

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

راهنمای معلم

آموزش قرآن اول دبستان

خود

۱۳۹۶

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

نام کتاب :	راهنمای معلم آموزش قرآن اول دبستان - ۵۳/۱
پدیدآورنده :	سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
مدیریت برنامه‌ریزی درسی و تألیف :	دفتر تألیف کتاب‌های درسی عمومی و متوسطه نظری
شناسه افزوده برنامه‌ریزی و تألیف :	ابوالفضل انوشه‌پور، مسعود تهرانی، الهه ستوده، غلامعباس سرشور خراسانی، سیدمهدی سیف، رضا نباتی و مسعود وکیل (اعضای گروه تألیف)
مدیریت آماده‌سازی هنری :	اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی
شناسه افزوده آماده‌سازی :	لیدا نیک‌روش (مدیر امور فنی و چاپ) - خدیجه محمدی (صفحه‌آرا) - زهرا ایمانی نصر، مریم جعفر علیزاده، آذر روستایی فیروزآباد، سپیده ملک‌ایزدی، حمید ثابت‌کلاچاهی، مریم دهقان‌زاده (امور آماده‌سازی)
نشانی سازمان :	تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی) تلفن : ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹، دورنگار : ۸۸۳۰۹۲۶۶، کد پستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹ وب‌گاه : www.irtextbook.ir و www.chap.sch.ir
ناشر :	شرکت افست : تهران - کیلومتر ۴ جاده آبدلی، پلاک ۸، تلفن : ۷۷۳۳۹۰۹۳، دورنگار : ۷۷۳۳۹۰۹۷، صندوق پستی : ۱۱۱۵۵-۴۹۷۹
چاپخانه :	شرکت افست «سهامی عام» (www.offset.ir)
سال انتشار و نوبت چاپ :	چاپ دوم ۱۳۹۶

کلیه حقوق مادی و معنوی این کتاب متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش است و هرگونه استفاده از کتاب و اجزای آن به صورت چاپی و الکترونیکی و ارائه در پایگاه‌های مجازی، نمایش، اقتباس، تلخیص، تبدیل، ترجمه، عکس برداری، نقاشی، تهیه فیلم و تکثیر به هر شکل و نوع بدون کسب مجوز ممنوع است و متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

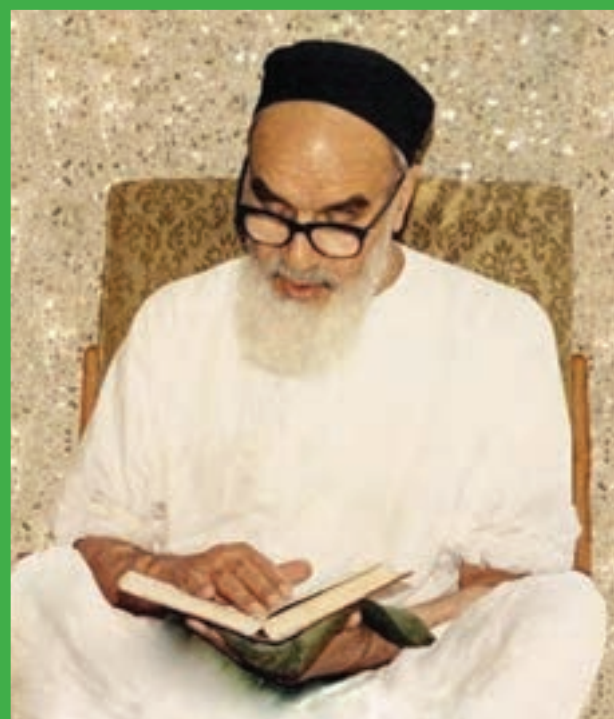
شابک ۹-۲۰۰۷-۵-۹۶۴-۹۷۸ 9-2007-05-964-978 ISBN

دانلود سوالات آزمون

راهنمای کامل آزمون

شما ای فرزندان برومند اسلام!
تدریس قرآن در هر رشته‌ای
از آن را مدنظر و مقصد اعلای خود
قرار دهید.

تربیت باید تربیت قرآنی
باشد و بچه‌های ما باید تربیت
قرآنی بشوند.

من از معلمان محترم دوره ابتدایی
خواهش می‌کنم به درس قرآن در این
دوره اهمیت بیش‌تری بدهند.

اگر تحصیل‌کرده‌های ما روزی یک
صفحه از قرآن را با توجه به معنا بخوانند
و در آن تدبّر کنند، غوغایی در کشور
به پا می‌شود. این کار به فرهنگ‌سازی
و تدبیر نیاز دارد.

فهرست مطالب

پیش‌گفتار

بخش اول: کلیات و مبانی آموزش قرآن

۲	فلسفه آموزش قرآن در آموزش و پرورش
۴	رویکرد برنامه آموزش قرآن در دوره ابتدایی
۸	اهداف کلی آموزش قرآن در دوره ابتدایی
۸	اهداف کلی آموزش قرآن در پایه اول ابتدایی
۱۰	جدول اهداف آموزش قرآن پایه اول ابتدایی مطابق الگوی تعیین اهداف در برنامه درسی ملی
۱۲	محتوای کتاب آموزش قرآن پایه اول دبستان و روش کلی تدریس دروس آن
۱۳	۱- موضوع هر درس و تصویر مربوط به آن
۱۳	۲- شعر مربوط به موضوع درس
۱۳	۳- پیام قرآنی
۱۴	۴- سوره‌های کوتاه قرآن و شعر مربوط به هر یک
۱۴	۵- فعالیت‌ها
۱۴	۶- داستان
۱۴	۷- روخوانی کلمات و عبارات قرآنی
۱۵	۸- یادآوری
۱۵	۹- قرآن در تابستان
۱۵	روش صحیح اشاره به بخش‌های کلمات در آموزش روخوانی
۱۸	وسایل آموزشی و کمک آموزشی
۱۹	فعالیت‌های پیش از تدریس
۲۰	رفع اشکالات روخوانی
۲۱	ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی
۲۲	ارزش‌یابی از درس قرآن در پایه اول ابتدایی
۲۳	آشنایی خانواده دانش‌آموزان با برنامه آموزشی قرآن و نقش حمایتی آنها
۲۳	دانستنی‌های معلم (فعالیت‌های یادگیری برای ارتقای سواد قرآنی معلمان پایه اول دبستان)
۲۴	جدول بودجه‌بندی آموزش قرآن پایه اول دبستان در طول سال تحصیلی

بخش دوم: روش آموزش دروس و دانستنی های معلم

۲۶	❑ درس اوّل : به نام خدا، بسم الله
۳۸	❑ درس دوم : نعمت های خدا
۴۷	❑ درس سوم : خانه ما
۵۵	❑ درس چهارم : قرآن بخوانیم
۶۸	❑ یادآوری ۱
۷۱	❑ درس پنجم : کودک مسلمان
۸۴	❑ درس ششم : مدرسه ما
۹۷	❑ درس هفتم : پیامبران خدا
۱۱۵	❑ یادآوری ۲
۱۱۸	❑ درس آخر : در تابستان نیز قرآن بخوانیم
۱۲۰	❑ ترجمه آیات بخش «در تابستان نیز قرآن بخوانیم»
۱۳۲	❑ فهرست کلمات قرآنی

پیش گفتار

پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله :

همه موجودات حتی ماهی دریا، برای کسی که قرآن یاد می دهد و کسی که قرآن را یاد می گیرد، از خداوند

آمرزش می خواهند.

مستدرک الوسائل، ج ۴، ص ۲۳۵

قرآن پیام روشن الهی است که همه انسان ها را به راستی و رستگاری دعوت می کند. از صدر اسلام تاکنون، آموزش این پیام جاودانه الهی، از مهم ترین ارکان تعلیم و تربیت در میان مسلمانان بوده است.

در کشور ما نیز با توجه به جایگاه خاص دین اسلام در فرهنگ مردم ایران و جایگاه ویژه قرآن در اعتقادات دینی، آموزش قرآن همواره مورد اهتمام همگان بوده و وزارت آموزش و پرورش نیز به اقتضای وظیفه اصلی خود، سعی در ارتقاء و کیفیت بخشی برنامه آموزش قرآن در همه دوره های تحصیلی داشته است. به لطف الهی از سال تحصیلی ۹۰-۹۱ حرکت در راه تحول بنیادین نظام آموزش و پرورش با طرح هم سوسازی برنامه های درسی فعلی با برنامه درسی ملی آغاز شده است. با توجه به رویکرد اصلی برنامه درسی ملی یعنی شکوفایی فطرت الهی کودکان و مربیان و سوگیری همه دروس در ایفای نقش کامل تر خود در هم سو شدن با این رویکرد، به نظر می رسد که فضای تعلیم و تربیت ما شرایط بهتر و مناسب تری برای آموزش کتاب خدا به فرزندان این آب و خاک را به دست آورده است.

آموزگاران محترم پایه اول ابتدایی وقتی کتاب آموزش قرآن سال تحصیلی ۹۰-۹۱ را ورق می زنند نسبت به کتاب سال قبل تغییراتی مشاهده خواهند کرد. بدیهی است که این تغییرات در راستای هم سوسازی برنامه آموزش قرآن با برنامه درسی ملی است. اما از آنجا که رویکرد برنامه آموزش قرآن یعنی انس با قرآن کریم، از قبل در راستای رویکرد برنامه درسی ملی یعنی شکوفایی فطرت الهی بوده است، برنامه آموزش قرآن ضمن حفظ و تأکید بر مبانی و اهداف و اصول برنامه مصوب قبلی خود، سعی دارد با استفاده از دستاوردهای برنامه درسی ملی، به بهره گیری از آموزه های قرآنی در زندگی، استفاده از سبک های یادگیری متنوع تر و جذاب تر و سایر رهنمودهای برنامه درسی ملی بیشتر توجه کند. در بخش های مختلف این کتاب با این تغییرات که در واقع بیشتر ماهیت تکمیل برنامه قبلی آموزش قرآن را دارد، آشنا خواهید شد.

همکاران گرامی توجه داشته باشید که پس از تسلط بر مطالب کتاب و آشنایی کامل با اهداف، محتوا و روش های تدریس، آن چه اهمیت دارد خلاقیت شما در ارائه مناسب این مطلب با توجه به شرایط خاص هر کلاس است. برای هر گونه اظهار نظر و ارائه پیشنهاد در اصلاح و تکمیل برنامه درسی و کتاب های آموزش قرآن می توانید با گروه قرآن دفتر برنامه ریزی و تألیف کتب درسی با نشانی زیر تماس بگیرید:

<http://quran-dept.talif.sch.ir>

وب گاه (وب سایت):

quran-dept@talif.sch.ir

پیام نگار (ایمیل):

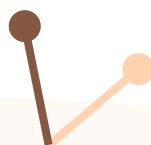
۰۲۱ - ۸۸۴۹۰۲۲۳ و ۸۸۳۰۵۷۷۱

تلفن:

بخش اول

کلیات و مبانی آموزش قرآن

فلسفه آموزش قرآن در آموزش و پرورش
رویکرد برنامه آموزش قرآن در دوره ابتدایی
اهداف کلی آموزش قرآن در دوره ابتدایی
اهداف کلی آموزش قرآن در پایه اول ابتدایی
جدول اهداف آموزش قرآن پایه اول ابتدایی مطابق الگوی تعیین اهداف در
برنامه درسی ملی
محتوای کتاب آموزش قرآن پایه اول دبستان و روش کلی تدریس هر یک
روش صمیم اشاره به بخش‌های کلمات در آموزش (روخوانی
وسایل آموزشی و کمک آموزشی
فعالیت‌های پیش از تدریس
رفع اشکالات (روخوانی
ارزش‌یابی پیشرفت تمصیلی
ارزش‌یابی از درس قرآن در پایه اول ابتدایی
آشنایی خانواده دانش‌آموزان با برنامه آموزشی قرآن و نقش حمایتی آنها
دانستنی‌های معلم (فعالیت‌های یادگیری برای ارتقای سواد قرآنی معلمان پایه اول ابتدایی)
جدول بودجه‌بندی آموزش قرآن پایه اول دبستان در طول سال تمصیلی

فلسفه آموزش قرآن در آموزش و پرورش

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ
يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ
وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

سوره جمعه، آیه ۲

قرآن کریم از آغاز نزول تاکنون، سرچشمه بی پایان علوم و معارف اسلامی و محور تعلیم و تربیت دینی بوده است. تاریخ تعلیم و تربیت اسلامی با آموزش قرآن کریم از سوی پیامبر اکرم -صلی الله علیه و آله- آغاز شده است. آیه دوم سوره مبارکه جمعه، برنامه بعثت و رسالت پیامبر خاتم را در تلاوت آیات الهی، تزکیه مردم، تعلیم کتاب خدا و حکمت الهی خلاصه می کند. این آیه شریفه آن قدر اهمیت دارد که می توان گفت هدایت الهی، احکام دین و رستگاری در دو جهان، در گرو عمل به آن است.

برنامه آموزش قرآن در پی آن است که راهی روشن، مطمئن و دائمی برای انس و ارتباط همه مردم با قرآن کریم که به بهره گیری مادام العمر آنان از هدایت کتاب الهی منجر شود، باز کند. قرآن کتاب همه انسان هاست. هر فردی در هر سطحی از علم و تقوا -به شرط آن که زبان این کتاب را درک کند- می تواند از آن بهره گیرد (هَدَى لِلنَّاسِ؛ بقره/۱۸۵).

نظام تعلیم و تربیت اسلامی، باید زمینه بهره گیری مستقیم و دائمی از قرآن کریم را برای همه دانش آموزان فراهم آورد، در غیر این صورت این ضعف و نقصان در همه ارکان ایمان و انجام عمل صالح افراد جامعه تأثیر نامطلوب و غیر قابل جبرانی خواهد گذاشت. هرچند دستیابی به این هدف والا و یگانه وظیفه همه دروس است، ولی دروس تعلیم و تربیت دینی، به ویژه درس آموزش قرآن در این بین رسالت خاصی برعهده دارد.

مهم ترین پیشینه آموزش قرآن، آموزش های سنتی است که از دیرباز در همه جوامع اسلامی و از جمله ایران وجود داشته است. تلقی رایج از آموزش قرآن در سطح عمومی جامعه - حداقل در سده اخیر - توانایی روخوانی و روان خوانی قرآن کریم بوده است؛ یعنی از نظر عموم مردم و بسیاری از مراکز فرهنگی سنتی و حتی بخش قابل توجهی از صاحب نظران، هر فردی که می توانست قرآن را بخواند، اولین مرحله ضروری و عمومی آموزش را فراگرفته بود. هر چند همیشه برای آموزش مراحل بالاتر، به ویژه نسبت به فهم قرآن کریم توصیه هایی می شده است، اما پیش از سال های اخیر، هیچ آموزش مدون، جدی و ویژه برای عموم مردم نسبت به مراحل بالاتر از خواندن قرآن وجود نداشته است.

جامعیت آموزش قرآن

در برنامه فعلی آموزش قرآن که از سال ۱۳۷۷ آغاز شده است، جامعیت آموزش قرآن به عنوان یک اصل اساسی مورد توجه و اهتمام جدی قرار گرفته است. جامعیت آموزش قرآن در صدد آن است که بتواند به گونه ای اهداف و اجزای آموزش قرآن را ترسیم و تدوین کند که این آموزش با آنچه در آیه دوم سوره مبارکه جمعه آمده است، نسبتی قابل قبول داشته باشد.

از این رو، تعریف آموزش جامع قرآن چنین است :

آموزش جامع قرآن، فرایندی است برای دستیابی به توانایی خواندن، درک معنا، تدبر در آیات و آشنایی با معارف

قرآن به منظور انس و بهره‌گیری دائمی از قرآن کریم و تقویت ایمان و عمل صالح^۱. در صورتی که آموزش قرآن به صورت جامع انجام شود، دانش‌آموزان که آحاد جامعه را تشکیل می‌دهند، به «سواد قرآنی» دست می‌یابند. امروزه سواد در حوزه‌های مختلف علمی منحصر به کسب دانش یا مهارت نیست؛ بلکه این دانش و مهارت باید به ایجاد و تقویت نگرش خاصی منجر شود که موجب به‌کارگیری آموخته‌ها در زندگی و ارتباط دائمی فرد با آنها باشد؛ و چه بسا زمینه‌ساز توسعه و گسترده‌گی آن علم شود.

سواد قرآنی

با توجه به جامعیت آموزش قرآن و نکات فوق در کسب «سواد» در حوزه‌های مختلف علوم، می‌توان سواد قرآنی را این چنین تعریف کرد:

«سواد قرآنی، اعتقاد و علاقه به یادگیری قرآن کریم و برخورداری از دانش و مهارت پایه به منظور بهره‌گیری مستمر و مادام‌العمر از قرآن کریم و انس دائمی با آن است».

مطابق این تعریف سواد قرآنی دارای ویژگی‌های زیر است:

۱- سواد قرآنی یک نیاز همگانی است. همه افراد جامعه با هر وضع اقلیمی، شغلی، اقتصادی، اجتماعی و ... برای آن که هویت انسانی - الهی خویش را بشناسند و از آن مراقبت کنند و زمینه شکوفایی تدریجی آن را فراهم آورند، به سواد قرآنی نیازمندند.

۲- سواد قرآنی از یک حد پایه برخوردار است. هر چند افراد با توجه به تفاوت‌هایی که در تحصیلات، شرایط اقتصادی و اجتماعی دارند، به سطوح مختلفی از سواد قرآنی نیازمندند ولی بهره‌مندی عموم از یک حد پایه ضروری است.

۳- حد سواد قرآنی در طول زمان در حال رشد است. با توجه به شرایط و امکانات مختلف در هر جامعه و نیز تغییرات این شرایط در طول زمان، این حد، نیازمند شناسایی و تعریف خاص است. برای مثال، ممکن است با توجه به شرایط و امکانات فعلی در آموزش قرآن، حد ضروری خواندن قرآن به صورت معمولی (فارسی خوانی) تعیین شود اما در آینده با ارتقای این شرایط، حد ضروری را، خواندن با لحن عربی تعیین کرد و یا حد برخی از دیگر مهارت‌های پایه را ارتقا بخشید.

۴- حداقل سواد قرآنی منجر به علاقه‌مندی خواندن مستمر قرآن کریم، فهم تدریجی معنای عبارات و آیات آن می‌شود و زمینه بهره‌گیری مادام‌العمر از آموزه‌های الهی را فراهم می‌کند.

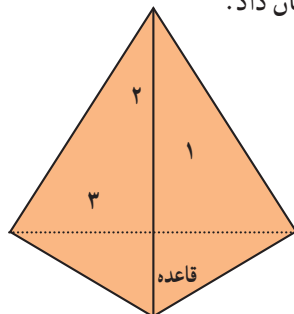
هدف از آموزش عمومی قرآن کریم، نمی‌تواند صرفاً دستیابی به دانش و مهارت خاصی درباره قرآن باشد، بلکه باید توانایی و قابلیت فراهم آورد که فرد بتواند ضمن انس و ارتباط دائمی با قرآن کریم، پیوسته خود را در معرض تزکیه و تعلیم الهی قرار دهد و از قرآن کریم بهره‌مند شود.

اجزای اصلی سواد قرآنی

با توجه به تعریف سواد قرآنی می‌توان برای سواد قرآنی سه جزء اصلی در نظر گرفت. این سه جزء عبارت‌اند از: خواندن قرآن کریم، درک معنای عبارات و آیات قرآن کریم و تدبیر در آیات. تدبیر در آیات که از توصیه‌های اکید قرآن کریم و معصومان - علیهم السلام - است، از مهارت‌های عمومی می‌باشد که گاهی در زبان روایات به عنوان شرط اصلی بهره‌مندی از قرآن کریم بیان شده است تا آنجا که

۱- از آن‌جا که جامعیت آموزش قرآن یکی از اصول حاکم بر این برنامه است، این اصل و تعریف فوق در فصل بعدی همین کتاب بیشتر توضیح داده خواهد شد.

در روایتی از حضرت امیرالمؤمنین علی - علیه السلام - نقل شده است که فرمودند: «لَا خَيْرَ فِي قِرَاءَةٍ لَا تَدَبَّرُ فِيهَا»^۱. در صورتی که این سه جزء اصلی سواد قرآنی را در سه وجه یک هرم نشان دهیم، قاعده این هرم که بنیان و اساس نگهداری سه وجه آن است، انس دائمی با قرآن کریم خواهد بود. انس با قرآن کریم غیر از نقشی که در ایجاد مهارت‌های پایه سواد قرآنی دارد، هم نگهدارنده و حافظ این مهارت‌هاست و هم به عنوان محصول و ثمره سواد قرآنی محسوب می‌شود. از این رو، می‌توان اجزا و ثمره سواد قرآنی را در شکل زیر نشان داد.

- ۱- توانایی خواندن قرآن کریم
- ۲- درک معنای عبارات و آیات قرآن کریم
- ۳- تدبّر در آیات
- قاعده هرم: انس با قرآن کریم

مهم‌ترین جزء سواد قرآنی، انس با قرآن کریم است. روح حاکم و جهت‌گیری کلی برنامه آموزش قرآن از پیش دبستان تا پیش دانشگاهی فراهم آوردن زمینه‌های لازم برای دستیابی به انس با قرآن کریم است. حضرت امیرالمؤمنین علی - علیه السلام - می‌فرمایند: «لَيْكُنْ سَمِيرُكَ الْقُرْآنَ»^۲؛ باید مونس و همدم تو قرآن باشد.

انس با قرآن کریم، مراتب مختلف و مجموعه‌ای از علائق و ارتباط با قرآن کریم است که خواندن مستمر قرآن، درک معنای آیات، تدبّر در آن‌ها و پایبندی به آموزه‌های الهی در همه شئون زندگی مبتنی بر قرآن و عترت، لازمه همه مراحل و مراتب آن است. دستیابی به این امر اولاً، تدریجی است و در طول زمان از نظر کمی و کیفی ارتقا می‌یابد؛ ثانیاً، متناسب با اهداف هر یک از دوره‌ها و پایه‌های تحصیلی، موجب بهره‌مندی دانش‌آموزان از قرآن کریم می‌شود و در نهایت منجر به کسب توانایی و علاقه به بهره‌مندی مستمر و همیشگی از قرآن کریم خواهد شد.

رویکرد برنامه آموزش قرآن در دوره ابتدایی

رویکرد، نگاه و جهت‌گیری کلی حاکم بر اجزای یک برنامه است. معمولاً رویکرد هر برنامه، مهم‌ترین تفاوت‌ها و جهت‌گیری‌های جدید را نسبت به برنامه قبلی شامل می‌شود. از این رو رویکرد برنامه جدید آموزش قرآن، انس با قرآن کریم و جامعیت آموزش است. مهم‌ترین تأثیر این رویکرد، بر تعیین اهداف آموزش قرآن می‌باشد. این اهداف باید به گونه‌ای تعیین شود که از یک سو شامل همه حیطه‌های یادگیری؛ یعنی سه حیطه شناختی، مهارتی و عاطفی باشد و از سوی دیگر، همه موضوعات ضروری آموزش قرآن مانند کسب مهارت‌های گوناگون قرائت، درک معنای عبارات و آیات قرآن، شناخت قرآن و آشنایی با معارف آن را شامل شود.

در گذشته، آموزش قرآن در دوره‌های ابتدایی و راهنمایی و حتی دوره متوسطه عمدتاً بر کسب مهارت خواندن تأکید داشت و از برنامه جامعی برای دستیابی به فهم معنای عبارات و آیات قرآن برخوردار نبود. این فروکاستن آموزش به بخشی از آنچه که باید باشد، آسیب‌های فراوانی به همراه داشت که مهم‌ترین آن، خارج شدن آن از یک آموزش طبیعی و معنادار بود. دانش‌آموزان به دلیل توجه فرهنگ عمومی به قرآن کریم، این درس را با علاقه آغاز می‌کردند، ولی پس از مدت کوتاهی، انگیزه یادگیری کاهش می‌یافت؛ زیرا ایشان به دلیل عدم فهم معنای آیات و عبارات قرآن، از برقراری ارتباط با موضوع یادگیری ناتوان بودند.

۱- کافی، ج ۱، ص ۳۶.

۲- غررالحکم، ص ۱۱۱.

هرچند به دلیل جامعیت آموزش، به شیوه مناسب و با رعایت ظرفیت روحی و ذهنی دانش آموزان، به سایر اهداف آموزش قرآن نیز توجه شده است، ولی در برنامه فعلی آموزش قرآن نیز مهم ترین هدف در دوره ابتدایی، کسب مهارت خواندن قرآن کریم است. در بخش های آینده با اجرای آموزش قرآن که هرکدام متکفل دست یابی به بخشی از اهداف جامع آموزش قرآن اند، آشنا می شوید.

اصول حاکم بر برنامه آموزش قرآن در دوره ابتدایی^۱

۱- توجه جدی به موضوع انس به قرآن کریم و علاقه به یادگیری آن در تمام مسائل اعم از تعیین اهداف، محتوا، روش های تدریس و شیوه های ارزش یابی

توضیح: اهداف باید به گونه ای باشد که با توانایی های ذهنی و روانی دانش آموزان هم خوانی داشته و دست یافتنی باشد. محتوا جذاب و متنوع و در جهت اهداف تنظیم شود. استفاده هرچه بیشتر از روش هایی که منجر به مشارکت خلاق و حضور فعال دانش آموز در فرایند یاددهی - یادگیری شود. همچنین ارزش یابی منجر به تقویت حیطه عاطفی فراگیر شود و دور از شرایط اضطراب آور انجام پذیرد.

۲- تعیین اهداف درس قرآن با توجه به اهداف آموزشی و پرورشی دوره ابتدایی مصوب شورای عالی آموزش و پرورش

۳- جامعیت آموزش قرآن با تأکید بر آموزش روخوانی و روان خوانی قرآن

توضیح: جامعیت آموزش قرآن یعنی علاوه بر آموزش روخوانی، روان خوانی که هدف اصلی آموزش قرآن در دوره ابتدایی است، به سایر اهداف آموزش قرآن مانند آشنایی با برخی از دستورات اخلاقی و تربیتی قرآن متناسب با سن فراگیران و زیباخوانی قرآن ... توجه شود.

۴- در نظر گرفتن اهداف مشترک دوره ابتدایی در اهداف درس قرآن و توجه به ارتباط افقی این درس با سایر دروس

توضیح: در درس قرآن به اهداف تربیتی، اخلاقی، اجتماعی و ... که از اهداف مشترک دوره ابتدایی است توجه شده است.

۵- تأکید بر سهل الوصول بودن اهداف، محتوا، روش های تدریس و شیوه های ارزش یابی، با در نظر گرفتن اصول روان شناسی

یادگیری

توضیح: به عنوان مثال، در آموزش روخوانی باید به برخی اصولی مانند: استفاده از دانسته ها و تجربه های قبلی دانش آموزان، توجه به تکرار و تمرین و تجزیه اهداف به مراحل مختلف برای دست یابی تدریجی به آنها، به ویژه با توجه به استعداد های فردی دانش آموزان، توجه شود. هم چنین ارزش یابی از توانایی های دانش آموزان باید به احساس موفقیت آنها و تشویق ایشان به پیشرفت منجر شود.

۶- جذاب و دلپذیر بودن محتوا و روش های تدریس، با تأکید بر استفاده از هنر، به منظور دست یابی هرچه بیشتر به پیامدهای عاطفی آموزش

۷- تناسب محتوا با نیازها، علایق و توانایی دانش آموزان

۸- تأکید بیشتر بر مهارت های عملی نسبت به دانش نظری به ویژه مهارت های سمعی و بصری

توضیح: آنچه در بیشتر قسمت های آموزش قرآن اهمیت دارد، کسب مهارت عملی است تا دانش نظری؛ برای مثال، چگونگی خواندن نماد تنوین (ـَ) اهمیت دارد نه تعریف آن و یا این که تنوین ترکیبی است از حرکات کوتاه و نون ساکن؛ این اصل در انتخاب نوع رسم الخط نیز کارساز است. برای مثال، یکی از قواعد پرگفت و گوی روخوانی چگونگی اشباع حرکت «هاء» ضمیر است. همان طور که می بینید، حتی اسم این قاعده، سنگین و نامأنوس است، در حالی که با نوعی نگارش خاص، به بیان این قاعده و یادگیری

۱- این اصول حاکم بر همه اجزای برنامه آموزش است. از این رو باید برخی از آنها توسط برنامه ریزان، برخی توسط کارشناسان و برخی توسط آموزگاران باید مورد توجه و عمل

قرار گیرد.

آن نیازی نیست و دانش آموز می تواند بدون نیاز به این قاعده، موارد مربوط به آن را کاملاً صحیح بخواند.

۹- انعطاف پذیری روش های تدریس با در نظر گرفتن شرایط مختلف

توضیح: استفاده از لوحه در آموزش قرآن بسیار اهمیت دارد، ولی اگر به هر دلیلی لوحه در دسترس نبود، آموزگار تدابیری بیندیشد تا نقش لوحه به شکل دیگری اجرا شود (از طریق نوشتن روی تابلو و...) یا اگر نوار آموزشی موجود نبود، با توجه به نقش نوار در زیباخوانی، خود آموزگار و یا احیاناً دانش آموزی که صوت زیبایی دارد، آیات را تلاوت کند.

۱۰- تأکید بر الگوگیری در آموزش قرائت قرآن

توضیح: در آموزش زیباخوانی قرآن به جای پرداختن به آموزش نظری تجوید، به طور عملی بر شنیدن آیات از نوار آموزشی و الگوگیری از آن تأکید می شود. در نوار آموزشی به طور نسبی تمام مهارت های تجوید و زیباخوانی رعایت شده است. دانش آموزان می توانند با تقلید و الگوگیری از نوار به طور عملی برخی از این مهارت ها را بیاموزند.

۱۱- مبتنی بودن آموزش روخوانی بر سیر سوادآموزی فارسی و استفاده از رسم الخط نزدیک به خط فارسی

توضیح: با توجه به آموخته های دانش آموزان در درس فارسی، مصوت های شش گانه و صامت ها در درس قرآن تدریس نمی شود و دانش آموزان براساس آنچه در فارسی آموخته اند، بسیاری از کلمات و عبارات قرآنی را بدون هیچ گونه آموزش جدیدی می توانند بخوانند.

۱۲- کلمات و ترکیباتی که از قرآن برای آموزش روخوانی براساس سیر سوادآموزی انتخاب می شود، باید حتی الامکان در کتاب درسی به نحوی ارائه شود که ارتباط آنها با آیات قرآنی احساس شود.

۱۳- اولویت دادن به روش های فعال تدریس و کار گروهی دانش آموزان

توضیح: تقریباً در همه مراحل آموزش روخوانی، تدریس با خواندن دانش آموزان آغاز می شود و معلم بیشتر نقش هدایت کننده دارد و تنها تدریس برخی موارد خاص مانند آموزش نمادهای جدید رسم الخط قرآن به عهده اوست و یا در آموزش پیام های زندگی، دانش آموزان به کمک یکدیگر و با بیان مصادیقی درباره پیام ها در فرایند یاددهی - یادگیری مشارکت جدی دارند.

۱۴- استفاده از فناوری آموزشی متناسب با قداست و شأن قرآن کریم

توضیح: از سی دی یا نوارهای صوتی و تصویری مناسبی استفاده شود که در آنها آهنگ و یا ریتم های نامناسب به کار نرفته باشد.

۱۵- ضرورت آموزش قرآن توسط آموزگار پایه

دلایل ضرورت:

۱- هم خوانی با منطق کلی ضرورت تک معلمی در دوره ابتدایی

۲- شناخت و ارتباط بیشتر آموزگار پایه با دانش آموزان

۳- استفاده از فرصت های مناسب برای برقراری ارتباط افقی میان دروس فقط برای آموزگار پایه ممکن است.

۴- امکان تنظیم فاصله جلسات تدریس در طول هفته فراهم می شود و دیگر لزومی ندارد درس قرآن در دو ساعت پشت سر هم

و در یک روز برگزار شود.

۱۶- ارتقای توانایی آموزگاران با استفاده از شیوه‌های متنوع و مؤثر

توضیح: استفاده از روش‌هایی که زمینه تعلیم و تعلم همزمان را فراهم نموده و موجب ارتقای صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران می‌شود؛ یعنی روش‌های آموزش به نحوی است که موجب ارتقای توانایی معلمان و انس و علاقه بیشتر آنها به قرآن کریم می‌شود.

۱۷- استفاده از زمان و فضای مناسب برای آموزش قرآن

توضیح: گاهی به دلایل مختلفی درس قرآن در آخرین ساعات روز آخر هفته تدریس می‌شود که به هیچ وجه زمان مناسبی

نیست.

۱۸- ضرورت استمرار در آموزش قرآن و رعایت تعدد و فاصله جلسات تدریس در طول هفته

۱۹- اختصاص دادن مدت زمان آموزش لازم، برای دستیابی به اهداف درس قرآن

۲۰- نظارت و پشتیبانی از برنامه آموزش قرآن به منظور تقویت جایگاه این درس در دوره ابتدایی

۲۱- وجود ویژگی‌های زیر در شیوه‌های ارزش‌یابی ضروری است:

الف) تقویت علاقه دانش‌آموزان نسبت به یادگیری

ب) توجه به دو اصل تشویق و احساس موفقیت در فرایند ارزش‌یابی

ج) حفظ و تقویت منزلت و اهمیت درس قرآن در میان سایر دروس

در ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان، باید از سخت‌گیری‌های بی جا و یا سهل انگاری پرهیز کرد.

د) حرکت از ارزش‌یابی توصیفی به سمت ارزش‌یابی کمی. در شرایط فعلی ارزش‌یابی این درس در پایه اول و دوم ابتدایی توصیفی و در سایر پایه‌ها مانند سایر دروس کمی است. در آینده نیز شیوه ارزش‌یابی درس قرآن، از نظر کیفی یا کمی بودن مانند سایر دروس خواهد بود.

ه) توجه به اصل تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان

و) دور بودن از محیط‌های اضطراب‌آور

۲۲- اشاعه برنامه آموزش قرآن از راه‌های گوناگون، به ویژه بهره‌گیری از اولیای دانش‌آموزان و صدا و سیما

توضیح: باید از راه‌های مختلف اولیای دانش‌آموزان را با اهداف، روش‌های تدریس و سطوح مورد انتظار یادگیری دانش‌آموزان

در درس قرآن آشنا کرد.

اهداف کلی آموزش قرآن در دوره ابتدایی

اهداف کلی آموزش قرآن در دوره ابتدایی

- ۱- آشنایی با قرآن کریم به عنوان کلام الهی و کتاب آسمانی
- ۲- تقویت انس و علاقه به قرآن کریم و یادگیری آن
- ۳- توانایی روخوانی قرآن به صورت شمرده و آرام از روی مصحف با رسم الخط آموزشی
- ۴- توانایی خواندن آیات کتاب درسی به صورت روان یا آهنگین
- ۵- آشنایی با قواعد ضروری روخوانی قرآن
- ۶- حفظ برخی از سوره های کوتاه کتاب درسی
- ۷- آشنایی با برخی از داستان های قرآن کریم
- ۸- فراگیری معنای برخی از کلمات ساده و عبارات کوتاه قرآن
- ۹- ایجاد و تقویت علاقه به شنیدن، خواندن و فهم معنای آیات قرآن کریم
- ۱۰- آشنایی با مفهوم برخی از پیام های قرآن
- ۱۱- شناخت و تقویت استعداد های دانش آموزان، در گرایش های مختلف آموزش قرآن

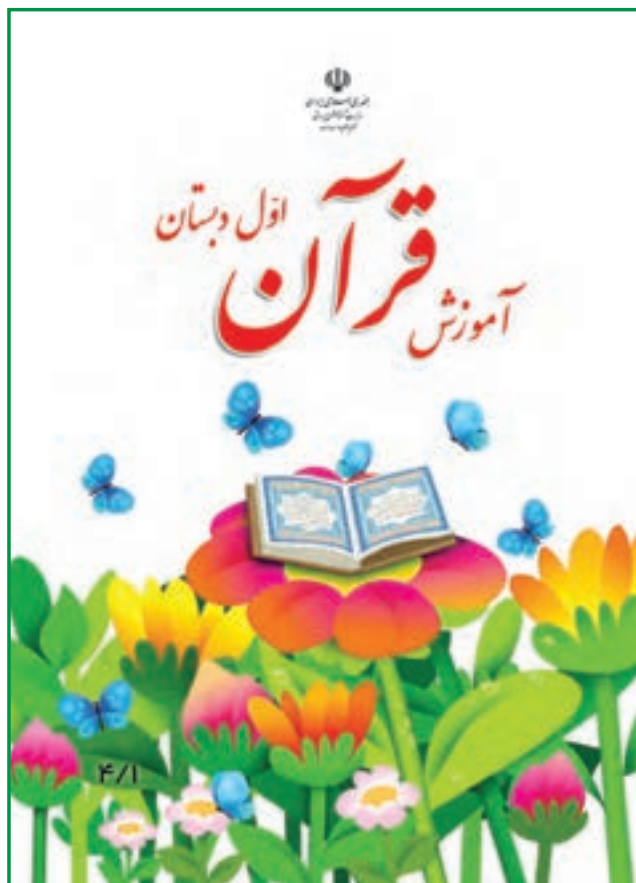
اهداف آموزش قرآن در پایه اول ابتدایی

طبق مصوبه جلسه ۶۷۷ شورای عالی آموزش و پرورش در تاریخ ۱۳۸۱/۶/۷ دانش آموز در دوره ابتدایی و نیز پایان پایه اول

ابتدایی توانایی های زیر را کسب می کند :

- ۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره های کتاب علاقه نشان می دهد.
- ۲- دوست دارد کتاب قرآن خود را پاکیزه نگه دارد.
- ۳- با داستان های قرآنی کتاب آشنا می شود.
- ۴- با معنای برخی از عبارات ساده قرآن (به زبان کودکانه یا شعر) آشنا می شود.
- ۵- در خواندن آهنگین و جمعی سوره های کتاب درسی، مشارکت می کند.
- ۶- با گوش دادن به قرائت آیات قرآن و نگاه کردن به عبارات آنها ، سوره های کتاب درسی را به صورت ساده یا آهنگین می خواند.
- ۷- برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی کتاب را بر اساس سیر سوادآموزی فارسی می خواند.

در طرح هم سوسازی برنامه های درسی با برنامه درسی ملی اهداف ذیل در درس آموزش قرآن پایه اول ابتدایی اضافه شده است.

۱- تقویت قدرت تخیل، تفکر و تعقل

۲- تقویت ایمان و باور به خدای یگانه و سایر اعتقادات اسلامی

۳- آشنایی با برخی از آموزه‌های دینی و پدیده‌های طبیعی به عنوان نشانه‌ها و نعمت‌های الهی

۴- تلاش در انجام برخی آداب پسندیده و اسلامی

۵- آشنایی با مفاهیم برخی از پیام‌های قرآنی و معنای بعضی از کلمات ساده آنها

یکی از اقدامات قابل توجه در برنامه درسی ملی تدوین جدول الگوی تعیین اهداف دروس است. این الگو یک جدول دوبعدی است که همه دروس باید اهداف خود را در دوره‌ها و پایه‌های مختلف تحصیلی در قالب این الگو تدوین کنند. این جدول شامل چهار ستون و پنج ردیف است. ستون‌ها حاوی عرصه‌های مختلفی هستند که همه حوزه‌های مربوط به انسان را شامل می‌شوند. این حوزه‌ها عبارتند از «خود، خدا، خلق و خلقت». منظور از خلق جامعه بشری است که دربردارنده همه نهادهای جامعه از خانواده تا نهاد سیاست و حکومت می‌باشد و منظور از خلقت نیز آفرینش الهی اعم از پدیده‌های مادی و غیرمادی است. همچنین جدول مذکور در پنج ردیف خود پنج عنصر اصلی در تعلیم و تربیت انسان را شامل می‌شود. این پنج عنصر عبارتند از: تفکر و تعقل، ایمان و باور، علم، عمل و اخلاق.

اینک می‌توانید اهداف کامل شده آموزش قرآن در پایه اول ابتدایی را در آینه این جدول که در صفحه بعد آمده است، مشاهده کنید.

مطالعه و ملاحظه دقیق مطالب این جدول و برقراری ارتباط هر یک از این اهداف با محتوا، روش‌های تدریس و ارزش‌یابی که تفصیل آنها در همین کتاب ارائه شده است، می‌تواند گام مؤثر و مهمی در تحقق اهداف برنامه درسی ملی باشد.

جدول اهداف آموزش قرآن پایه اول ابتدایی

عناصر عرصه ها	خود	خدا	خلق	خلقت
تفکر و تعقل	۱. پرورش قدرت تخیل ۲. تفکر در خلقت اعضا و جوارح خودش	آشنایی با صفات خدا مانند خالقیت، مهربانی و بخشنندگی و تفکر در آنها	تفکر درباره نقش هر یک از افراد جامعه مربوط به دانش آموز (خانواده، همکلاسی ها و ...)	۱. تفکر در خلقت پدیده های خدا و زیبایی های طبیعت ۲. تفکر درباره رابطه بین موجودات در طبیعت ۳. تفکر درباره اهمیت حفظ محیط زیست
ایمان، باور	۱. خود را آفریده خدا می داند. ۲. علاقه به پر تلاش بودن و پرهیز از تنبلی و سستی ۳. علاقه به خواندن قرآن و انس با آن ۴. خدا را نگهدارنده خود می داند.	۱. یاد خدا ۲. علاقه به کتاب خدا و خواندن آن ۳. قرآن کلام خدا است. ۴. تقویت ایمان به خدا (با دیدن نعمت ها) ۵. علاقه به پیامبر اکرم (ص) و خاندان پاک او ۶. علاقه به برخی از پیامبران الهی ۷. علاقه به خواندن نماز (سخن با خدا) ۸. علاقه به دعا کردن و سخن با خدا	۱. باور به محبت خدا نسبت به انسان ها ۲. خدا را نگهدارنده مردم می داند.	۱. خداوند آفریننده همه موجودات است.
علم	۱. آشنایی با نعمت های خدا در وجودش ۲. آگاهی از ضرورت پرهیز از اسراف ۳. آشنایی با معنای برخی کلمات و عبارات ساده و کوتاه قرآنی ۴. آشنایی با روخوانی کلمات و عبارات ساده قرآن کریم ۵. آشنایی با برخی آداب اسلامی در زندگی ۶. آشنایی با نماز ۷. آشنایی با اهمیت پاکیزگی در زندگی خود ۸. آگاهی از اهمیت و ارزش علم آموزی	۱. آشنایی با برخی از سخنان خدا در قالب پیام های قرآنی ۲. آشنایی با برخی از سوره های قرآن کریم ۳. آشنایی با پیامبر اکرم (ص) و خاندان پاک او ۴. آشنایی با برخی از پیامبران الهی ۵. آگاهی با برخی از آداب تلاوت کتاب خدا ۶. آشنایی با مسجد به عنوان مکانی برای عبادت خدا ۷. آشنایی با رفتار پیامبر اکرم (ص) و خانواده ایشان ۸. آشنایی با برخی از داستان های قرآن کریم	آگاهی از نقش هر یک از اعضا در خانواده	۱. آشنایی با برخی از پدیده های طبیعی به عنوان نعمت خدا ۲. آگاهی از فرایند تولید نان و ضرورت پرهیز از اسراف ۳. آگاهی از وقت شناسی و زمان انجام کارها

عمل	۱. احساس شادی ۲. مهارت گفتن بسم الله در آغاز کارها و الحمد لله در پایان کارها ۳. توانایی روخوانی عبارات و آیات قرآنی کتاب درسی ۴. توانایی در ساخت وسایل ساده دستی ۵. توانایی حفظ سوره های توحید و حمد ۶. توانایی خواندن کلمات قرآنی از روی لوحه ۷. رعایت نظافت شخصی	۱. شروع کارها با نام خدا ۲. مشارکت در خواندن برخی از سوره های قرآن ۳. انجام کارهایی که خدا دوست دارد. ۴. تشکر از خدا	۱. همکاری با سایر دانش آموزان در فعالیت ها ۲. سلام کردن در برخورد با دیگران ۳. تشکر از خانواده و دیگران ۴. همکاری اعضای خانواده با هم	۱. پرهیز از اسراف کردن و هدر دادن نعمت های خدا ۲. رعایت نظافت و حفظ محیط زیست
اخلاق	۱. احساس رضایت از احترام به دیگران و انجام کارهای خوب ۲. سعی در انجام کارها با آرامش ۳. احساس رضایت از دریافت پاداش در برابر سعی و تلاش ۴. سعی در پرهیز از رفتارهای بد ۵. سعی در رعایت پاکیزگی ۶. سعی در پرهیز از کارهای بد (مانند حسد و ...)	تلاش در جهت انجام کارهایی که خدا دوست دارد.	۱. مهربانی با دوستان ۲. احترام به دیگران ۳. محبت و دوستی اعضای خانواده با یکدیگر	سعی در پاکیزگی محیط زیست

محتوای کتاب آموزش قرآن پایه اول دبستان و روش کلی تدریس دروس آن

کتاب آموزش قرآن پایه اول ابتدایی دارای یک پیش‌گفتار و ۷ درس است. هر درس در چهار جلسه، یعنی در یک ماه تحصیلی آموزش داده می‌شود. محتوای کتاب و روش کلی تدریس دروس آن به شرح زیر است.

الف) پیش‌گفتار

سخنی با والدین و معلمان: با توجه به جایگاه مهم پدران و مادران در تربیت و رشد همه جانبه دانش‌آموزان و نیز نقش مؤثر ایشان در پیشبرد برنامه درسی قرآن در دوره ابتدایی، در ابتدای کتاب درسی دانش‌آموزان حدود دو صفحه مطلب با عنوان سخنی با اولیای دانش‌آموزان آمده است. مناسب است در ابتدای سال تحصیلی با هماهنگی مدیر محترم آموزشگاه تربیتی اتخاذ شود تا از اولیای دانش‌آموزان دعوت به عمل آید و این دو صفحه برای آنان خوانده و توضیح داده شود تا ایشان با اطلاع از محتوا و روند آموزش، معلم را در رساندن به اهداف قصد شده برنامه درسی قرآن یاری رسانند. این پیش‌گفتار از قسمت‌های زیر تشکیل شده است.

۱- ابتدا حدیث شریفی که از حضرت امیرالمؤمنین امام علی علیه‌السلام درباره وظایف پدر در مقابل فرزند آمده است برای اولیا خوانده و درباره آن صحبت کوتاهی انجام شود.

۲- موارد ۷ گانه مورد انتظار که در پیش‌گفتار کتاب آمده است به زبان ساده برای والدین توضیح داده می‌شود.

۳- یکی از دروس یا برخی از موضوعاتی که در پی می‌آید به اجمال و اختصار با حضور تعدادی از دانش‌آموزان به عنوان نمونه، برای اولیای دانش‌آموزان اجرا می‌شود، تا آنان با چگونگی اجرا و همچنین زیبایی‌های درس آموزش قرآن آشنا شوند.

۴- به اولیا تأکید شود که نقش الگویی آنان در خواندن روزانه قرآن کریم بهترین روش برای تشویق دانش‌آموزان به انس با قرآن است.

۵- پس از مطالب مربوط به والدین، ضروری‌ترین مسائل مربوط به تدریس کتاب، خطاب به آموزگاران عزیز در پیش‌گفتار کتاب دانش‌آموزان آمده است. مطالعه دقیق این صفحات، علاوه بر مطالعه کتاب راهنمای معلم، بسیار مفید و ضروری است.

ب) محتوا و روش کلی تدریس دروس

- این قسمت دارای دو بخش زیر است.

۱- بخش اجزای آموزش قرآن شامل، اهداف، محتوا، وسایل کمک آموزشی، روش‌های تدریس، فعالیت‌های یادگیری و شیوه‌های ارزش‌یابی است.

۲- بخش فرایند آموزش قرآن؛ این فرایند دارای چند مرحله است که توسط معلم تنظیم و اجرا می‌شود. در زیر جدول مربوط به آموزش مراحل و فرایندهای آن و توضیحات مربوطه آمده است. توضیح اینکه این جدول می‌تواند برای آموزش شعر، پیام، لوحه برای آموزش تصویر در آموزش قرآن مورد استفاده قرار گیرد.

جدول راهنمای آموزش قرآن در دوره ابتدایی

اهداف	محتوا	وسایل کمک آموزشی	روش‌های تدریس	فعالیت‌های یادگیری	روش‌های ارزش‌یابی

۱- موضوع هر درس و تصویر مربوط به آن: هر درس دارای یک موضوع خاصی است. این موضوع در قسمت‌های مختلف آن درس در قالب‌های متن، تصویر و گفت‌وگو مورد توجه قرار گرفته است. این تصویر در ابتدای هر درس آمده است. دقت دانش‌آموزان به این تصویر و گفت‌وگو درباره آن، علاوه بر تقویت قدرت تخیل و تفکر دانش‌آموزان، فضای مناسب جهت ورود به موضوع درس را فراهم می‌آورد.

فرایند آموزش

- ۱- گروه‌بندی دانش‌آموزان در گروه‌های ۲ یا ۳ نفره
  - ۲- معلم از بچه‌ها می‌خواهد هر کدام به تصویر با دقت نگاه کنند.
  - ۳- درباره آنچه که در تصویر دیده‌اند با دوست یا دوستان هم گروه خود گفت‌وگو و تعریف کنند.
  - ۴- دانش‌آموزان نتیجه گفت‌وگو را برای هم کلاسی‌های خود بگویند.
- نکته:** سعی شود بیشتر دانش‌آموزان در بحث و گفت‌وگو شرکت کنند.
- ۵- در صورتی که دانش‌آموزان به اهداف و موضوعات مورد نظر در درس اشاره کردند معلم آنها را تشویق می‌کند و آن اهداف را مورد تأکید قرار می‌دهد و در غیر این صورت معلم، با پرسش و پاسخ، دانش‌آموزان را به سوی بیان اهداف مورد نظر سوق می‌دهد.

تذکر مهم: به منظور تقویت اعتماد به نفس دانش‌آموزان و جرأت اظهار نظر و مشارکت در گفت‌وگو و فعالیت‌های کلاسی، در صورتی که نظر دانش‌آموزی صحیح و مناسب نباشد، به طور مستقیم اشتباه او را متذکر نمی‌شویم؛ بلکه با پرسش و پاسخ با او یا سایر دانش‌آموزان، پاسخ‌ها را به سوی پاسخ مناسب و صحیح سوق می‌دهیم.

۲- شعر مربوط به موضوع درس: معمولاً پس از تصور جلسه اول هر درس، شعری آورده شده است. این شعر زمینه‌ساز درک عمیق‌تر و کاربردی‌تر موضوع درس و نیز تقویت‌کننده انگیزه و علاقه دانش‌آموزان به درس قرآن و موضوع مورد بحث است.

فرایند آموزش

- ۱- پخش شعر از طریق نوار صوتی (یا cd) و گوش کردن معلم و دانش‌آموزان به آن
- ۲- پخش مجدد شعر از نوار (یا cd) و هم‌خوانی معلم و دانش‌آموزان با آن
- ۳- جمع‌خوانی شعر توسط معلم و دانش‌آموزان بدون نوار صوتی
- ۴- خواندن شعر توسط دانش‌آموزان داوطلب
- ۵- پرسش و پاسخ و گفت‌وگو با دانش‌آموزان درباره مفاهیم و مضامین شعر که مرتبط با موضوع درس و اهداف مورد نظر است.

۳- پیام قرآنی: پیام قرآنی آیه یا عبارت قرآنی کوتاه و زیبایی است که دارای پیامی بلند و ارزشمند درباره موضوعات اعتقادی، اخلاقی، تربیتی، اجتماعی و ... است. بدیهی است این پیام‌ها مناسب با درک و فهم کودکان است.

فرایند آموزش

- ۱- پیام و ترجمه آن از طریق نوار پخش می‌شود و دانش‌آموزان با کمک نوار و راهنمایی معلم پیام را چند بار هم‌خوانی می‌کنند.
- ۲- معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که به کمک تصویر پیام قرآنی درباره آن با دوستان هم گروه خود، گفت‌وگو کرده و سپس نظر خود را برای کلاس بیان می‌کنند. برای درک بیشتر مفهوم پیام، خوب است معلم از دانش‌آموزان بخواهد که برخی مصادیق دیگر پیام را علاوه بر آنچه در تصویر مربوط آمده است، بیان کنند.

۳- جمع خوانی پیام قرآنی توسط معلم و دانش‌آموزان بدون نوار صوتی

۴- درخواست خواندن پیام از دانش‌آموزان داوطلب

۴- سوره و شعر مربوط به آن

مراحل آموزش

۱- آماده کردن لوحه سوره و نوار آموزشی و دستگاه پخش صوت قبل از ورود به کلاس

۲- نصب لوحه سوره

۳- پخش قرائت سوره و تدریس آن^۱

۴- شعر هر یک از سوره‌ها که با مفاهیم آن سوره ارتباط دارد را به روش شعرهای مربوط به تصاویر اول هر درس، تدریس و

تمرین می‌شود.

۵- فعالیت‌ها

مراحل آموزش

۱- دانش‌آموزان به تصویر نگاه می‌کنند و با کمک معلم به اهداف مدنظر اشاره کرده و درباره آنها گفت‌وگو می‌کنند.

۲- معلم دانش‌آموزان را به سمت بیان اهداف سوق می‌دهد.

۳- معلم سعی می‌کند اغلب یا همه دانش‌آموزان را به شرکت در بحث تشویق کند.

۶- داستان: در کتاب آموزش قرآن، دو نوع داستان آمده است. نوع اول داستان‌هایی درباره قرآن و نوع دوم داستان‌هایی از

قرآن کریم است مانند داستان کودکی حضرت موسی (ع)

مراحل آموزش

۱- دانش‌آموزان درباره تصاویرهای مربوط به داستان با یکدیگر گفت‌وگو کرده و سپس نظر خود را برای دوستانشان بیان

می‌کنند.

۲- معلم به کمک تصاویر، داستان مربوط را به زبان کودکانه برای دانش‌آموزان تعریف می‌کند. متن کامل مربوط به هر یک از

داستان‌ها در بخش دوم همین کتاب در درس مربوط به آن داستان آمده است.

۷- روخوانی: در کتاب آموزش قرآن، کلمات و عباراتی از قرآن کریم به منظور آموزش روخوانی آمده است. منظور از

روخوانی خواندن کلمات و عبارات به صورت آرام و شمرده و یا حداقل بخش‌بخش است.

مراحل آموزش

۱- لوحه درس بر روی تخته سیاه یا استقرار آن بر روی میز معلم به صورت منشور نصب شود.

۲- معلم به روش صحیح به بخش‌های کلمات لوحه اشاره می‌کند و بچه‌ها هم به صورت بخش‌بخش و دسته‌جمعی آنها را

می‌خوانند.

۳- معلم از دانش‌آموزان داوطلب می‌خواهد که هر کدام یک سطر را به صورت بخش‌بخش بخوانند.

۴- دانش‌آموزان به صورت فردی از روی کتاب درسی‌شان می‌خوانند.

تذکر:

۱- مکث بین بخش‌ها برای تقویت تشخیص ترکیب حروف و حرکات مهم و ضروری است.

۱- در بخش دوم کتاب در توضیحات مربوط به درس اول، روش تدریس سوره‌ها در ذیل سوره توحید با تفصیل بیشتر بیان شده است. بدیهی است سایر سوره‌های کتاب نیز به

همین روش تدریس می‌شود.

۲- برخی دانش‌آموزان کلمات و عبارات را بخش‌بخش و برخی آرام و شمرده می‌خوانند، معلم توضیح می‌دهد که هر دو خوب و درست است؛ همچنین می‌گوید بچه‌ها هر کس دوست دارد می‌تواند کلمات و عبارات را شمرده بخواند.

۸- **یادآوری:** در این بخش، مطالب دروس گذشته برای دانش‌آموزان یادآوری و جمع‌بندی می‌شود. این امر موجب تثبیت و تعیین یادگیری می‌شود. ضمناً این موضوع برای دانش‌آموزان ضعیف، کارکرد جبرانی و تقویت‌کنندگی نیز دارد.

مراحل انجام فعالیت

۱- امکانات و ابزار لازم برای ساخت رحل تهیه می‌شود.

۲- معلم مرحله به مرحله ساختن رحل را به کمک دانش‌آموزان انجام می‌دهد.

۳- از دانش‌آموزان می‌خواهند که رحل ساخته شده را رنگ‌آمیزی و تزیین کنند.

۹- **قرآن در تابستان:** در پایان کتاب برای هر هفته از ماه‌های فصل تابستان یک صفحه از عبارات قرآنی در نظر گرفته شده است، تمرین خواندن این عبارات، از یک‌سو مهارت‌های کسب‌شده در روخوانی قرآن را تثبیت می‌کند و از سوی دیگر زمینه‌ساز انس با قرآن کریم و خواندن مستمر آن است.

مراحل آموزش

۱- تعدادی از دانش‌آموزان متن درس آخر را می‌خوانند.

۲- دانش‌آموزان درباره مطالب ارائه شده گفت‌وگو می‌کنند و نظرات خود را برای دانش‌آموزان دیگر بیان می‌کنند.

۳- معلم ضمن ارائه توضیحات لازم، دانش‌آموزان را به خواندن آیات هر صفحه در فصل تابستان تشویق می‌کند.

۴- معلم دانش‌آموزان را به حفظ و نگهداری و احترام به کتاب درسی قرآن خود تشویق می‌کند و از آنها می‌خواهد که این کتاب را در قفسه کتاب‌های خود به خوبی نگهداری کنند و یا آن را به مدرسه یا مسجد محل تحویل دهند.
در این قسمت به دلیل اهمیت روش صحیح اشاره به بخش‌های کلمات، این روش به تفصیل بیان می‌شود.

نحوه اشاره صحیح به بخش‌های کلمات

اشاره صحیح به حروف و حرکات، از مهم‌ترین گام‌های اولیه در آموزش روخوانی قرآن است. این امر منجر به بازشناسی حروف و حرکات و دقت در صحیح خواندن آنها و ترکیب بخش‌های کلمات توسط دانش‌آموزان می‌شود. کسب این مهارت در روخوانی قرآن، همچون جایگاه شناخت حروف و حرکات در خواندن و نوشتن زبان فارسی و نیز مانند یادگیری چهار عمل اصلی در ریاضی، از اهمیت خاصی برخوردار است. اگر این آموزش، صحیح و کامل انجام شود، مهم‌ترین سنگ بنای مهارت خواندن صحیح قرآن گذاشته شده است و در غیر این صورت حتی در سال‌های بالاتر نیز باید این مرحله از آموزش با دقت انجام شود.
اشاره به حروف و حرکات معمولاً به کمک خط‌بر یا وسیله‌ای مانند خط‌کش انجام می‌شود. از آنجا که هنگام اشاره کردن، دست یا ثابت است و یا متحرک، روش صحیح اشاره در دو بخش زیر توضیح داده می‌شود.

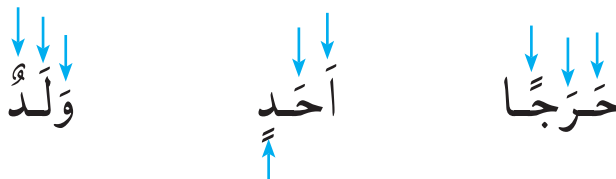
الف) اشاره ثابت: در این نوع اشاره، دست ثابت است. این شکل از اشاره در موارد زیر انجام می‌شود.

۱- اشاره به حرکات «ـِ» در بخش‌های دارای این گونه حرکات؛ مانند:

خُلِقَ

آموزگار با خط‌بر یا وسیله مشابه دیگری به حرکت «ع» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان همه با هم بگویند «خ»؛ ممکن است در یکی دو بار اول، برخی از دانش‌آموزان به جای این که بگویند «خ» بگویند «ا». به آنها تذکر می‌دهیم هر حرکت را با حرف آن بخوانند. سپس با کمی مکث به حرکت «ب» اشاره می‌کنیم تا دانش‌آموزان بگویند «ل» و آن‌گاه به حرکت «س» اشاره می‌شود تا آن‌ها بگویند «ق».

۲- اشاره به تنوین (ـِ ـَ ـُ) : اشاره به تنوین مانند اشاره به حرکات کوتاه است؛ یعنی برای اشاره به تنوین، دست ثابت است و به «ـِ» یا «ـَ» یا «ـُ» اشاره می‌شود؛ مانند :

در کلمه «حَرَجًا» آموزگار به «ـِ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «ح» و سپس به «ـِ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «ر» و آنگاه به «ـِ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «جَن». همچنین در کلمه «أَحَدٌ» آموزگار به «ـِ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «دِن». در کلمه «وَلَدٌ» نیز آموزگار به «ـِ» اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «دُن».

تذکر: دقت کنید فلش‌هایی که در این کلمات کشیده شده است، فقط نشان‌دهنده اشاره شما به حرکات است، نه این که باید این فلش‌ها را رسم کنید.

(ب) اشاره متحرک : در این نوع اشاره، دست حرکت می‌کند. این شکل از اشاره در موارد زیر پیش می‌آید.

۱- اشاره از حرف به سوی حرکات بلند (ا، ی، و) در بخش‌های دارای این گونه ترکیبات، مانند :

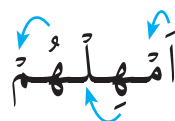

آموزگار درحالی که به کمک خط‌بر، از حرف «ن» به سوی صدای «و» اشاره می‌کند، دانش‌آموزان می‌گویند «نو» آن‌گاه از حرف «ح» به سوی صدای «ای» اشاره شده و آنها می‌گویند «حی» و بالاخره از حرف «ه» به سوی «ا» اشاره می‌شود تا بگویند «ها».

توجه دارید که فلش‌ها فقط مسیر حرکت دست را نشان می‌دهد، نه این که باید این فلش‌ها رسم شود.

تذکر: اشاره به الف کوتاه (ـِ) دو حالت دارد : چنانچه الف کوتاه روی حرف باشد، مانند کلمه «هَذَا» به آن اشاره می‌شود تا دانش‌آموزان بگویند «ها»؛ و چنانچه الف کوتاه روی پایه «ی» باشد، در این صورت مثل صدای بلند اشاره می‌شود؛ مانند کلمه «هُدًی» که از حرف «د» به سوی «ـِ» اشاره می‌شود تا دانش‌آموزان بگویند «دا».

۲- اشاره از حرکت کوتاه به سوی علامت سکون؛ مانند :

آموزگار از حرکت «س» به علامت (ـْ) اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بگویند «آم»، آن‌گاه از صدای «س» به علامت (ـْ) اشاره می‌کند.

اشاره می‌کند تا بگویند «هَلْ» و سپس از حرکت «هَ» به علامت (ـَ) اشاره می‌شود تا بگویند «هَمْ».

۳- اشاره به تشدید در بخش‌های دارای حرف مشدّد مانند :

آموزگار درحالی که از حرکت کوتاه «هَ» به‌سوی علامت تشدید اشاره می‌کند، دانش‌آموزان می‌گویند «حَق» آن‌گاه آموزگار پس از کمی مکث، با توجه به حرکت حرف تشدید، به‌صورت ثابت یا متحرک به آن حرکت اشاره می‌کند. در مورد مثال بالا با اشاره ثابت به حرکت «هَ» اشاره می‌شود و بچه‌ها می‌گویند «ق». دو مثال دیگر :

آموزگار در کلمه «لَمَّا» ابتدا از حرکت «هَ» به‌سوی علامت تشدید و آن‌گاه پس از کمی مکث از حرف «م» به‌سوی صدای «ل» اشاره می‌کند. در کلمه دوم نیز، ابتدا به حرکت «هَ»، سپس از حرکت «هَ» به‌سوی تشدید و آن‌گاه پس از کمی مکث، از حرف «ج» به‌سوی صدای «ی» اشاره می‌شود.

نکته : وجود کمی مکث بین اشاره به بخش اول حرف مشدّد و بخش دوم آن ضروری است. این امر به‌خوبی به دانش‌آموزان می‌آموزد که حرف دارای تشدید در واقع دو حرف است و دو بار خوانده می‌شود.

توجه :

۱- از دانش‌آموزان بخواهید که هم‌زمان با اشاره شما، بخش‌ها و کلمات را به‌صورت دسته‌جمعی بخوانند. ممکن است برخی از دانش‌آموزان، بعضی از بخش‌ها را زودتر یا دیرتر از اشاره شما بخوانند؛ از آنها بخواهید با اشاره بخوانند و عقب یا جلو نیفتند.

۲- در آموزش لوحه‌ها، ابتدا دانش‌آموزان به روش فوق، کلمات و عبارات را دسته‌جمعی می‌خوانند و پس از کمی تمرین، خوب است با اشاره آموزگار خواندن به‌صورت انفرادی نیز انجام شود. پرسش انفرادی را همیشه از دانش‌آموزان قوی‌تر آغاز می‌کنیم.

چند تذکر

در آموزش روخوانی توجه به نکات زیر ضروری است :

۱- آموزگار محترم! از خواندن کلمات پرهیزید؛ بلکه به روش فوق کمک کنید تا خود دانش‌آموزان کلمات و عبارات را روخوانی کنند.

۲- استفاده از لوحه و اشاره صحیح به بخش‌های کلمات و خواندن بخش‌بخش آنها توسط دانش‌آموزان به‌صورت دسته‌جمعی و انفرادی، مهم‌ترین نقش را در کسب مهارت روخوانی دارد و عدم توجه کافی به انجام این امر، در کسب این مهارت اختلال جدی ایجاد می‌کند.

۳- مناسب‌ترین شیوه برای خواندن کلمات، آن است که دانش‌آموز با دیدن هر بخش از کلمه، همان بخش را بلند بخواند؛ یعنی

لازم نیست که دانش آموز ابتدا در ذهن خود، همه بخش های کلمه را مرور کند سپس تمام آن را یک جا بلند بخواند. شما با تأکید بر نحوه مناسب خواندن، دانش آموزان را کمک کنید تا بدون اضطراب، کلمات را به روش صحیح، شمرده و آرام بخوانند. سرعت خواندن بخش ها با توجه به توانایی فردی دانش آموزان و با تمرین، به تدریج افزایش می یابد.

۴- دانش آموزان برای کسب مهارت روخوانی، به فرصت کافی نیاز دارند. این فرصت را با توجه به استعداد های متفاوت آنها در اختیارشان بگذارید و انتظار نداشته باشید که همه در یک زمان به مهارت مورد نظر دست یابند.

۵- لازم نیست دانش آموزان لوحه درس را در یک جلسه آن قدر تکرار کنند تا همه آنها بتوانند کلمات را به صورت روان بخوانند؛ بلکه تمرین و تکرار هر لوحه در یک جلسه به آمادگی دانش آموزان و شوق و رغبت آنها بستگی دارد. فرصت های بعدی، مهارت آنها را به حد انتظار می رساند.

۶- دانش آموزان را تشویق کنید که هر روز، درس قرآن را در خانه برای والدین خود بخوانند.

وسایل آموزشی و کمک آموزشی

ابزارها و رسانه های آموزشی جزئی از لوازم فرایند یادگیری است. این ابزارها و رسانه ها هرچه از تنوع و جذابیت بیشتری برخوردار باشند، بر عمق و وسعت یادگیری می افزاید. رسانه های مورد استفاده در درس قرآن عبارت اند از:

۱- **کتاب درسی:** کتاب درسی، حلقه اتصال بین برنامه ریزان، معلمان، دانش آموزان، اولیای آنها و افکار عمومی جامعه است به طوری که هیچ رسانه آموزشی دیگری از این نقش و اهمیت برخوردار نیست.

ارکان مهم برنامه درسی مانند رویکرد، اهداف آموزش، منطق سازماندهی محتوا، روش های آموزش و شیوه های ارزش یابی، در کتاب درسی تجلی می یابد.

۲- **لوحه آموزشی:** لوحه، قسمتی از متن کتاب است که به صورت تصویر و یا نوشته، در ابعاد بزرگ تر، برای تسهیل امر یادگیری به کار می رود.

آموزگار جهت تمرکز و جلب توجه دانش آموزان، لوحه را در کلاس، پیش روی دانش آموزان نصب می کند و به روشی که توضیح داده خواهد شد، از دانش آموزان می خواهد تا سوره های کوتاه یا کلمات و عبارات قرآنی را بخوانند.

۳- **نوار آموزشی:** یکی از مؤثرترین مهارت ها در آموزش هر درس به ویژه آموزش زبان، مهارت گوش دادن است. بنابراین نوارهای آموزشی که وسیله ای ساده و قابل دسترس برای عموم است، با بهره گیری از گوش فرادادن به آیات در دست یابی به مهارت قرائت قرآن بسیار مفید و مؤثر است.

معلمان محترم با استفاده از ضبط صوت و نوار آموزشی، در واقع قاری توانایی را به کلاس می برد و ضعف های موجود را جبران می کند.

دانش آموزان با تقلید و الگو گرفتن از قرائت نوار، به تدریج می توانند شبیه نوار بخوانند و به مهارت های قرائت صحیح دست یابند.

در نوار آموزشی عبارات و آیات به صورت کوتاه، با نظم و ترتیب بیشتری نسبت به نوارهای رایج، و با صوتی رسا و تلفظی واضح قرائت شده است.

۴- **کتاب راهنمای معلم:** به منظور ارتقای توانایی معلم و کسب توفیق بیشتر در دست یابی به اهداف آموزشی، کتاب راهنمای معلم ضروری است. معمولاً هر کتاب راهنمای معلم، از دو بخش اصلی تشکیل می شود. در بخش اول، کلیاتی درباره اهداف، محتوای

کتاب، روش‌های آموزش و ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی و در بخش دوم، توضیحات جزئی درباره‌ی هر درس ارائه می‌شود. معلم با مطالعه‌ی دقیق کتاب راهنما، از یک سو با طرح درس و اهداف خاص هر درس آشنا می‌شود و با بهره‌گیری از شیوه‌های تدریس ارائه شده بر توفیقات خود در دست‌یابی به اهداف آموزشی می‌افزاید و از سوی دیگر با استفاده از توضیحات و دانستنی‌هایی دیگر که مخصوص معلم است، توانایی خود را در پاسخ دادن به پرسش‌های احتمالی دانش‌آموزان ارتقا می‌بخشد و با اعتماد و اطمینان بیشتری در کلاس حضور می‌یابد.

این کتاب زمینه‌ی خلاقیت و ابتکار بیشتر در معلم را نیز فراهم می‌آورد.

۵- نرم‌افزار آموزش قرآن پایه اول ابتدایی: این نرم‌افزار که برای دانش‌آموزان تهیه شده است می‌تواند ضمن ایجاد انگیزه و تقویت علاقه دانش‌آموز به یادگیری قرآن، زمینه‌های سرگرمی او و نیز آموزش غیرمستقیم را در کودک فراهم آورد. (همکاران محترمی که مایل به استفاده از این نرم‌افزار می‌باشند می‌توانند از طریق ادارات مناطق و نواحی و یا معاونت فناوری سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی اقدام به تهیه این نرم‌افزار نمایند.)

۶- وب‌گاه (سایت) گروه درسی قرآن: آموزگاران محترم و اولیای دانش‌آموزان می‌توانند با مراجعه به وب‌سایت گروه درسی قرآن، ضمن استفاده از مطالب و برنامه‌های آن، هرگونه اظهارنظر و پیشنهاد خود را در زمینه اصلاح و تکمیل برنامه درسی و کتاب آموزش قرآن با گروه درسی قرآن در میان بگذارند.

وب‌گاه (وب سایت): quran-dept.talif.sch.ir

پیام‌نگار (ایمیل): quran-dept@talif.sch.ir

پیش از بیان روش کلی تدریس هر یک از موضوعات آموزش قرآن پایه اول ابتدایی، مناسب است معلم محترم، اقدامات زیر را به عنوان فعالیت‌های پیش از تدریس انجام دهد. این فعالیت‌ها به بازدهی تدریس می‌افزاید.

فعالیت‌های پیش از تدریس

۱- مطالعه کتاب راهنمای معلم: خوب است آموزگار محترم یک بار کتاب راهنمای معلم را به طور کامل و دقیق مطالعه کند تا به طور کامل نسبت به مسائل مختلف آموزش قرآن اطلاع لازم را پیدا کند. همچنین پیش از تدریس هر درس، مطالب خاص مربوط به آن درس را که در بخش دوم همین کتاب آمده است مجدداً به دقت مطالعه کند.

۲- آماده کردن دستگاه پخش صوت و نوار آموزشی: پیش از تدریس، از سالم بودن دستگاه پخش صوت مطمئن شوید و نوار آموزشی و محلی را که باید در آن جلسه پخش شود مشخص کنید. مناسب است حداقل یک بار پیش از تدریس نوار آموزشی و سوره مربوط به آن درس را گوش کنید تا با آمادگی و تسلط بیشتری سوره تدریس شود.

۳- آماده کردن لوحه: لوحه مربوط به درس را که شامل سوره‌های کوتاه و روخوانی کلمات و عبارات قرآنی می‌شود از قبل آماده کرده و در محل مناسبی در کلاس نصب کنید.

۴- پیش‌بینی و تهیه سایر وسایل کمک آموزشی: به منظور ایجاد جذابیت و تقویت یادگیری، همچنین تعمیق و عینی کردن موضوعات یادگیری متناسب با هر فعالیت، از برخی وسایل ساده کمک آموزشی استفاده شود.

مثلاً می‌توان برای تدریس داستان نان در درس دوم با آوردن یک خوشه گندم، مقداری آرد و تکه‌ای نان فضای آموزش را با نشاط، عینی و جذاب کرد.

در صورت امکان استفاده از سی‌دی‌ها، فیلم‌ها و تصاویر آموزشی به تناسب موضوع بسیار مفید است.

رفع اشکالات روخوانی

اشکالات روخوانی دانش‌آموزان به عواملی مانند ضعف مهارت روخوانی، عدم دقت، شتابزدگی، اضطراب و عدم اعتماد به نفس آنها مربوط است. بدیهی است در صورتی تمرین و تکرار می‌تواند موجب تقویت مهارت روخوانی دانش‌آموزان شود که اشکالات روخوانی ایشان به شیوه صحیح از سوی آموزگار برطرف شود.

پیش از بیان شیوه رفع اشکالات روخوانی، توجه به اصول زیر برای توفیق بیشتر در این امر ضروری است.

- ۱- رفع اشکال همراه با تشویق دانش‌آموز نسبت به آنچه صحیح خوانده است، باشد تا موجب تقویت اعتماد به نفس او گردد.
  - ۲- رفع اشکال باید به نحوی انجام شود که موجب اضطراب دانش‌آموز نشود.
  - ۳- حتی الامکان خود دانش‌آموز، اشکال خویش را برطرف کند.
  - ۴- رفع اشکال، موجب صرف وقت بیش از حد و یا تشدید اضطراب دانش‌آموز نشود.
  - ۵- آموزگار نباید بلافاصله حالت صحیح کلمه را بخواند و همچنین به دانش‌آموزان تذکر دهد در صورتی که یکی از دوستانشان کلمه‌ای را اشتباه خواند، بلافاصله اشکال او را تصحیح نکنند.
  - ۶- رفع برخی از اشکالات دانش‌آموزان به تمرین بیشتر و مرور زمان نیاز دارد. از این رو آموزگار نباید انتظار داشته باشد که همه اشکالات آنها بلافاصله و در یک جلسه برطرف شود.
- روش رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان: با توجه به اصول فوق، آموزگار یکی از روش‌های زیر یا ترکیبی از آنها را برای رفع اشکال انتخاب می‌کند. این روش‌ها عبارتند از:
- ۱- در حین خواندن دانش‌آموز، به او تذکر نمی‌دهیم بلکه صبر می‌کنیم تا او کلمه و یا عبارت را به‌طور کامل بخواند. سپس در صورت لزوم به وی تذکر می‌دهیم.
  - ۲- پس از تشویق دانش‌آموز از او می‌خواهیم همان عبارت را یک‌بار دیگر با آرامش و دقت، به‌ویژه با خوب دیدن حرکات، بخواند.

توجه: بسیار مناسب است همیشه به عنوان گام اول رفع اشکال، از این شیوه استفاده شود.

- ۳- توجه دانش‌آموز را به کلمه‌ای که غلط خوانده است جلب کرده و از او می‌خواهیم که به‌صورت بخش‌بخش کلمه مورد نظر را بخواند.
- ۴- در صورت بروز اشکال مجدد از سوی دانش‌آموز، با طرح سؤال، شکل صحیح و غلط کلمه را مقایسه می‌کنیم و از او می‌خواهیم تا شکل صحیح را بگوید.
- ۵- معلم می‌تواند کلمه را روی تخته نوشته و از همه دانش‌آموزان بخواهد تا با اشاره او، آن کلمه را به صورت بخش‌بخش بخوانند.

تذکر:

- ۱- برخی از دانش‌آموزان لکنت زبان دارند و عبارات را با مکث یا تکرار و به کندی می‌خوانند. آموزگار ضمن برخورد لطیف، مناسب و طبیعی سعی می‌کند آنها، در انتظار سایر دانش‌آموزان خجالت‌زده نشوند و مورد تمسخر قرار نگیرند. ضروری است موفقیت این‌گونه دانش‌آموزان را در سایر فعالیت‌ها مورد تأکید قرار داد تا موجب اعتماد به نفس بیشتر ایشان شود.
- ۲- مناسب است دانش‌آموزان را به گروه‌های چند نفره تقسیم کنیم و عبارات قرآنی دروس را برای یکدیگر بخوانند و اشکالات روخوانی و قرائت یکدیگر را اصلاح کنند. سعی شود دانش‌آموزان ضعیف با دانش‌آموزان قوی، هم‌گروه شوند تا برای یکدیگر مفیدتر باشند و نتیجه بهتری حاصل شود.

ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی درس قرآن در پایه اول ابتدایی

از ویژگی‌های مهم ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی به شیوه توصیفی، درهم تنیدگی تدریس، تمرین و ارزش‌یابی است. یعنی هر فعالیت یادگیری به ویژه در درس قرآن می‌تواند تدریس، تمرین یا ارزش‌یابی باشد. هرگاه معلم یکی از سوره‌های کتاب، پیام‌های قرآنی، روخوانی کلمات و عبارات قرآنی یا سایر بخش‌های کتاب را تدریس یا تمرین می‌کند، همزمان توانایی‌ها یا ضعف‌های احتمالی دانش‌آموزان را تشخیص می‌دهد. بدیهی است معلم یا اتخاذ تدابیر لازم و یا بهره‌گیری از روش‌های تدریس و شیوه‌های رفع اشکالات دانش‌آموزان در جبران نواقص و ضعف دانش‌آموزان می‌کوشد. همچنین در چارچوب توصیه‌ها و روش‌های ارائه شده در کتاب «راهنمای معلم در ارزش‌یابی توصیفی» کد ۵۳/۵ ویژه معلمان پایه اول و دوم ابتدایی، وضعیت علمی و توانایی دانش‌آموزان را ثبت کرده تا به تدریج با راهنمایی‌های لازم بر توانایی‌های ایشان بیفزاید و از ضعف‌هایشان بکاهد.

جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکردی درس قرآن پایه اول ابتدایی درباره هر یک از بخش‌های کتاب آموزش قرآن در صفحه بعد به تفصیل آمده است.

جدول اهداف، نشانه‌های تحقق و سطوح عملکردی درس قرآن پایه اول ابتدایی

سطوح عملکرد					عناوین کارنامه
همانگی کامل را در جمع خوانی سوره‌ها رعایت می‌کند و در طول سال دو سوره دلخواه را از حفظ می‌خواند.	خیلی خوب				خواندن
در جمع خوانی شرکت می‌کند و با کمک هم کلاسبان با متنی کتاب در طول سال، دو سوره را از حفظ می‌خواند.	خوب				
با توصیه‌های معلم در جمع خوانی شرکت می‌کند و با راهنمایی معلم یا هم کلاسبان، در طول سال یک سوره را از حفظ می‌خواند.	قابل قبول				جمع خوانی
به ندرت در جمع خوانی شرکت می‌کند و با کمک معلم یا هم کلاسبان و با متنی کتاب می‌تواند تا پایان سال سوره‌ای را از حفظ بخواند.	نیازمند آموزش				
کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و سبدرده می‌خواند.	خیلی خوب				روخوانی
کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و بخش‌بخش می‌خواند.	خوب				
بیشتر کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را صحیح و بخش‌بخش می‌خواند و می‌تواند در برخی از موارد اشتباهات خود را اصلاح کند.	قابل قبول				آداب خواندن قرآن
کلمات و عبارات قرآنی کتاب درسی را با راهنمایی معلم به صورت صحیح و بخش‌بخش می‌خواند.	نیازمند آموزش				
آداب اولیه خواندن قرآن را رعایت می‌کند.	خیلی خوب				آداب خواندن قرآن
بیشتر آداب خواندن قرآن را رعایت می‌کند.	خوب				
برخی از آداب خواندن قرآن را رعایت می‌کند.	قابل قبول				آداب خواندن قرآن
در رعایت آداب خواندن قرآن پیوسته به یادآوری معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش				
با توضیحات کافی مفاهیم و مصداق پیام‌های قرآنی را با زبان کودکانه بازگو می‌کند.	خیلی خوب				پیام قرآنی
مفاهیم و مصداق بیشتر پیام‌های قرآنی را با زبان کودکانه بازگو می‌کند.	خوب				
با راهنمایی معلم، مفهوم و مصداق پیام‌های قرآنی پیوسته به کمک معلم نیازمند است.	قابل قبول				پیام قرآنی
در بیان مفهوم و مصداق پیام‌های قرآنی پیوسته به کمک معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش				
داستان‌های کتاب را به کمک تصاویر و با ذکر جزئیات به زبان خودش بازگو می‌کند.	خیلی خوب				داستان‌های قرآنی
داستان‌های کتاب را به کمک تصاویر و به صورت کلی به زبان خودش بازگو می‌کند.	خوب				
داستان‌های کتاب را با راهنمایی معلم یا هم کلاسبان و با به کمک تصاویر به زبان خودش بازگو می‌کند.	قابل قبول				داستان‌های قرآنی
در بیان داستان‌های کتاب به کمک تصاویر، پیوسته به یادآوری معلم نیازمند است.	نیازمند آموزش				

۱- آداب اولیه‌ای که انتظار است دانش‌آموزان پایه اول ابتدایی رعایت کنند، عبارت است از: باکی و پاکیزگی، سکوت هنگام شنیدن قرآن و احترام به قرآن

آشنایی خانواده دانش آموزان با برنامه آموزشی قرآن و نقش حمایتی آنها

دو کانون مهم خانواده و مدرسه از مؤثرترین نهادهای جامعه در تعلیم و تربیت کودکان است. هرچه این دو کانون، نقش خود را بهتر ایفا کنند و از هماهنگی بیشتری برخوردار باشند، دستیابی به اهداف تعلیم و تربیت با موفقیت بیشتری همراه خواهد بود. از این رو، ارتباط خانه و مدرسه می تواند زمینه این آشنایی و هماهنگی را فراهم آورد.

بسیار مناسب است در آغاز سال تحصیلی و با کمک مدیریت مدرسه از والدین دانش آموزان دعوت کنید تا درباره دروس به ویژه درس قرآن و نقش حمایتی والدین از این درس گفت و گو شود. خانواده به ویژه مادران از این امر استقبال می کنند. در این جلسه، با استفاده از پیش گفتار کتاب دانش آموزان، می توانید مطالب زیر را طرح کنید:

۱- توصیه به خواندن دقیق پیش گفتار کتاب

۲- کودکان عزیزمان باید با تشویق ها و راهنمایی های لازم و به موقع، سادگی یادگیری قرآن را احساس کنند و با کسب موفقیت در این راه، هرچه بیشتر به یادگیری قرآن علاقه مند شوند. آنها باید احترام به قرآن و کوشش در راه آشنایی با آن را از ما بیاموزند و با مشاهده اخلاق و رفتار ما درک کنند که همه می خواهیم آن گونه باشیم که خدا دوست دارد. آنها باید علاقه به قرآن، عمل به دستورات خدا، مهربانی به مردم و اخلاق و رفتار اسلامی را عملاً از بزرگ ترها بیاموزند.

دانستنی های معلّم

فعالیت های یادگیری برای ارتقای سواد قرآنی معلّمان پایه اول ابتدایی

حداقل دانش و مهارتی را که یک مسلمان برای بهره گیری مستمر از قرآن کریم نیاز دارد، سواد قرآنی نامیده می شود. معلّمان گرامی معمولاً واجد این توانایی اند. به منظور ارتقای این توانایی در این کتاب، پس از توضیحات مربوط به روش تدریس هر درس در بخش دانستنی های معلّم، علاوه بر توضیحاتی درباره شیوه رفع اشکال برخی از کلمات درس، قسمتی به عنوان «گامی به سوی درک معنای آیات قرآن» ارائه شده است. تمرینات این قسمت به کمک ترجمه آیات آن درس و آموخته های قبلی معلّمان، انجام می شود. سعی کنید این تمرین ها را انجام دهید تا توانایی شما در درک معنای آیات قرآن کریم افزایش یابد. فهرست الفبایی کلمات ترجمه شده در پایان کتاب آمده است. هرگاه معنای کلمه ای را فراموش کردید، می توانید به این قسمت مراجعه کنید.

«اگر تحصیل کرده های کشور، روزی یک صفحه قرآن با توجه به معنای آن بخوانند و در آن تدبّر کنند، غوغایی برپا می شود.

تحقق این امر به فرهنگ سازی و تدبیر نیاز دارد».

از بیانات مقام معظم رهبری
در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی با ایشان
در تاریخ ۸۶/۹/۱۷

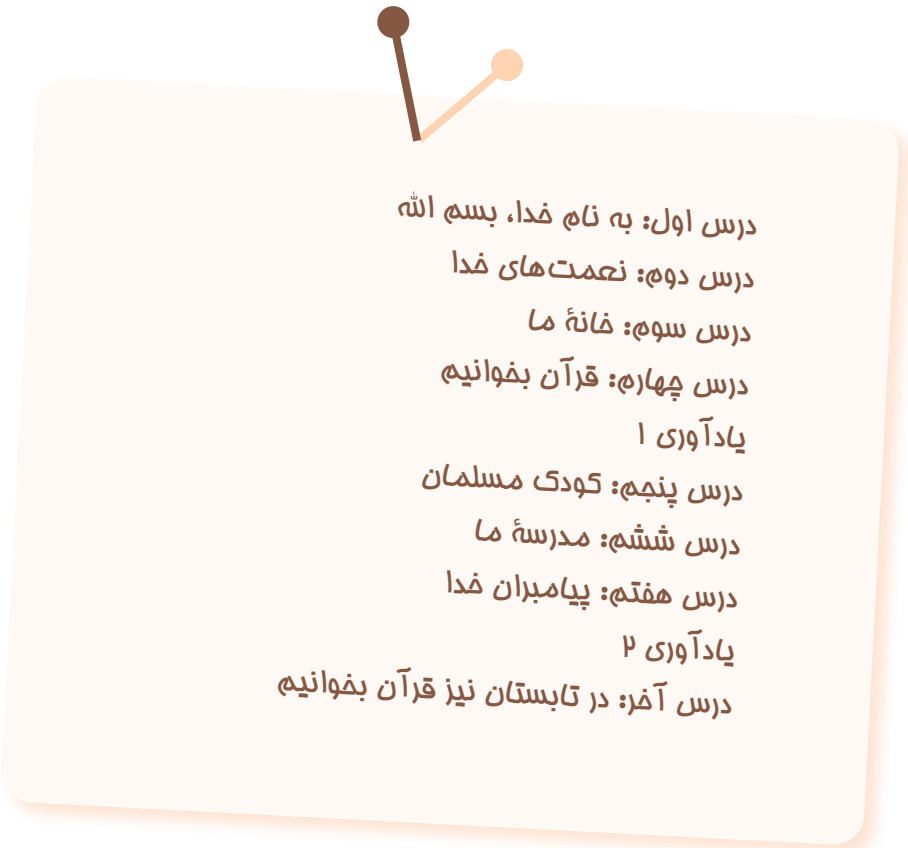

جدول بودجه‌بندی آموزش قرآن پایه اول ابتدایی در طول سال تحصیلی

ماه	هفته	هفته اول	هفته دوم	هفته سوم	هفته چهارم
مهر	درس اول، جلسه اول	درس اول، جلسه دوم	درس اول، جلسه سوم	درس اول، جلسه چهارم	درس اول، جلسه چهارم
	جشن آغاز آموزش قرآن	پیام قرآنی (بسم الله ...) شعر به نام خدا	تمرین پیام قرآنی درس سورة توحید (لوحه ۱) شعر سورة توحید	تمرین سورة توحید پیام قرآنی (سلام) فعالیت یادگیری (نقاشی)	تمرین سورة توحید پیام قرآنی (سلام) فعالیت یادگیری (نقاشی)
	درس دوم، جلسه اول	درس دوم، جلسه دوم	درس دوم، جلسه سوم	درس دوم، جلسه چهارم	درس دوم، جلسه چهارم
آبان	تصویرخوانی شعر (نعمت‌های خدا) پیام قرآنی (الحمدالله)	سورة کوثر (لوحه ۲) شعر سورة کوثر	تمرین سورة کوثر فعالیت یادگیری (داستان نان)	پیام قرآنی (شکر الهی) فعالیت یادگیری (گفت‌وگو)	پیام قرآنی (شکر الهی) فعالیت یادگیری (گفت‌وگو)
	درس سوم، جلسه اول	درس سوم، جلسه دوم	درس سوم، جلسه سوم	درس سوم، جلسه چهارم	درس سوم، جلسه چهارم
آذر	تصویرخوانی شعر (خانه ما)	سورة عصر (لوحه ۳) شعر سورة عصر	تمرین سورة عصر پیام قرآنی (نیکی به والدین) فعالیت یادگیری (بازی نمایشی)	تمرین سورة عصر تمرین پیام قرآنی درس داستان (هدیه پدر بزرگ)	تمرین سورة عصر تمرین پیام قرآنی درس داستان (هدیه پدر بزرگ)
	درس چهارم، جلسه اول	درس چهارم، جلسه دوم	درس چهارم، جلسه سوم	درس چهارم، جلسه چهارم	درس چهارم، جلسه چهارم
دی	تصویرخوانی شعر (آرزوی من) قرآن بخوانیم (لوح‌های ۴ و ۵)	قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۶ و ۷) سورة ناس (لوحه ۸) شعر سورة ناس	تمرین سورة ناس داستان (مهربان ترین معلم) قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۹ و ۱۰)	قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۱۱ و ۱۲) داستان (هدیه با ارزش)	قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۱۱ و ۱۲) داستان (هدیه با ارزش)
	درس پنجم، جلسه اول	درس پنجم، جلسه دوم	درس پنجم، جلسه سوم	درس پنجم، جلسه چهارم	درس پنجم، جلسه چهارم
بهمن	یادآوری ۱	تصویرخوانی شعر (منم بچه مسلمان) پیام قرآنی (نماز)	قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۱۳ و ۱۴) سورة حمد (آیات ۱ تا ۴ لوحه ۱۵) شعر سورة حمد	تمرین سورة حمد (آیات ۱ تا ۴) سورة حمد (آیات ۵ تا ۷، لوحه ۱۵) قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۱۶ و ۱۷)	تمرین سورة حمد (آیات ۱ تا ۴) سورة حمد (آیات ۵ تا ۷، لوحه ۱۵) قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۱۶ و ۱۷)
	درس پنجم، جلسه چهارم	درس ششم، جلسه اول	درس ششم، جلسه دوم	درس ششم، جلسه سوم	درس ششم، جلسه سوم
اسفند	تمرین سورة حمد قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۱۸ و ۱۹) پیام قرآنی (پاکیزگی)	تصویرخوانی قرآن بخوانیم (لوحه ۲۰)	سورة فلق (لوحه ۲۱) شعر سورة فلق قرآن بخوانیم (لوحه ۲۲)	تمرین سورة فلق پیام قرآنی (دعا و علم‌آموزی) قرآن بخوانیم (لوحه ۲۳)	تمرین سورة فلق پیام قرآنی (دعا و علم‌آموزی) قرآن بخوانیم (لوحه ۲۳)
	درس هفتم، جلسه اول	درس هفتم، جلسه دوم	درس هفتم، جلسه سوم	درس هفتم، جلسه چهارم	درس هفتم، جلسه چهارم
فروردین	—	—	تمرین سورة فلق تمرین پیام قرآنی قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۲۴ و ۲۵) داستان (کلاس قرآن)	تصویرخوانی قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۲۶ و ۲۷)	تصویرخوانی قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۲۶ و ۲۷)
	درس هفتم، جلسه دوم	درس هفتم، جلسه سوم	درس هفتم، جلسه چهارم	یادآوری ۲	یادآوری ۲
اردیبهشت	سورة نصر (لوحه ۲۸) شعر سورة نصر داستان (کودکی حضرت موسی علیه السلام)	تمرین سورة نصر پیام قرآنی (محمد رسول الله و صلوات) قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۲۹ و ۳۰)	تمرین سورة نصر تمرین پیام قرآنی قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۳۱ و ۳۲)	یادآوری ۲	یادآوری ۲
	تمرین و یادآوری دروس	تمرین و یادآوری دروس	تمرین و یادآوری دروس	تمرین و یادآوری دروس	تمرین و یادآوری دروس

بخش دوم

روش آموزش دروس و دانستنی‌های معلم

درس اول: به نام خدا، بسم الله
درس دوم: نعمت‌های خدا
درس سوم: فائده ما
درس چهارم: قرآن بفوانیم
یادآوری ۱
درس پنجم: کودک مسلمان
درس ششم: مدرسه ما
درس هفتم: پیامبران خدا
یادآوری ۲
درس آخر: در تابستان نیز قرآن بفوانیم

به نام خدا، بسم الله

جلسه اول : هفته اول مهرماه

- ۱- جشن قرآن (فعالیت کلاسی)
- ۲- تصویرخوانی

جلسه دوم : هفته دوم مهرماه

- ۱- پیام قرآنی (بسم الله ...)
- ۲- شعر (به نام خدا بسم الله)

جلسه سوم : هفته سوم مهرماه

- ۱- تمرین پیام قرآنی درس
- ۲- سوره توحید (لوحه ۱)
- ۳- شعر سوره توحید

جلسه چهارم : هفته چهارم مهرماه

- ۱- تمرین سوره توحید
- ۲- پیام قرآنی (سلام)
- ۳- فعالیت یادگیری (نمایش و نقاشی)

به نام خدا، بسم الله

اهداف

- ۱- ایجاد فضای جذاب برای تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن
- ۲- آشنایی با ادب آغاز کردن کارها با گفتن بسم الله الرحمن الرحيم
- ۳- آشنایی با پیام قرآنی و معنای بسم الله الرحمن الرحيم و معنای دو کلمه ساده آن
- ۴- تقویت علاقه به شنیدن آیات سورة توحيد
- ۵- توانایی خواندن سورة توحيد به صورت دسته جمعی
- ۶- آشنایی با ادب سلام کردن در معاشرت با دیگران
- ۷- تلاش و علاقه به تفکر و تعقل درباره آفریده‌های خدای مهربان
- ۸- تقویت علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم

مواد و رسانه‌ها

کتاب درسی، نوار یا سی دی آموزشی و کتاب راهنمای معلم

راهنم‌ها و روش‌های یاددهی – یادگیری

تصویرخوانی، پرسش و پاسخ، گوش دادن، همیاری و مشارکت، بحث و گفت‌وگو

هفته اول مهرماه

جشن آغاز آموزش قرآن

هدف: تقویت علاقه به یادگیری قرآن

همان گونه که در بخش کلیات بیان شد، توجه به حیطه عاطفی در دوره ابتدایی از اهمیت خاصی برخوردار است. بدیهی است که اولین جلسه آموزش قرآن، همیشه در خاطره دانش آموزان خواهد ماند و در نگرش ایشان به این درس نقش به سزایی دارد. چه خوب است با برگزاری جشنی جذاب و به یاد ماندنی، خاطره خوش و شیرینی از آموزش قرآن برای کودکان عزیزمان به جا گذاریم؛ هرچند که همه جلسات آموزش قرآن به ویژه در پایه اول ابتدایی باید دوست داشتنی و جذاب باشد.

برای دستیابی به این هدف، در هفته دوم مهرماه با برگزاری جشن آغازین، آموزش قرآن را شروع کرده و کتاب درسی آموزش قرآن را به دانش آموزان هدیه دهید. همکاران عزیز با بهره گیری از خلاقیت و تجربه های شخصی خود می توانند یک جشن خوب و جذاب برگزار کنند، نکات زیر نیز می تواند شما را در این کار یاری کند.

۱- بهتر است جشن را با حضور و همکاری اولیای دانش آموزان برگزار کنید.

۲- با توجه به امکانات و فرهنگ محلی، فضای کلاس را تا حد امکان تغییر دهید؛ از قبیل: نصب نوارها و کاغذهای رنگی، لامپ های چشمک زن و تابلوهای قرآنی و...

۳- تا حد امکان از مسئولان منطقه و یا مدیر مدرسه برای شرکت در جشن دعوت کنید.

۴- با کمک اولیای دانش آموزان، مدیر مدرسه و افراد نیکوکار، با توجه به فرهنگ و امکانات محلی از دانش آموزان و اولیای آنها پذیرایی به عمل آورید.

۵- کتاب های آموزش قرآن را در کاغذ کادو بسته بندی کرده و همراه با یک شاخه گل برای هدیه به دانش آموزان آماده کنید.

۶- در شروع برنامه جشن، یکی از دانش آموزان پایه اول یا پایه های دیگر یک سوره کوچک را با صوت زیبا بخواند.

۷- یک گروه از دانش آموزان مدرسه، سرود زیبایی را در ارتباط با قرآن بخوانند.

۸- شخصی که از منطقه و یا مدیر مدرسه برای سخنرانی در جشن دعوت می شود با زبان کودکانه و به اختصار کامل درباره اهمیت و ارزش آموزش قرآن صحبت کند.

۹- در صورتی که دانش آموزانی می توانند سوره هایی از قرآن را بخوانند، برای هم کلاسی های خود قرائت کنند و جایزه بگیرند.

۱۰- کتاب آموزش قرآن را به دانش آموزان دهید و با زبانی کودکانه، درباره تمیز نگه داشتن آن صحبت کنید.

۱۱- در صورت امکان چیزی مانند مداد فانتزی، یک شاخه گل و... به هریک از دانش آموزان هدیه دهید.

۱۲- در یک فرصت مناسب و در مکان دیگری مطالب مقدمه کتاب آموزش قرآن را برای اولیای دانش آموزان بخوانید و توضیح دهید یا دست کم از آنها بخواهید که آن را مطالعه کنند.

۱۳- در صورت امکان، از مراسم فیلم بگیرید یا عکس برداری کنید و عکس چاپ شده یا سی دی فیلم را به دانش آموزان هدیه کنید.

۱۴- در صورت امکان، با یک نمایش عروسکی و گفت و گوی مناسب، ارزش و اهمیت یادگیری قرآن و خشنودی خدای مهربان

از این کار خوب را برای دانش آموزان بیان کنید.

۱۵- خوب است معلم در روز جشن آغازین و نیز در همه زنگ های قرآن، با لباس مناسب و شاخه گلی بر لباس خود، در کلاس

حاضر شود.

هفته دوم مهرماه

الف) پیام قرآنی «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»

مراحل و روش آموزش

۱- پیام و ترجمه آن از طریق نوار پخش می شود و دانش آموزان با کمک نوار و راهنمایی معلم، پیام قرآنی را چند بار هم خوانی می کنند.

۲- معلم از دانش آموزان می خواهد که درباره پیام قرآنی و تصاویر آن با یکدیگر گفت و گو کنند. همان طور که ملاحظه می کنید هر یک از تصاویر به ترتیب بیان گر موضوعات زیر است :

تصویر اول : آموزگار با گفتن «بسم الله الرحمن الرحيم» و نوشتن آن بر روی تخته، درس را آغاز می کند.

تصویر دوم : دانش آموزان دختر با گفتن «بسم الله الرحمن الرحيم» از خانه خارج شده و به سوی مدرسه می رود.

تصویر سوم : کودکی که با گفتن «بسم الله الرحمن الرحيم» خوردن غذا را آماده می کند.

تصویر چهارم : دو کودک با گفتن «بسم الله الرحمن الرحيم» خواندن قرآن را آغاز می کنند.

۳- معلم از بچه ها می پرسد : شما چه کارهای دیگری را با نام خدا آغاز می کنید؟

۴- جمع خوانی پیام قرآنی توسط معلم و دانش آموزان بدون نوار صوتی

۵- بیان معنای دو کلمه «إِسْم» و «اللَّهُ» حتی الامکان با پرسش از خود دانش آموزان

۶- پرسش پیام قرآنی از دانش آموزان داوطلب

ب) شعر «به نام خدا، بسم الله»

مراحل آموزش

- ۱- پخش شعر «به نام خدا، بسم الله» از طریق نوار صوتی و گوش کردن معلم و دانش آموزان به آن
  - ۲- پخش مجدد شعر از نوار و هم خوانی معلم و دانش آموزان با آن
  - ۳- جمع خوانی شعر توسط معلم و دانش آموزان بدون نوار صوتی
  - ۴- پرسش شعر از دانش آموزان داوطلب
  - ۵- توجه دادن دانش آموزان به مضامین و آموزه های شعر (ترجمه کامل)
- توجه :** شعرهای کتاب در زمان های خالی سایر دروس نیز به صورت خواندن دسته جمعی تمرین می شود.

هفته سوم مهرماه

ج) تمرین پیام قرآنی درس (جمع خوانی)

مراحل آموزش

۱- جمع خوانی پیام قرآنی توسط دانش آموزان بدون نوار صوتی

۲- پرسش پیام قرآنی از دانش آموزان داوطلب

د) آموزش سوره توحید

مراحل آموزش

۱- آماده کردن لوحه سوره و نوار آموزشی و دستگاه پخش صوت قبل از ورود به کلاس

۲- نصب لوحه در وسط تخته کلاس

۳- پخش قرائت سوره از نوار : همان طور که در بخش کلیات بیان شد، هر آیه سوره، سه بار در نوار خوانده شده است. از دانش آموزان بخواهید بار اول، به قرائت نوار گوش کنند، بار دوم، همراه با آن زمزمه کنند و بار سوم، همراه با نوار به طور دسته جمعی بخوانند. در هنگام پخش نوار، در هر سه مرحله معلم همزمان با نوار با اشاره به زیر کلمات، آیات سوره را نشان می دهد. به این ترتیب،

چشم دانش‌آموزان کلمات را از روی لوحه می‌بیند، گوش آنها کلمه و آیات را از نوار می‌شنود و زبان ایشان همراه با نوار آیات را می‌خواند.

توجه کنید در این مرحله از آموزش، تشخیص حروف و حرکات موردنظر نیست بلکه دانش‌آموزان ضمن شنیدن نوار و همخوانی با آن، با شکل کلی عبارات و آیات سوره آشنا می‌شوند. از این رو، آموزگار و والدین دانش‌آموزان نباید انتظار داشته باشند که دانش‌آموز با تشخیص حروف و حرکات، کلمات سوره را بخواند.

سایر آیات نیز به روش مشابه پخش شده و معلم ضمن نشان دادن لوحه از دانش‌آموزان می‌خواهد هر آیه را ابتدا گوش داده سپس همراه و همزمان با نوار بخوانند. این کار را تا پایان سوره ادامه می‌دهیم.

پس از پخش هر آیه سه بار، یک بار سوره به‌طور کامل (هر آیه فقط یک بار) از نوار پخش می‌شود. هنگام پخش کامل سوره، معلم مجدداً به روش قبل، کلمات و آیات را نشان می‌دهد و از دانش‌آموزان می‌خواهد تا این بار نیز، همراه با نوار بخوانند. به این ترتیب، آموزش سوره پایان می‌پذیرد.

در آموزش سوره، توجه به نکات زیر ضروری است :

۱- معلم توجه داشته باشد که همه دانش‌آموزان در فعالیت یادگیری که نگاه کردن به لوحه، گوش دادن به نوار و خواندن دسته جمعی است، به‌طور فعال مشارکت داشته باشند. بدیهی است در صورت نیاز، معلم به شیوه مناسب و با محبت و صمیمیت، برای این مشارکت جمعی به دانش‌آموزان تذکر می‌دهد.

۲- از دانش‌آموزان بخواهید که صدای خود را از نوار بلندتر نکنند تا همه بتوانند در طی آموزش، صدای نوار را به خوبی بشنوند و از آن الگو بگیرند.

۳- دانش‌آموزان را تشویق کنید تا آنجا که می‌توانند شبیه نوار بخوانند. البته از سخت‌گیری و تأکیده‌های نابجا پرهیز کنید.

۴- شرکت دسته‌جمعی دانش‌آموزان در خواندن سوره، انتظار نهایی از این آموزش است و هر دانش‌آموزی که در این فعالیت جمعی شرکت می‌کند، به حد انتظار دست یافته است. بدیهی است برخی از دانش‌آموزان توانایی فراخوانی سوره یا حتی حفظ سوره را پیدا می‌کنند؛ این گونه دانش‌آموزان را تشویق می‌کنیم.

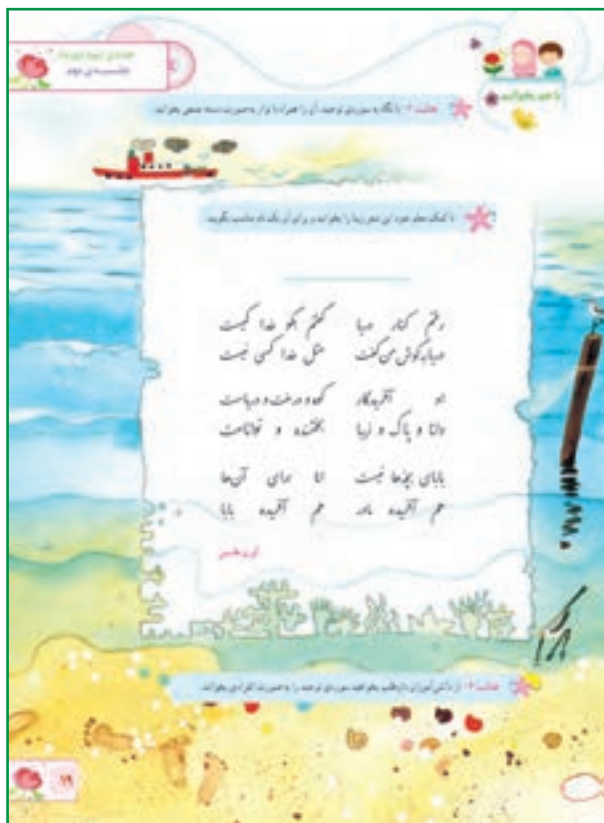
۵- گاهی ممکن است دانش‌آموزان در خواندن دسته‌جمعی آیات، برخی کلمات یا اتصالات را صحیح ادا نکنند. بعضی از اشتباهات رایج در این سوره و شیوه رفع آنها به شرح زیر است :

۱-۵- عدم اتصال صدای «ه» در «بسم الله» به حرف «ر» در «الرحمن» و نیز «ن» به «ر» در «الرحیم»؛ یعنی در هر دو کلمه تشدید «ر» به خوبی تلفظ نمی‌شود. در این صورت، معلم آیه «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» را با تأکید بر اتصال به حرف «ر» مَشْدَد، تلفظ می‌کند و از دانش‌آموزان می‌خواهد این آیه را به همین صورت بخوانند.

۲-۵- تلفظ حرف «لَ» در «لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ» به صورت «یَ»؛ آموزگار با تلفظ صحیح این آیه و تأکید بر تلفظ «لَ» و نشان دادن حالت زبان و دهان، شیوه تلفظ صحیح این حرف را به دانش‌آموزان می‌آموزد.

۳-۵- تلفظ کلمه «كُفُّوا» به صورت «كُفُّفًا»؛ آموزگار تلفظ صحیح این کلمه را نیز با تأکید بر ادای صحیح حرف «و» به دانش‌آموزان می‌آموزد.

خوب است معلم دانش‌آموزان را به حفظ سوره توحید تشویق کند.

هـ) مراحل آموزش شعر سوره توحید

- ۱- پخش «شعر» مربوط به سوره توحید از طریق نوار صوتی و گوش کردن معلم و دانش آموزان به آن
  - ۲- پخش مجدد شعر از نوار و هم خوانی معلم و دانش آموزان با آن
  - ۳- جمع خوانی شعر توسط معلم و دانش آموزان بدون نوار صوتی
  - ۴- پرسش شعر از دانش آموزان داوطلب
- ضمن گفت و گو و پرسش و پاسخ از دانش آموزان برخی از مضامین شعر سوره توحید مورد تأکید و توجه بیشتر قرار گیرد؛
- مانند :

- خدا خالق و آفریننده کوه و درخت، دریا و همه چیز است.
- هیچ کس مثل خدا نیست.
- خدای بزرگ برای ما پدر و مادر مهربان آفریده است.

هفته چهارم مهرماه

و) تمرین سورة توحید

مراحل آموزش

- ۱- نصب لوحه آموزش سورة توحید در جای مناسب
- ۲- جمع خوانی سورة توحید توسط دانش آموزان از روح لوحه همراه با نوار صوتی
- ۳- پاسخ به پرسش های مربوط به سورة توحید توسط دانش آموزان ابتدا از دانش آموزان مستعد و داوطلب و سپس سایر دانش آموزان

ز) پیام قرآنی « سَلَامٌ عَلَیْكُمْ »

مراحل آموزش

- ۱- پیام و ترجمه آن از طریق نوار پخش می شود و دانش آموزان با کمک نوار و راهنمایی معلم پیام را چند بار هم خوانی می کنند.
- ۲- معلم از دانش آموزان می خواهد که درباره پیام قرآنی و تصاویر آن با یکدیگر گفت و گو کنند. همان طور که ملاحظه می کنید تصاویر این پیام، خورشید را نشان می دهد که با طلوع خود به گل ها، پرندگان و بچه های خوب سلام می کند.
- ۳- جمع خوانی پیام قرآنی توسط معلم و دانش آموزان بدون نوار صوتی
- ۴- بیان معنای کلمه «سلام» حتی الامکان با پرسش از خود دانش آموزان، خوب است به دانش آموزان بگوییم برخی از کلمات قرآن و فارسی مانند هم هستند مانند سلام، کتاب، نور.
- ۵- پرسش پیام قرآنی از دانش آموزان داوطلب

ج) فعالیت‌های یادگیری

- ۱- از دانش‌آموزان خواسته می‌شود دربارهٔ سلام کردن به یکدیگر، یک نمایش ساده و کوتاه را بازی کنند. این نمایش می‌تواند دربارهٔ موضوعات مختلفی باشد؛ مانند :
  - کی به کی سلام می‌کند (کوچک‌تر به بزرگ‌تر، کودک به پدر و مادر، دانش‌آموز به معلم و ...)
  - شکل‌های مختلف سلام کردن (دست دادن، سلام پلیس و ...)
- ۲- معلم فعالیت دانش‌آموزان را به سمت هدف این صفحه هدایت می‌کند.

دانش‌تنی‌های معلم

آنچه در این بخش ارائه می‌شود، به منظور افزایش دانایی و توانایی معلم محترم در آموزش قرآن است. بیان این مطالب برای دانش‌آموزان ضرورت ندارد و نباید تصور شود که حتماً باید به نوعی این مطالب را برای آنها بیان کرد. بدیهی است آشنایی با این مطالب، بر توفیق‌های معلم در آموزش قرآن می‌افزاید و می‌تواند در پاسخ دادن به برخی از پرسش‌های احتمالی دانش‌آموزان نیز مورد استفاده قرار گیرد. اینک به ترتیب مطالب درس دوم، موضوعات زیر ارائه می‌شود :

الف) محتوا و مفهوم کلی سوره توحید

افراد مختلفی از اهل کتاب دربارهٔ اوصاف پروردگار از پیامبر اکرم (ص) سؤالاتی می‌کردند. مشرکان قریش، بت‌ها را نشان می‌دادند و می‌گفتند : اینها خدایان ما هستند، تو نیز خدای خود را توصیف کن. نزول این سوره پاسخی به سؤالات مکرر آنها بود. این سوره به نام‌هایی خوانده شده که معروف‌ترین آن توحید است؛ زیرا در این چهار آیه کوتاه، تمام اصول توحید ذات و صفات آمده است. این سوره همچنین اخلاص نامیده شده است؛ چون هر کس این اسماء و اوصاف را دریابد و به حقایق و معانی آنها ایمان آورد، از هرگونه گمراهی، شرک و نفاق رهایی یافته و در نیت و عمل اخلاص می‌یابد.

ب) ترجمه سوره توحید

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خداوند بخشنده مهربان

۱- قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

بگو : حقیقت این است که خدا یکتاست

۲- اللَّهُ الصَّمَدُ

خداوند بی نیاز

۳- لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

نه زاییده و نه زاییده شده است (نه فرزندی دارد و نه فرزند کسی است)

۴- وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

و نیست برای او هیچ همتایی

ج) گامی به سوی درک معنای آیات و عبارات قرآنی

همان طور که می‌دانید اهداف آموزش قرآن به طور جامع در نظر گرفته شده است؛ یعنی هر چند مهم‌ترین هدف در دوره ابتدایی کسب توانایی روخوانی قرآن است ولی به طور ضمنی، آشنایی با معنای برخی از عبارات و آیات ساده قرآن نیز مورد توجه قرار می‌گیرد، از این رو، خوب است معلمان محترم نیز با انجام برخی از تمرین‌هایی که در بخش دانستنی‌های معلم در هر درس آمده است، توانایی خود را در معنا کردن عبارات و آیات قرآن افزایش داده تا انس خود را با کلام الهی تقویت کنند.

* با استفاده از ترجمه آیات درس، معنای صحیح این کلمات را علامت بزنید.

۱- بِ	☐ به	☐ از
۲- اسم	☐ نام	☐ گناه
۳- اَللّٰهُ	☐ پروردگار	☐ خدا
۴- رَحْمٰنٌ	☐ بخشنده	☐ آموزنده
۵- رَحِیْمٌ	☐ مهربان	☐ توانا
۶- قُلْ	☐ گفت	☐ بگو

* آیات و عبارات قرآنی زیر را به کمک تمرین بالا و معنای کلمات داده شده، ترجمه کنید.

- هُوَ : او، آن   رَبِّ : پروردگار   لا : نیست، نه
- الله : خدا، معبود   الا : جز   حَمْدٌ : سپاس و ستایش   نَحْنُ : ما
- ۱- قُلْ هُوَ رَبِّي ... .. من است.

- ۲- لا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
... .. بی ...

- ۳- قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ^۱
... .. برای ... است.

- ۴- وَ اذْكُرْ اِسْمَ رَبِّكَ
... یاد کن ... ت را

۱- هر سه نقطه (...) معرّف یک کلمه است.

۲- لِلّٰهِ = لِ + الله

۵- قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ
... (خدای) ... است.

۶- هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
... است.

۷- الرَّحْمَنُ عَلَّمَ الْقُرْآنَ
خدای ... یاد داد ... را.

۸- وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ
و ... آمرزنده ... است.

۹- نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ
... یاران ... هستیم.

نعمت های خدا

جلسه اول : هفته اول آبان ماه

- ۱- تصویرخوانی
- ۲- شعر (نعمت های خدا)
- ۳- پیام قرآنی (الحمد لله)

جلسه دوم : هفته دوم آبان ماه

- ۱- سوره کوثر (الوحه ۲)
- ۲- شعر سوره کوثر

جلسه سوم : هفته سوم آبان ماه

- ۱- تمرین سوره کوثر
- ۲- فعالیت یادگیری (داستان نان)

جلسه چهارم : هفته چهارم آبان ماه

- ۱- پیام قرآنی (شکر الهی)
- ۲- فعالیت یادگیری (گفت و گو)

نعمت‌های خدا

اهداف

- ۱- آشنایی با پدیده‌های طبیعی به عنوان نعمت‌های خدای مهربان
- ۲- آشنایی با ادب تشکر از خدا به خاطر نعمت‌های او
- ۳- توانایی خواندن سوره کوثر به صورت دسته‌جمعی
- ۴- آشنایی با حضرت زهرا (س) به عنوان نعمت بزرگ خدا به پیامبر اسلام (ص)
- ۵- آشنایی با نعمت نان، تشکر از تولیدکنندگان آن و پرهیز از اسراف آن
- ۶- آشنایی با نعمت آب و سعی در پاکیزه نگه‌داشتن و مصرف درست آن
- ۷- آشنایی با پیام‌های قرآنی درباره تشکر نعمت‌های خدا و معنای کلمات ساده آن
- ۸- تقویت علاقه به شنیدن و خواندن روزانه قرآن کریم

مواد و رسانه‌ها

کتاب درسی، نوار یاسی دی آموزشی و کتاب راهنمای معلم

راهنمادهای روش‌های یاددهی - یادگیری

تصویرخوانی، پرسش و پاسخ، گوش دادن، همیاری و مشارکت، بحث و گفت‌وگو

چارچوب آموزش در هر جلسه

هفته اول آبان ماه

الف) تصویرخوانی با موضوع «نعمت‌های خدا»

مراحل آموزش

- ۱- معرفی و بیان موضوع درس توسط آموزگار
  - ۲- گفت‌وگوی دانش‌آموزان درباره تصویر اول درس در گروه‌های ۲ یا ۳ نفره
  - ۳- هر گروه از دانش‌آموزان نظر خود را درباره تصویر درس برای کلاس بیان می‌کند.
- در صورتی که در بیان دانش‌آموزان درباره تصویر درس، به موضوع درس یعنی نعمت‌های خدا اشاره نشود، آموزگار با طرح پرسش‌هایی مانند اینکه چه کسی خورشید و گیاهان را برای ما آفریده است، اینها چه فایده‌ای برای ما دارد، دانش‌آموزان را به‌سوی درک بیشتر موضوع درس هدایت می‌کند.
- نکته:** سعی شود اغلب دانش‌آموزان در بحث، شرکت فعال داشته باشند.

ب) شعر «نعمت‌های خدا»

مراحل آموزش

- ۱- پخش شعر «نعمت‌های خدا» از طریق نوار صوتی و گوش کردن معلم و دانش‌آموزان به آن
  - ۲- پخش مجدد شعر از نوار و هم‌خوانی معلم و دانش‌آموزان با آن
  - ۳- جمع‌خوانی شعر توسط معلم و دانش‌آموزان بدون نوار صوتی
  - ۴- پرسش از دانش‌آموزان درباره آنچه از این شعر فهمیده‌اند. خوب است ابتدا از دانش‌آموزان بخواهید نعمت‌های خدا را که در این شعر آمده است، نام ببرند. آنگاه از ایشان بخواهید برخی از نعمت‌های دیگر خدا را نیز نام ببرند.
- توجه:** خوب است شعرهای کتاب در زمان مناسب در جلسات دیگر نیز به صورت دسته‌جمعی خوانده شود.

ج) پیام قرآنی «الْحَمْدُ لِلَّهِ»

مراحل آموزش

- ۱- پیام و ترجمه آن از طریق نوار پخش می‌شود و دانش‌آموزان پیام را با کمک نوار و راهنمایی معلم چند بار هم‌خوانی می‌کنند.
- ۲- توجه دادن دانش‌آموزان به معنای کلمه حمد
- ۳- جمع‌خوانی پیام قرآنی توسط معلم و دانش‌آموزان بدون نوار صوتی
- ۴- معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که تصاویر مربوط به پیام قرآنی را کامل و رنگ‌آمیزی کنند.
- ۵- گفت‌وگو درباره سؤالات مربوط به پیام قرآنی و پاسخ به آنها توسط دانش‌آموزان
- ۶- خواندن پیام قرآنی از دانش‌آموزان داوطلب

هفته دوم آبان ماه

د) آموزش سوره کوثر و شعر مربوط به آن (زهراى كوثر آمد)

مراحل آموزش

- ۱- معرفی نام سوره و آماده کردن دانش آموزان برای یادگیری آن
- ۲- نصب لوحه سوره کوثر در جای مناسب به گونه ای که همه دانش آموزان آن را ببینند.
- ۳- پخش قرائت سوره کوثر از طریق ضبط صوت در حالی که معلم با نشان دادن آیات، دانش آموزان را به درست شنیدن و خواندن سوره کوثر همراه با نوار صوتی تشویق و راهنمایی می کند.
- تذکر: در کلمه «کوثر» دقت شود ترکیب «کو» به «کُو» تبدیل نگردد.
- ۴- پرسش سوره از دانش آموزان داوطلب
- ۵- پخش «شعر» مربوط به سوره کوثر از طریق نوار صوتی و گوش کردن معلم و دانش آموزان به آن
- ۶- جمع خوانی شعر توسط معلم و دانش آموزان بدون نوار صوتی
- ۷- از دانش آموزان بخواهید که نام مناسبی برای شعر انتخاب کنند.
- ۸- دانش آموزان را به حفظ سوره کوثر و شعر آن تشویق کنید.

هفته سوم آبان ماه

ه) فعالیت‌های یادگیری

- ۱- تمرین و یادآوری سوره کوثر حتی الامکان با استفاده از لوحه و نوار آموزشی
- ۲- معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که به صورت انفرادی به تصاویر مربوط به داستان نان از راست به چپ و از بالا به پایین با دقت نگاه کنند و داستانی برای آن بسازند.
- ۳- دانش‌آموزان ابتدا در گروه‌های ۲ یا ۳ نفره داستان تولید نان را برای دوستان خود و سپس برای کلاس بیان می‌کنند.
- ۴- در صورت نیاز، معلم با پرسش و پاسخ، توجه دانش‌آموزان را به نکات و مسائل زیر جلب می‌کند:
  - چه کسانی زحمت می‌کشند تا نان تولید شود و به دست ما برسد؟
  - نان یکی از نعمت‌های خداست.
  - در مصرف نان و نگهداری آن باید صرفه‌جویی و دقت کنیم.

هفته چهارم آبان ماه

و) پیام قرآنی «وَالشُّكْرُ لِلَّهِ»

مراحل آموزش

- ۱- پیام و ترجمه آن از طریق نوار پخش می شود و دانش آموزان با کمک نوار و راهنمایی معلم پیام را چندبار هم خوانی می کنند.
- ۲- معلم از دانش آموزان می خواهد که درباره مفهوم پیام قرآنی و تصویر آن با یکدیگر گفت و گو کنند و نظر خود را برای کلاس بگویند.

۳- پرسش از معنای دو کلمه «نِعْمَةٌ» و «اللَّهُ»

۴- جمع خوانی پیام قرآنی توسط معلم و دانش آموزان بدون نوار صوتی

۵- پرسش پیام قرآنی از دانش آموزان داوطلب

۶- توضیح درباره نعمت

ز) گفت و گو

مراحل آموزش

- ۱- دانش آموزان را به مشاهده تصویر آشبار، تفکر درباره آب راهنمایی کنید.
- ۲- از دانش آموزان بخواهید نام نعمت هایی را که در تصویر می بینند بگویند.
- ۳- وقتی دانش آموزان نام آب را گفتند، از آنان بپرسید اگر این نعمت خدا نبود چه می شد؟
- ۴- از دانش آموزان سؤال کنید که چگونه می توان این نعمت الهی را حفظ و نگهداری کرد؟

دانشتنی‌های معلّم

الف) محتوا و مفهوم کلی سوره کوثر

این سوره، کوتاه‌ترین سوره قرآن کریم است و ویژگی‌های خاص و منحصر به فردی دارد که برخی از آنها عبارت است از :

۱- تنها در این سوره، خداوند بخشش خود را با لفظ «أَعْطَيْنَاكَ» که بیانگر بخشش همراه با تکریم و بزرگداشت پیامبر می‌باشد، بیان کرده است.

۲- الفاظ «أَعْطَيْنَاكَ»، «كَوْثَرَ»، «أَنْحَر»، «شَانِئَكَ» و «أَبْتَر» فقط در این سوره به کار رفته است.

۳- «كَوْثَرَ» یعنی، بسیار زیاد؛ و چون بعد از کلمه «أَعْطَيْنَاكَ» آمده است نشان می‌دهد که آن چیز باید «نعمت و خیر فراوان» باشد. با توجه به آیه آخر این سوره که می‌فرماید دشمن تو بدون نسل خواهد بود فهمیده می‌شود که این خیر کثیر باید مربوط به نسل پیامبر باشد و چون نسل آن حضرت از سوی حضرت فاطمه سلام الله علیها باقی مانده است روشن می‌شود که منظور از کوثر، حضرت زهرا سلام الله علیها است.

۴- این سوره شریف، حاوی خبر غیبی است. از یک سو بیان می‌دارد که نسل پیامبر ادامه خواهد داشت و از سوی دیگر پیش‌بینی می‌کند آن کس که با درگذشت ابراهیم - پسر پیامبر - به پیامبر طعنه زده است که او نسلی نخواهد داشت، خود او بدون نسل خواهد شد که چنین نیز شده است.

ب) ترجمه سوره کوثر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- إِنَّا* أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ

قطعا ما عطا کردیم به تو کوثر را؛

۲- فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ

پس نماز بگزار برای پروردگارت و قربانی کن.

۳- إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ

قطعا دشمن تو خودش بدون نسل خواهد بود.

ج) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

* با استفاده از ترجمه آیات درس، معنای صحیح کلمات را علامت بزنید.

۱- إِنَّ □ قطعاً □ از □

۲- نَا □ شما □ ما □

* إِنَّ + نا = إِنَّا، إِنَّا

- ۳- كَ □ ت، تو □ م، من
 ۴- فَ □ تا □ پس
 ۵- لِ □ برای □ از

* عبارات قرآنی زیر را به کمک تمرین بالا و معنای کلمات داده شده، ترجمه کنید.

غَفُورٌ : بسیار آمرزنده   كُمْ : شما   مِنْ : از، از سوی

۱- إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ
 ✍ ... .. است.

۲- اللَّهُ رَبُّنَا وَ رَبُّكُمْ
 ✍ ... .. و ... .. است.

۳- أَلْحَقْ مِنْ رَبِّكَ
 ✍ ... .. است.

۴- فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ
 ✍ ... .. بر ... ..

۵- وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ
 ✍ و ... .. است ... و ...

خانه ما

جلسه اول : هفته اول آذر ماه

۱- تصویرخوانی

۲- شعر (خانه ما)

جلسه دوم : هفته دوم آذر ماه

۱- سورة عصر (الوحه ۳)

۲- شعر سورة عصر

جلسه سوم : هفته سوم آذر ماه

۱- تمرین سورة عصر

۲- پیام قرآنی (نیکی به والدین)

۳- فعالیت یادگیری (بازی نمایشی)

جلسه چهارم : هفته چهارم آذر ماه

۱- تمرین سورة عصر

۲- تمرین پیام قرآنی درس

۳- داستان (هدیه پدر بزرگ)

خانه ما

اهداف

- ۱- آشنایی با خانواده و نقش هریک از اعضای آن
- ۲- توانایی خواندن سوره عصر به صورت دسته جمعی
- ۳- آشنایی با مفهوم سوره عصر در قالب شعر
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی درس درباره نیکی به پدر و مادر
- ۵- مشارکت در اجرای نمایش به پدر و مادر
- ۶- تقویت انگیزه دانش آموزان به یادگیری قرآن از طریق داستان هدیه پدر بزرگ
- ۷- تقویت حس همکاری، احترام به پدر و مادر و اعضای خانواده و تشکر از آنها
- ۸- تقویت علاقه به رعایت نظم، وقت شناسی، کار و تلاش و بهداشت فردی و محیط خانه
- ۹- تقویت علاقه به شنیدن و خواندن روزانه قرآن کریم

مواد و رسانه ها

کتاب درسی، نوار یا سی دی آموزشی و کتاب راهنمای معلم

راهبردها و روش های یاددهی - یادگیری

تصویرخوانی، پرسش و پاسخ، گوش دادن، همیاری و مشارکت، بحث و گفت و گو

چارچوب آموزش در هر جلسه

هفته اول آذرماه

الف) تصویرخوانی با موضوع «خانه ما»

مراحل آموزش

- ۱- معرفی موضوع درس (خانه ما) توسط معلم
- ۲- گفت‌وگوی دانش‌آموزان درباره تصویر به صورت گروهی
- ۳- بیان نظر گروه‌ها برای کلاس درباره تصویر
- ۴- تکمیل نظرات دانش‌آموزان توسط معلم در ارتباط با اهداف درس؛ مانند :
  - هرکسی در خانه مشغول یک کار مفید است.
  - اعضای خانواده در انجام کارهای خوب به یکدیگر کمک می‌کنند.

نکته :

- ۱- سعی شود اغلب دانش‌آموزان در بحث شرکت فعال داشته باشند.
- ۲- در صورتی که دانش‌آموزان به اهداف درس اشاره کردند معلم آنها را تشویق می‌کند و آن اهداف را مورد تأکید قرار می‌دهد و در غیر این صورت معلم، دانش‌آموزان را به سمت بیان اهداف درس سوق می‌دهد.

ب) شعر «خانه ما»

مراحل آموزش

- ۱- پخش شعر «خانه ما» از طریق نوار صوتی و گوش کردن معلّم و دانش‌آموزان به آن
  - ۲- جمع‌خوانی شعر توسط معلّم و دانش‌آموزان
  - ۳- خواندن شعر توسط دانش‌آموزان داوطلب
  - ۴- پرسش و گفت‌وگو درباره مفاهیم و مضامین شعر خانه ما؛ مانند :
- مامان و بابا، گل‌های خوب خانه ما هستند.
- ما فرزند خوب خانه خود هستیم.
- توجه :** شعرهای کتاب در زمان‌های خالی سایر دروس نیز به صورت خواندن دسته‌جمعی تمرین می‌شود.

هفته دوم آذرماه

ج) آموزش سوره عصر و شعر مربوط به آن

مراحل آموزش

- سوره و شعر آن به روش دروس قبل تدریس و تمرین می‌شود. به مضامین شعر مانند کار و تلاش، سحرخیزی، نظم و ترتیب و... توجه شود.
- در آموزش این سوره علاوه بر آنچه در بخش کلیات و آموزش سوره توحید گفته شده است، رعایت نکات زیر نیز ضروری است :
- ۱- بعضی از دانش‌آموزان «إِلَّا الَّذِينَ» را «إِنَّ الَّذِينَ» می‌خوانند. معلّم محترم، تلفظ کلمه «إِلَّا» را با تأکید بیشتر و نشان دادن حالت زبان و دهان، به دانش‌آموزان می‌آموزد.
  - ۲- در تلفظ عبارت «وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ» اتصال صدای «لُ» به «ص» مورد توجه و تأکید قرار گیرد.
  - ۳- در کلمه «تَوَاصَوْا» دقت شود که ترکیب «صَو» مانند نوار تلفظ شده تا به «صَو» تبدیل نشود.
- خوب است معلّم حفظ سوره عصر را به دانش‌آموزان توصیه کند.

هفته سوم آذرماه

د) پیام قرآنی «وَالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا»

مراحل آموزش

- ۱- معلم قبل از آموزش پیام قرآنی، لوحه سورة عصر را نصب کرده و با استفاده از نوار آموزشی آن را با بچه ها تمرین می کند.
- ۲- پیام قرآنی درس، به روش دروس قبلی تدریس می شود.
- ۳- توجه دادن دانش آموزان به معنای دو کلمه «والدین» و «احسان»
انتظار می رود دانش آموزان به مصادیقی مانند گوش کردن به سخنان پدر و مادر، همکاری با اعضای خانواده، تشکر از والدین و احترام به آنها اشاره کنند.

ه) فعالیت های یادگیری

- ۱- معلم از دانش آموزان می خواهد ابتدا به تصویر خوب نگاه کنند.
- ۲- دانش آموزان موضوع تصویر را با خلاقیت خود نمایش می دهند.
- ۳- از آنان خواسته می شود نظرات خود را برای هم کلاسان خود بازگو کنند.
- ۴- معلم با پرسش و پاسخ، توجه دانش آموزان را به اهداف درس هدایت می کند.

هفته چهارم آذرماه

و) داستان «هدیه پدر بزرگ»

مراحل آموزش

۱- معلم قبل از گفتن داستان هدیه پدر بزرگ، لوحه سوره عصر را نصب کرده و سوره را با دانش آموزان تمرین می کنند.

۲- تمرین پیام قرآنی جلسه قبل

۳- معلم از دانش آموزان می خواهد به صورت گروهی برای تصاویر «هدیه پدر بزرگ» داستانی بسازند.

۴- دانش آموز داستان خود را برای کلاس تعریف می کند.

۵- معلم دانش آموزان را راهنمایی می کند تا اهداف مورد نظر را بیان کنند.

همان طور که می دانید این تصاویر، پدر بزرگی را نشان می دهد که نوه های خود را به خاطر آموختن سوره هایی از قرآن کریم مورد تشویق قرار داده است. بهتر است در جلساتی که اولیای مدرسه با والدین دانش آموزان برگزار می کنند، این گونه موارد برای آنها تذکر و توضیح داده شود که اولیای دانش آموزان کودکان خود را برای آموختن قرآن تشویق کنند. همان طور که در درس قبل تذکر داده شد، معلم می تواند برخی موارد مفید و جانبی را که توسط دانش آموزان درباره این تصاویر گفته می شود یا به نظر خود او می رسد، به اختصار برای آنها توضیح دهد؛ مانند: احترام به بزرگ ترها، تشکر از آنها به خاطر جایزه و هدیه ای که به ما می دهند و ...

الف) محتوا و مفهوم کلی سوره عصر

این سوره به دو موضوع مهم اشاره دارد :

۱- عمر انسان به عنوان یک سرمایه، لحظه به لحظه از دست می‌رود؛ از این رو، آدمی در زیان و ضرر است، مگر آن که لحظات عمرش را با ایمان و اعمال صالح ارزش ابدی بخشد.

۲- مؤمنان باید در میان خود، یکدیگر را به ایمان و تقویت عقاید و صبر توصیه کنند و معرفت خود را قوت بخشند.

این سوره در اختصار و زیبایی، به طور کامل، حیات و تاریخ بشری را به تصویر کشیده است. رستگاری انسان‌ها جز با ایمان به خدا، دعوت پیامبران و آخرت و انجام اعمال صالح به دست نخواهد آمد. دستیابی به این رستگاری، نیازمند سفارش دائمی مؤمنان به یکدیگر برای پیمودن راه حق و صبر و پایداری در رسیدن به آرمان‌های الهی است.

ب) ترجمه سوره عصر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- وَالْعَصْرِ

سوگند به عصر

۲- إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ

قطعاً انسان در زیان است.

۳- إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا

مگر آنان که ایمان آوردند

وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ

و کارهای خوب انجام دادند

و تَوَاصَوْا بِالْحَقِّ

و یکدیگر را سفارش کردند به راستی و درستی

و تَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ

و یکدیگر را سفارش کردند به شکیبایی و پایداری

ج) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

* با استفاده از ترجمه آیات درس، معنای صحیح کلمات را علامت بزنید.

۱- فی	☐ در	☐ از
۲- الَّذِينَ	☐ کسی که	☐ کسانی که
۳- آمَنُوا	☐ ایمان آوردند	☐ ایمان بیاورید
۴- عَمِلُوا	☐ انجام می‌دهند	☐ انجام دادند

- ۵- صَالِحَات □ کار خوب □ کارهای خوب
 ۶- حَق □ راستی و درستی □ شکیبایی و پایداری
 ۷- صَبْر □ شکیبایی و پایداری □ راستی و درستی

* عبارات قرآنی زیر را به کمک تمرین بالا و معنای کلمات داده شده، ترجمه کنید.

وَعْدَ : وعده   وَلِيٍّ : سرپرست، دوست   سَمَآوَاتِ : آسمان‌ها
 أَرْضَ : زمین   جَنَّةَ : بهشت

۱- إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ
 قطعاً ... .. است.

۲- اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا
 ... .. است که ...

۳- وَهُوَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ
 و ... .. است ... .. و ... ..

۴- وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ
 و آفرید ... .. و ... .. را ... ..

۵- وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ
 و ... .. و ... .. ایشان اهل ... هستند.

قرآن بخوانیم

جلسه اول : هفته اول دی ماه

- ۱- تصویرخوانی
- ۲- شعر (آرزوی من)
- ۳- قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۴ و ۵)

جلسه دوم : هفته دوم دی ماه

- ۱- قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۶ و ۷)
- ۲- سورة ناس (لوحه ۸)
- ۳- شعر سورة ناس

جلسه سوم : هفته سوم دی ماه

- ۱- تمرین سورة ناس
- ۲- داستان (مهربان‌ترین معلم)
- ۳- قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۹ و ۱۰)

جلسه چهارم : هفته چهارم دی ماه

- ۱- قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۱۱ و ۱۲)
- ۲- داستان (هدیه بالارزش)

قرآن بخوانیم

اهداف

- ۱- ایجاد فضای جذاب برای تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن و روخوانی آن
- ۲- توانایی ترکیب حروف و حرکات و خواندن برخی کلمات ساده قرآنی به صورت بخش‌بخش
- ۳- تقویت علاقه به شنیدن آیات سوره ناس از نوار آموزشی
- ۴- توانایی خواندن سوره ناس به صورت دسته‌جمعی
- ۵- آشنایی با خاندان پاک پیامبر اکرم (ص) و اهمیت دادن ایشان به یادگیری قرآن و رفتار ایشان با یکدیگر و با دیگران
- ۶- آشنایی با مفاهیم کلی سوره ناس و شعر آن مانند محبت خدا به انسان و کمک و یاری گرفتن از او برای انجام کارهای خوب و دوری از کارهای زشت و بد
- ۷- آشنایی با قرآن به عنوان کلام و سخن خدا
- ۸- تقویت علاقه به دعا کردن و سخن گفتن با خدا
- ۹- تقویت علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم

مواد و رسانه‌ها

کتاب درسی، نوار یا سی‌دی آموزشی و کتاب راهنمای معلم

راهبردها و روش‌های یاددهی - یادگیری

تصویرخوانی، پرسش و پاسخ، گوش دادن، همیاری و مشارکت، بحث و گفت‌وگو

فرایند یاددهی — یادگیری در هر جلسه

هفته اول دی ماه

توصیه می‌شود آموخته‌های درس قبلی مانند جمع‌خوانی سوره عصر و دو پیام قرآنی آن حداکثر به مدت ۵ دقیقه یادآوری شود.

۱- تصویرخوانی

اولین تصویر، یک کلاس درس آموزش قرآن را نشان می‌دهد. مانند دروس قبل ابتدا از دانش‌آموزان بخواهید پس از دقت در تصویر درباره آن با دوستان هم گروه خود گفت‌وگو کرده و آنگاه نظر خود را برای کلاس بگویند. در گفت‌وگوی کلاسی به عناصری چون قرآن کریم، رحل، تابلوی بسم‌الله الرحمن الرحیم، نقشه ایران، لوحه آموزش قرآن و ضبط صوت بیشتر توجه شود.

۲- شنیدن و خواندن شعر «آرزوی من»

از دانش‌آموزان بخواهید که کتاب خود را باز کنند و پس از دیدن تصویر مربوط به این شعر و گفت‌وگوی کوتاهی درباره تصویر، شعر را از نوای آنها پخش کنید. ابتدا یک بار کاملاً همه به شعر گوش می‌دهند و بار دوم، مجدداً شعر را پخش کنید و این بار از دانش‌آموزان بخواهید که همه با هم، همراه با نوای شعر را بخوانند؛ شما نیز آنها را همراهی کنید. در صورت نیاز و یا تشخیص خودتان و همچنین در صورتی که پخش صوت یا نوای مربوط را در اختیار ندارید، می‌توانید خودتان همراه با دانش‌آموزان چندبار شعر را بخوانید.

پس از خواندن شعر به روش پرسش و پاسخ، نظر دانش‌آموزان را درباره آنچه در شعر آمده است، جویا شوید. ایشان هرچه از شعر درک کرده باشند، می‌گویند. پاسخ‌های آنان را در صورت نیاز کامل کنید و یا با پرسش‌های هدایت‌گر آنها را به نکات مهم‌تر شعر توجه دهید. برخی از این نکات که در واقع از اهداف ضمنی آموزش این درس نیز می‌باشد به شرح زیر است:

— پدر قرآن می‌خواند (نقش الگویی خانواده)

— قرآن قصه‌های زیبا دارد.

— قرآن حرف خدای مهربان است.

— دوست داشتن قرآن و همیشه با آن بودن؛ همیشه با قرآن بودن را برای آنها توضیح دهید و مثلاً بگویید می‌توانیم هر روز آنچه تاکنون از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی آموخته‌ایم در خانه، در راه خانه و مدرسه، زنگ‌های تفریح پیش خودمان یا همراه دوستانمان باهم آنها را بخوانیم تا به تدریج آنها را حفظ شویم.

۳- آغاز آموزش لوحه‌های روخوانی

در این ساعت، اولین جلسه آموزش روخوانی انجام می‌شود؛ از این رو اهمیت زیادی دارد. قبل از کلاس، یک بار دیگر، روش صحیح اشاره به بخش‌های کلمات را که در مقدمه کتاب دانش‌آموزان و همچنین بخش کلیات همین کتاب آمده، مرور کنید. لوحه‌ای را که مطابق لوحه ۴ کتاب دانش‌آموزان است، از قبل آماده کنید و آن را مقابل دید دانش‌آموزان در محل مناسبی روی تخته نصب کنید یا به صورت منشور، روی میز معلم قرار دهید. دانش‌آموزان در دروس فارسی با هفت حرف و سه حرکت این لوحه آشنا شده‌اند و می‌توانند به راحتی با اشاره شما این حروف را با حرکات ترکیب کرده و به صورت دسته‌جمعی بخوانند. همان‌طور که می‌دانید در بخش‌های دارای حرکت کوتاه، فقط به حرکت، اشاره می‌کنید تا مثلاً دانش‌آموزان همه با هم به صورت دسته‌جمعی بخوانند «ب» و در حرکات کشیده، از حرف به صدا (حرکت) اشاره می‌کنید تا همه با هم بگویند «با» یا «سو». این کار را با آرامش در مورد همه ترکیب‌های این جدول انجام می‌دهید.

چند تذکر مهم :

۱- از دانش‌آموزان بخواهید همراه با اشاره شما بخوانند و جلو و عقب نیفتند.

۲- هنگام اشاره کردن اولاً خودتان نخوانید ثانیاً به گونه‌ای بایستید که بتوانید هم به لوحه اشاره کنید و هم بتوانید بر مشارکت همه دانش‌آموزان در خواندن لوحه نظارت کنید. پس از یکی دو بار اشاره کردن به ترکیب‌های جدول و خواندن دسته‌جمعی می‌توانید به برخی از ترکیب‌ها اشاره کنید و از دانش‌آموزان داوطلب بخواهید آنها را به صورت انفرادی بخوانند.

اکنون به آموزش روخوانی کلمات لوحه ۵ پردازید. در این لوحه، نه کلمه قرآنی که از بخش‌های دارای صدای کوتاه «ت» و صدای کشیده «ا» ترکیب شده، آمده است. به روش صحیح به بخش‌های کلمات اشاره کنید، به هیچ‌وجه کلمات را خودتان نمی‌خوانید و از دانش‌آموزان می‌خواهید مانند لوحه قبل، چندبار کلمات را ابتدا به صورت دسته‌جمعی و سپس افراد، با اشاره شما بخش‌بخش بخوانند. پس از تدریس و تمرین لوحه، از دانش‌آموزان بخواهید کتاب خود را باز کنند و افراد داوطلب ترکیب‌های لوحه ۴ و سپس کلمات لوحه ۵ را، هرکدام یک سطر بخوانند. چه خوب است در این مرحله همه دانش‌آموزان کلاس، حداقل یکی دو کلمه را از روی کتاب خود بخوانند. در همین گام‌های اولیه با دقت و هوشیاری کامل، ضعف‌های احتمالی دانش‌آموزان ضعیف‌تر را تشخیص دهید و سعی کنید با شناسایی مشکل آنها در شناخت حروف، حرکات و یا ترکیب آنها، مشکل را برطرف سازید. این مشکل با توجه به نوع و شدت آن، در زنگ قرآن یا زنگ فارسی باید برطرف شود.

این قسمت از آموزش یعنی روخوانی ترکیب‌ها و کلمات قرآنی هرچند بسیار ساده است اما باید به نحوی تدریس و تمرین شود تا دانش‌آموزان، بتوانند این کلمات را حداقل به صورت بخش‌بخش بخوانند.

۳- در آموزش روخوانی در لوحه‌های نخست، بین هر اشاره با اشاره بعدی، کمی فاصله باشد تا دانش‌آموزان ضعیف‌تر، فرصت تعقیب اشاره‌ها و خواندن حروف و حرکات را داشته باشند.

۴- دانش‌آموزان برای کسب مهارت روخوانی به فرصت کافی نیاز دارند. این فرصت را با توجه به استعدادهای متفاوت آنها در اختیارشان بگذارید و انتظار نداشته باشید که همه در یک زمان به مهارت موردنظر دست یابند.

هفته دوم دی ماه

۱- یادآوری روخوانی لوحه ۵

خوب است قبل از تدریس لوحه ۶ و ۷، دانش آموزان یک بار لوحه ۵ را با اشاره صحیح شما به بخش های کلمات به صورت دسته جمعی بخوانند.

۲- تدریس لوحه ۶ و سپس لوحه ۷

کاملاً به روش تدریس دو لوحه شماره ۴ و ۵ انجام می شود. در اینجا چند تذکر مفید است.
(الف) همان طور که ملاحظه می کنید نماد جدید در هر لوحه به رنگ قرمز آمده است، از این رو صدای «ای» در لوحه ۶ به رنگ قرمز است اما در لوحه ۷ به رنگ مشکی و معمولی نوشته شده است. ضمناً برای اشاره به ترکیب هایی مانند «بی» از حرف به مصوت «ی، ی» اشاره کنید.

(ب) هنگام اشاره به «آ» می توانید به کلاه آن اشاره ثابت داشته باشید تا دانش آموزان همه با هم بگویند «آ».
(ج) پس از چند بار تمرین و تکرار و خواندن دسته جمعی و انفرادی کلمات از روی لوحه ها، از دانش آموزان بخواهید کتاب خود را باز کنند و ابتدا دانش آموزان داوطلب و سپس سایر دانش آموزان، هر کدام حداقل دو یا سه کلمه را از روی کتاب خود به صورت بخش بخش بخوانند.

(د) اگر دانش آموزی در خواندن کلمه ای مشکل داشت، توجه کلاس را به لوحه جلب کنید و مجدداً به شیوه صحیح به بخش های همان کلمه اشاره کنید و از کلاس بخواهید همه با هم به صورت دسته جمعی آن کلمه را بخش بخش بخوانند، سپس از دانش آموزی که مشکل داشته است بخواهید در حالی که به بخش های کلمه اشاره می کنید، آن کلمه را بخش بخش بخواند.

هـ) خوب است پس از تدریس و تمرین لوحه، در صورتی که در آن لوحه برخی از کلمات قرآنی که در فارسی نیز به کار می‌رود، از دانش‌آموزان بخواهید این کلمات را شناسایی کرده و بیان کنند مانند «آدم» و «نور».

۳- تدریس سوره ناس و شعر آن

این سوره و شعر آن کاملاً به روش سوره‌های قبلی (توحید، کوثر و عصر) تدریس و تمرین می‌شود. قابل ذکر است که پس از پخش شعر با پرسش و پاسخ توجه دانش‌آموزان را به مفاهیم مهم شعر مانند درخواست از خدا برای انجام کارهای خوب، خدا یار و نگه‌دار ماست و نیز کمک از خدا برای دوری از انجام کارهای بد و شر شیطان، جلب کنید.

هفته سوم دی ماه

۱- یادآوری و پرسش

جلسه درس را با گفت‌وگو با دانش‌آموزان و اینکه آیا در هفته قبل هر روز مقداری قرآن خوانده‌اند و درس جلسه قبل را برای خانواده خود تعریف و تمرین کرده‌اند، آغاز کنید. آنگاه در حالی که لوحه سوره ناس را نصب کرده‌اید و قرائت آن را از نوار پخش می‌کنید، از دانش‌آموزان بخواهید این سوره را به صورت دسته جمعی و نیز انفرادی بخوانند. خوب است حداقل یک بار شعر سوره را نیز همه با هم به صورت دسته جمعی بخوانید هم چنین به عنوان تمرین و یادآوری از ایشان بخواهید کتاب خود را باز کنند و هر دانش‌آموز یکی دو کلمه از کلمات لوحه ۷ را بخواند. یادآوری مطالب جلسه قبل می‌تواند تا حدود ۱۰ دقیقه زمان آغاز کلاس را به خود اختصاص دهد. این یادآوری، هم تمرین و هم ارزش‌یابی از توانایی دانش‌آموزان محسوب می‌شود و معلم باید با تشخیص نقاط ضعف دانش‌آموزان در رفع آنها بکوشد.

۲- تصویرخوانی و بیان داستان «مهربان‌ترین معلم»

از دانش‌آموزان بخواهید با دقت در تصویر مربوط به این داستان هرچه از آن متوجه می‌شوند و یا حدس می‌زنند ابتدا برای دوستان هم گروه خود و سپس برای کلاس بگویند. در زمان مناسب، حدیثی را که از حضرت فاطمه سلام الله علیها در زیر تصویر نوشته شده است، در قالب داستان زیر، به زبان کودکان، برای دانش‌آموزان تعریف کنید.

حسن و حسین در اتاق مشغول بازی هستند و حضرت علی به همسر خود حضرت فاطمه در انجام کارهای خانه کمک می‌کند. صدای در به گوش می‌رسد. بچه‌ها با خوشحالی به طرف در حیاط می‌دوند و از پشت در صدا می‌زنند شما چه کسی هستید؟ پدر بزرگ با لبخند می‌گوید: سلام بچه‌ها من هستم پدر بزرگ شما بچه‌ها با خوشحالی و لبخند در را باز می‌کنند و به پدر بزرگ سلام می‌کنند. حضرت محمد در حالی که آن دو را در بغل گرفته و صورت آنها را می‌بوسد به سوی اتاق حرکت می‌کند. در این هنگام حضرت علی و حضرت فاطمه نیز به سوی پیامبر خدا می‌آیند و به او سلام می‌کنند و او را به داخل خانه دعوت می‌کنند. پیامبر هم جواب سلام آنها را می‌دهد و با کودکان داخل خانه می‌شود. پدر بزرگ در حالی که حسن و حسین را روی زانوی خود می‌نشانند از آنها می‌پرسد که بچه‌ها دوست دارید الآن به شما سوره‌ای از قرآن را بیاموزم آنها با خوشحالی می‌گویند بله دوست داریم.

آنگاه پیامبر یکی از سوره‌های زیبای قرآن را برای آنها می‌خواند و از آنها می‌خواهد که آیات آن سوره را با او تکرار کنند. حضرت علی و فاطمه با لبخند و شادی به این منظره زیبا نگاه می‌کنند و خدا را به خاطر داشتن چنین فرزندان خوبی شکر می‌کنند و از معلم مهربان آنها نیز تشکر می‌کنند.

تصویر و حدیث آن مشخص می‌کند فردی که روی نیمکت نشسته است پیامبر اکرم صلی‌الله علیه و آله و دو کودک، حضرت امام حسن و حضرت امام حسین سلام‌الله علیهما، بانوی ایستاده حضرت فاطمه سلام‌الله علیها و شخص ایستاده دیگر، حضرت علی علیه‌السلام هستند.

۳- تدریس و تمرین لوحه‌های ۹ و ۱۰

کاملاً به روش تدریس لوحه‌های قبل، لوحه مربوط به ترکیب‌ها و کلمات این دو لوحه را نصب کرده و آنها را تدریس و چندین بار تمرین کنید. در تدریس لوحه‌های روخوانی به مطالب و تذکرات بیان شده در بخش کلیات و مطالب جلسات قبل به خوبی توجه کرده و آنها را عمل کنید.

در پایان این بخش از دانش‌آموزان بخواهید کتاب خود را باز کرده و هر کدام یکی دو ترکیب یا کلمه از این لوحه‌ها را از روی کتاب بخوانند.

در آخر جلسه نیز از ایشان بخواهید که در خانه، داستان «مهربان‌ترین معلم» را برای اعضای خانواده خود تعریف کرده و کلمات لوحه‌ها را تا هفته آینده، هر روز، یکی دو بار برای آنها بخوانند.

هفته چهارم دی ماه

۱- یادآوری و پرسش

مانند جلسات قبل با گفت‌وگوی با دانش‌آموزان، فعالیت آنها در خانه را در ارتباط با درس قرآن جویا شوید و تذکرات لازم را بیان کنید. خوب است یکی از دانش‌آموزان موضوع و داستان «مهربان‌ترین معلم» را خیلی کوتاه برای کلاس بازگو کنند و نیز چند دانش‌آموز هر کدام یک یا دو کلمه از روی لوحه ۱۰ را از روی کتاب بخوانند. همان‌طور که می‌دانید خواندن کلمات به صورت بخش‌بخش کفایت می‌کند و در این مرحله روان‌خوانی کلمات موردانتظار نیست. در صورتی که دانش‌آموزی کلمه‌ای را غلط بخواند، معلم ابتدا او را تشویق می‌کند و سپس از او می‌خواهد که با آرامش و دقت در حرکات، آن کلمه را تکرار کند. در صورت تکرار اشتباه، معلم با اشاره صحیح به بخش‌های کلمه آن دانش‌آموز را هدایت می‌کند. برای آشنایی با شیوه‌های رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان به بخش کلیات این کتاب مراجعه کنید.

تذکر: ممکن است برخی از دانش‌آموزان کلمات را شمرده یا روان بخوانند در این صورت نیازی نیست که از ایشان خواسته شود که کلمات را بخش‌بخش بخوانند.

۲- تدریس و تمرین لوحه‌های ۱۱ و ۱۲

لوحه مربوط به این ترکیب‌ها و کلمات را نصب کرده و به روش تدریس لوحه‌های روخوانی، آنها را تدریس کنید. دانش‌آموزان با اشاره صحیح شما چندین بار ترکیب‌ها و کلمات را ابتدا به صورت دسته‌جمعی و سپس انفرادی از روی لوحه، بخش‌بخش می‌خوانند.

در قسمت پایانی این فعالیت از ایشان بخواهید که کتاب‌های خود را بازکنند و هر دانش‌آموز چند ترکیب یا کلمه را از روی کتاب بخواند.

۳- تصویرخوانی و بیان داستان «هدیه باارزش»

از دانش‌آموزان بخواهید با دوستان هم‌گروه خود و دقت در چهار تصویر این داستان هرچه به نظرشان می‌آید ابتدا برای یکدیگر و سپس برای کلاس تعریف کنند. همیشه تصویرها از راست به چپ و از بالا به پایین مرتب و مرتبط با یکدیگر هستند. تصویر اول یک کلاس قرآن را نشان می‌دهد که معلم در حال آموزش قرآن به کودکان است. در جمع کودکان یکی از فرزندان حضرت امام حسین علیه‌السلام نیز حضور دارند. تصویر دوم نشانگر حضور ایشان در این کلاس است و تصویر سوم استقبال و خوشحالی کودکان از حضور امام علیه‌السلام در کلاس را نشان می‌دهد، و بالاخره تصویر آخر بیانگر تشکر امام از معلم قرآن کودکان و احساس خشنودی و اهداء هدیه‌ای باارزش به او از سوی امام است.

اجمال داستان هدیه باارزش به این شرح است: امام حسین (ع) تصمیم می‌گیرند به مدرسه فرزند خود سری بزنند و از تلاش‌های معلم او تشکر کنند. به همین خاطر ایشان در یکی از روزها به مدرسه می‌روند در حالی که معلم مشغول درس دادن به کودکان است و شاگردان نیز با علاقه به صحبت‌های معلم گوش می‌دهند. با دیدن امام حسین (ع) همه بچه‌ها خوشحال می‌شوند. امام علیه‌السلام به معلم و شاگردان سلام می‌کند و آنها به ایشان خوش آمد می‌گویند.

فرزند امام حسین به پدر می‌گوید که معلم مهربان‌مان، به ما سوره حمد را یاد داده است. پدر خوشحال می‌شود و از بچه‌ها می‌خواهد که آن سوره را برای او بخوانند. کودکان نیز با خوشحالی آیاتی از سوره حمد را برای ایشان می‌خوانند.

امام حسین (ع) با لبخند رضایتی که بر لب دارند به بچه‌ها نگاه می‌کنند و در حالی که از معلم مهربان تشکر می‌کنند هدیه‌ای را به او می‌دهند. آن معلم هم که امام حسین (ع) را خیلی دوست دارد از ایشان به خاطر آن هدیه باارزش تشکر می‌کند.

دانش‌آموزان دریافت‌های خود را تا آنجا که می‌توانند از این تصاویر بیان می‌کنند و معلم نیز مطالب آنها را کامل می‌کند. در پایان کلاس، تمرین مطالب درس قرآن در خانه و نیز تعریف کردن این داستان را برای اعضای خانواده، به دانش‌آموزان تذکر دهید.

دانستنی‌های معلّم

همان‌طور که می‌دانید دانش‌آموزان به کمک آنچه در درس فارسی آموخته‌اند، می‌توانند برخی از کلمات قرآنی را بخوانند. پس از لوحهٔ ۴، اولین لوحه‌ای که دارای کلماتی از قرآن است، لوحهٔ ۵ می‌باشد. در این قسمت این کلمات برای شما معنا می‌شود تا اولاً خود شما با معنای آنها آشنا شوید و ثانیاً، اگر دانش‌آموزی از معنای آنها پرسش کرد، پاسخ او روشن باشد. بدیهی است بیان معنای این کلمات در صورتی که از آنها پرسش نشود، برای دانش‌آموزان لازم و مفید نیست.

الف) ترجمهٔ معنای کلمات لوحهٔ ۵ و ۷

أَبَا : پدران	دَنَا : نزدیک شد	سَارَ : حرکت کرد، سیر کرد
أَمَرَ : فرمان داد	أَرَادَ : خواست	أَبَانَا : پدر ما
سَنَّا : درخشندگی	تَابَ : توبه کرد، بازگشت	أَرَادَا : خواستند (آن دو نفر)
***		
أَدَمَ : آدم	آمَنَ : ایمان آورد	أَنَابَ : بازگشت، توبه کرد
نُورَ : نور، روشنایی	أَبَى : پدرم	دینی : دین من
دُونَ : غیر، جز	بَنُونَ : فرزندان	تَتُوبَا : (اگر) توبه کنید، (شما دو نفر)

ب) محتوا و مفهوم سورهٔ ناس

در این سوره، سخن از حفظ ایمان و سلامت دین در پناه خداست. این آیات بیانگر این است که باید از خطر وسوسهٔ تبلیغات سوء، تأثیر تفکرات ضدّ دین و انواع وسوسه‌های درونی و بیرونی که سلامت دین و ایمان را به خطر می‌اندازد، به خدا پناه برد. پناه بردن به خدا فقط به معنای ذکر زبانی آیات سوره نیست بلکه مراد آن است که انسان، فکر و عقیده و عمل خود را از مسیر سهمگین طوفان‌های شیطانی و نفسانی و افکار باطل به دور نگه دارد.

ج) ترجمهٔ سورهٔ ناس

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
۱- قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ

بگو : پناه می‌برم به پروردگار مردم

۲- مَلِكِ النَّاسِ

فرمانروای مردم

۳- إِلَهِ النَّاسِ

خدای مردم

۴- مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ

از شرّ وسوسه گر پنهان کار

۵- الَّذِي يُوسِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ

کسی که وسوسه می کند در سینه های مردم

۶- مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ

از پریان و آدمیان (وسوسه کنندگانی از جنّ و انس)

د) ترجمه کلمات لوحه ۱۰ و ۱۲

أروني : به من نشان دهید

بَيِّنَ : فرزندان

أَرِنِي : به من نشان بده

أَيْنَا : پدر ما

شَرِبَ : نوشید

تَرَانِي : مرا می بینی

آيَاتِنَا : آیات ما

ماروتَ : نام یک فرشته

شارِبُونَ : نوشندگان

***

أُنيبُ : بازگشت و توبه می کنم

أَسَاوَرَ : دستبند زینتی

كِتَابُنَا : کتاب ما

يُتَادِي : ندا می دهد

أوتينا : به ما داده شد

كُتِبَ : نوشته شد، واجب شد

سَنَزِيدُ : به زودی می افزایم

آتَاكَ : به تو بخشید

يُثِيبُ : بازگشت و توبه می کند

هـ) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

* با استفاده از ترجمه آیات درس، معنای صحیح کلمات را علامت بزنید.

۱- أَعُوذُ	☐ پناه می برم	☐ پناه می بریم
۲- نَاسٍ	☐ آدمی	☐ مردم
۳- الَّذِي	☐ کسی که، چیزی که	☐ کسانی که
۴- صُدُورِ	☐ سینه ها	☐ پشت ها

* عبارات قرآنی زیر را به کمک تمرین بالا و معنای کلمات داده شده ترجمه کنید.

ذات : درون	عَلِيٍّ، عَلِيٍّ : بر	يَا، يَا أَيُّهَا : ای
قَدْ : قطعاً	رَسُولٍ : پیامبر	عَلِيمٍ : دانا
۱- إِنَّهُ، عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ		
... است به ...		

- ۲- إِنَّا * أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ
- ... نازل کردیم ... را ...

۳- اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي اَنْزَلَ عَلٰى عَبْدِهِ الْكِتَابَ

✍ ... است ... نازل کرد ... بنده اش ... را

۴- يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمُ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ

✍ ... برای ... . تان

۵- وَقُلْ رَبِّ اَعُوْذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِيْنَ

✍ و ... پروردگارا ... . وسوسه های ...

هفته اول بهمن ماه

یادآوری ۱

این هفته به یادآوری کلی محتوای دروس نیم سال اول اختصاص دارد. در این جلسه مطالب دروس قبل، خلاصه و جمع بندی شده است. این فعالیت ها موجب تقویت توانایی دانش آموزان در یادگیری قرآن، فراهم آوردن فرصت بیشتر تمرین در کلاس درس و نیز تثبیت مطالب دروس قبل می شود. فعالیت های این دو صفحه، در یک جلسه کامل، توسط دانش آموزان و با راهنمایی آموزگار گرامی انجام می شود.

فعالیت ۱- سوره هایی را که تاکنون آموخته اید، در گروه های دو یا سه نفره تمرین کنید و برای هم کلاسی های خود بخوانید. از آغاز سال تاکنون دانش آموزان با چهار سوره توحید، کوثر، عصر و ناس آشنا شده اند. دانش آموزان این سوره ها را در گروه های دو یا سه نفره تمرین می کنند. ابتدا دانش آموزان این سوره ها را به صورت دسته جمعی خوانده و سپس افراد داوطلب، یکی از سوره ها را که از حفظ هستند، برابر کلاس می خوانند.

فعالیت ۲- کنار جمله ای که در اول غذا خوردن می گوئیم عدد ۱ و کنار جمله ای که در آخر غذا خوردن می گوئیم عدد ۲ بنویسید. این تمرین ضمن آموزش دو ادب از آداب اسلامی مانند گفتن «بسم الله» و «الحمد لله» هنگام غذا خوردن، سعی در ایجاد ارتباط بین درس آموزش قرآن و سایر مفاهیم ضمنی از جمله مفهوم ترتیب در درس ریاضی را نیز برعهده دارد. معلمان محترم می توانند در سایر دروس نیز زمینه های ایجاد و تقویت این نوع موارد را فراهم آورند.

ابتدا این تمرین را برای دانش‌آموزان توضیح دهید. اگر ایشان می‌توانند این دو آیه را روخوانی کنند، این کار به همین صورت انجام می‌شود. در غیر این صورت، کلی خوانی این دو آیه نیز کفایت می‌کند. دانش‌آموزان چندین بار همه با هم، این دو آیه را می‌خوانند و آنگاه از آنان بخواهید فعالیت درخواست شده در تمرین را انجام دهند.

خوب است معلم با پرسش و پاسخ به دانش‌آموزان بیاموزد که ما در انجام هر کاری «بسم‌الله» می‌گوییم و همیشه برای نعمت و چیزهای خوبی که خدا به ما می‌دهد «الحمد لله» می‌گوییم.

فعالیت ۳- یکی از پیام‌های قرآنی درس‌های اول تا چهارم را به صورت گروهی، نمایش دهید.

دانش‌آموزان از آغاز سال تحصیلی تاکنون با پنج پیام قرآنی آشنا شده‌اند. چه خوب است ابتدا دانش‌آموزان پیام‌های قرآنی را که تاکنون آموخته‌اند به ترتیب هم‌خوانی کنند. برخی از کلمات ساده این پیام‌ها را که برای ایشان معنا شده است، از ایشان سؤال کنید تا یادآوری شود. آنگاه هر گروه با راهنمایی معلم یکی از پیام‌های قرآنی را برای ارائه به صورت نمایش انتخاب می‌کنند. در صورت نیاز معلم ضمن راهنمایی بچه‌ها نقش‌هایی را برای بچه‌ها انتخاب می‌کند و از آنها می‌خواهد تا مفهوم پیام قرآنی را به صورت نمایش اجرا کنند. این روش، زمینه خوبی را برای تثبیت آموزه‌های پیام قرآنی، برای دانش‌آموزان فراهم می‌آورد.

فعالیت ۴- این عبارات قرآنی را بخش‌بخش بخوانید.

ابتدا معلم به دانش‌آموزان فرصت می‌دهد تا به صورت انفرادی و سپس گروهی کلمات و عبارات قرآنی را بخش‌بخش بخوانند و سپس تعدادی از آنان با انتخاب معلم، کلمات و عبارات قرآنی را برای سایر دانش‌آموزان می‌خوانند.

چند تذکر مهم :

۱- هر دانش‌آموز که می‌تواند کلمات قرآنی کتاب را بخش‌بخش و صحیح بخواند به توانایی لازم در حد قابل قبول دست یافته است؛ اما با توجه به تمرین‌های انجام شده، بسیاری از دانش‌آموزان تقریباً از همان اوایل آموزش روخوانی، کلمات و عبارات قرآنی را به صورت

آرام و شمرده - و نه بخش بخش - می خوانند این امر اشکالی ندارد و نیازی نیست که آنها را ملزم کنیم حتماً بخش بخش بخوانند.

۲- از آنجا که آموزش روخوانی از بخش خوانی شروع می شود و صحیح خواندن بخش های کلمات و ترکیب بخش ها با یکدیگر بسیار اهمیت دارد، گاهی برخی معلمان یا برخی از دانش آموزان تصور می کنند که اصلاً باید قرآن را اینگونه خواند. در زمان مناسب باید این موضوع را برای آنان توضیح دهید. مثلاً اگر دانش آموزی کلمه یا عبارتی را آرام و شمرده بخواند - و نه بخش بخش - او را تشویق می کنیم و می گوییم: آفرین بچه ها! شما هم اگر دوست دارید می توانید کلمات را آرام و شمرده بخوانید.

۳- معلم باید از توانایی دانش آموزانی که معمولاً کلماتی و عبارات را آرام و شمرده می خوانند، در صحیح خواندن کلمات و عبارات جدید، هرچند به صورت بخش خوانی مطمئن شود. برای کسب این اطمینان، در صورت نیاز می توان عباراتی از درس های آینده یا بخش «قرآن در تابستان» انتخاب کرد تا این گروه از دانش آموزان آنها را صحیح و به صورت آرام و شمرده یا بخش بخش بخوانند.

فعالیت ۵- با کمک معلم (یا پدر و مادر خود) و با استفاده از مقوّا، مانند شکل یک رحل قرآن درست کنید.

این فعالیت به منظور ایجاد علاقه بیشتر دانش آموزان به یادگیری قرآن و نیز ایجاد ارتباط این درس با درس هنر و ریاضی طراحی شده است.

بهرتر است این نوع فعالیت ها زیر نظر معلم و در کلاس درس انجام گیرد؛ اما معلمان می توانند آن را برای دانش آموزان توضیح دهند تا آنهایی که دوست دارند، این کار را در منزل و به کمک پدر و مادر خود انجام دهند.

تذکر: دانش آموزان را به انجام این کار الزام نکنید زیرا ممکن است لوازم مورد نیاز در همه خانه ها موجود نباشد.

دانستنی های معلم

ترجمه لغات

بَارَكَ: خیر و برکت زیاد قرار داد

سَكَنَ: آرام و قرار گرفت

أَرُونِي: به من نشان دهید

وَارِدٌ: داخل

مَسَاكِنَ: خانه ها

رَوَاكِدَ: (کشتی های) ساکن و بی حرکت

۱- یا أَبَانَا: ای پدر ما

۲- وَ أَرَنَا مَسَاكِنَا: و به ما نشان بده آداب دینی ما را

کودک مسلمان

جلسه اول : هفته دوم بهمن ماه

- ۱- تصویرخوانی
- ۲- شعر (منم بچه مسلمان)
- ۳- پیام قرآنی (نماز)

جلسه دوم : هفته سوم بهمن ماه

- ۱- قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۱۳ و ۱۴)
- ۲- سوره حمد (آیات ۱ تا ۴، لوحه ۱۵)
- ۳- شعر سوره حمد

جلسه سوم : هفته چهارم بهمن ماه

- ۱- تمرین سوره حمد (آیات ۱ تا ۴)
- ۲- سوره حمد (آیات ۵ تا ۷، لوحه ۱۵)
- ۳- قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۱۶ و ۱۷)

جلسه چهارم : هفته اول اسفند ماه

- ۱- تمرین سوره حمد
- ۲- قرآن بخوانیم (لوحه‌های ۱۸ و ۱۹)
- ۳- پیام قرآنی (پاکیزگی)

کودک مسلمان

اهداف

- ۱- ایجاد فضای جذاب برای تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن و روخوانی آن
- ۲- توانایی خواندن برخی کلمات ساده قرآنی به صورت بخش‌بخش
- ۳- تقویت علاقه به شنیدن آیات سوره حمد از نوار آموزشی
- ۴- علاقه به خواندن سوره حمد به صورت دسته‌جمعی
- ۵- آشنایی با نماز و مسجد و تقویت علاقه دانش‌آموزان به یادگیری نماز
- ۶- آشنایی با پیام قرآنی درباره پاکیزگی و سعی در رعایت آن
- ۷- آشنایی با برخی از آداب و رفتار اسلامی درباره نظم و پاکیزگی
- ۸- تقویت علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم

مواد و رسانه‌ها

کتاب درسی، نوار یاسی‌دی آموزشی و کتاب راهنمای معلم

راهبردها و روش‌های یاددهی - یادگیری

تصویرخوانی، پرسش و پاسخ، گوش دادن، همیاری و مشارکت، بحث و گفت‌وگو

هفته دوم بهمن ماه

فرایند یاددهی – یادگیری در هر جلسه

توصیه می‌شود آموخته‌های درس قبل با جمع‌خوانی سوره ناس و دو پیام قرآنی آن حداکثر در ۵ دقیقه یادآوری شود.

۱- تصویرخوانی

اولین تصویر این درس یک کودک را در حال انجام کارهایی مانند بیدار شدن از خواب، شستن دست‌ها، نماز خواندن با پدر و مادر و نیز خواندن قرآن نشان می‌دهد.

در این درس نیز مانند دروس قبل ابتدا از دانش‌آموزان بخواهید پس از دقت در تصویرها، درباره آنها با دوستان هم‌گروه خود گفت‌وگو کرده و آنگاه نظر خود را برای کلاس بگویند. در این گفت‌وگو به موضوعاتی مانند سحرخیزی، سلام کردن به پدر و مادر، شستن دست و صورت پس از برخاستن از خواب، نماز خواندن، خواندن روزانه قرآن و گفتن «بسم الله الرحمن الرحيم»، توجه لازم صورت پذیرد.

۲- شنیدن و خواندن شعر «منم بچه مسلمان»

از دانش‌آموزان بخواهید که کتاب خود را باز کنند و پس از دیدن تصویر مربوط به این شعر و گفت‌وگوی کوتاهی درباره تصویر، و به خواندن شعر از نوار گوش دهند. ابتدا یک بار کاملاً همه کلاس به شعر گوش می‌دهند و بار دوم، مجدداً شعر را پخش کنید و این بار از دانش‌آموزان بخواهید که همه با هم، همراه با نوار، شعر را بخوانند. خود شما نیز آنها را همراهی کنید. در صورت نیاز و یا تشخیص خودتان و همچنین در صورتی که پخش صوت یا نوار مربوط را در اختیار ندارید، می‌توانید خودتان همراه با دانش‌آموزان چندبار شعر را بخوانید.

پس از خواندن شعر به روش پرسش و پاسخ، نظر دانش آموزان را درباره آنچه در شعر آمده است، جویا شوید. ایشان هرچه از شعر درک کرده باشند، می گویند. پاسخ های آنان را در صورت نیاز کامل کنید و یا با پرسش های هدایت گر، آنها را به نکات مهم تر شعر توجه دهید. برخی از این نکات که در واقع از اهداف ضمنی آموزش این درس نیز می باشد به شرح زیر است :

- ما مسلمان هستیم و به خدای مهربان ایمان داریم.
- کتاب آسمانی ما قرآن است.
- تلاش روزانه خود را با خواندن نماز و شکر نعمت های خدا آغاز می کنیم.

۳- پیام قرآنی «یا بَنِي اَیْمِ الصَّلَاةِ»

مراحل آموزش

- ۱- معلم دانش آموزان را برای شنیدن پیام قرآنی آماده می کند.
- ۲- پیام قرآنی و ترجمه آن از طریق نوار پخش می شود و دانش آموزان با راهنمایی معلم آن را چند بار هم خوانی می کنند.
- ۳- دانش آموزان می آموزند که «صلاة» به معنای نماز است. معلم می تواند از دانش آموزان سؤال کند کلمه «صلاة» را کجا شنیده اید؟ در صورتی که ایشان مثلاً بگویند در اذان، مورد تشویق قرار می گیرند. در غیر این صورت با پرسش و پاسخ و راهنمایی بیشتر به پاسخ درست دست می یابند.
- ۴- معلم از دانش آموزان می خواهد که درباره پیام قرآنی و تصاویر آن با یکدیگر گفت و گو کنند.
- ۵- جمع خوانی پیام قرآنی توسط معلم و دانش آموزان بدون نوار صوتی
- ۶- دانش آموزان داوطلب پیام قرآنی را همراه با معنای آن برای کلاس می خوانند.

هفته سوم بهمن ماه

۱- آموزش لوحه‌های روخوانی

در اولین لوحه این درس دانش‌آموزان می‌آموزند که چگونه حرف ساکن را با حرکت قبل از خودش در یک بخش بخوانند. حرف بی‌حرکت، ساکن است و با حرف متحرک قبل از خودش در یک بخش خوانده می‌شود. برای کسب مهارت در خواندن بخش‌های حرف ساکن مراحل زیر انجام می‌شود:

۱- معلم کلماتی مانند «سَر»، «دِل» و «قُم» را روی تخته می‌نویسد و سپس از دانش‌آموزان می‌خواهد که آنها را بخوانند. آنگاه به حرف «ر» در کلمه «سَر» اشاره می‌کند و می‌پرسد آیا این حرف دارای حرکت است؟ دانش‌آموزان می‌گویند خیر. سپس به همین گونه به کلمات دیگر اشاره می‌کنیم.

آنگاه می‌گوییم روی این حروف که هیچ حرکتی ندارند، یک علامت کوچک به نام علامت «سکون» گذاشته شده است. آنگاه معلم روی تخته کلماتی مانند «لَم»، «مِنْ» و «قُل» را می‌نویسد و از دانش‌آموزان می‌خواهد که آنها را بخوانند. **توجه:** در اشاره به بخش دارای حرف ساکن، از حرکت قبل حتماً به علامت سکون اشاره کنید و نه به حرف ساکن؛ تا دانش‌آموزان با دیدن علامت ساکن را بخوانند.

۲- سپس لوحه‌ای را که مطابق لوحه ۱۳ و ۱۴ کتاب دانش‌آموزان است، از قبل آماده کنید و آن را مقابل دید دانش‌آموزان در محل مناسبی روی تخته نصب کنید یا به صورت منشور روی میز معلم قرار دهید.

۳- معلم بدون آنکه خودش بخواند، از صدای کوتاه به حرف ساکن اشاره می‌کند (اشاره متحرک) و دانش‌آموزان هریک از ترکیب‌ها را ابتدا به صورت دسته‌جمعی و سپس به صورت انفرادی کلمات را از روی لوحه، بخش‌بخش ابتدا به صورت دسته‌جمعی و سپس به صورت انفرادی می‌خوانند. (لوحه ۱۳)

۴- معلم لوحه ۱۴ را مانند لوحه‌های قبل با اشاره به بخش‌های کلمات آموزش می‌دهد و از دانش‌آموزان می‌خواهد که بخوانند.

کسب مهارت در صحیح خواندن بخش‌های دارای ساکن، زمینه درست خواندن بخش‌های دارای تشدید را فراهم می‌آورد.

۵- معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد کتاب خود را باز کنند و حداقل یک بار لوحه‌های ۱۳ و ۱۴ را بخوانند. این قسمت از آموزش هرچند بسیار ساده است اما باید به نحوی تدریس و تمرین شود که حتی الامکان همه دانش‌آموزان، بتوانند این کلمات را حداقل به صورت بخش‌بخش بخوانند.

۲- تدریس سوره حمد

آیات ۱ تا ۴ سوره حمد کاملاً به روش سوره‌های قبلی تدریس می‌شود. تدریس با پخش نوار، اشاره به زیر کلمات همراه با نوار، شنیدن آیات و هم‌خوانی دسته‌جمعی مطابق دستور نوار، خواندن دسته‌جمعی بدون نوار آغاز می‌شود و بالاخره با خواندن ۴ آیه اول سوره حمد به صورت انفرادی توسط افراد داوطلب به پایان می‌رسد.

۳- آموزش شعر سوره حمد

- ۱- این شعر نیز به روش شعرهای دروس قبلی تدریس و تمرین می‌شود.
- ۲- برخی از مفاهیم شعر که می‌توان با پرسش و پاسخ از دانش‌آموزان بیشتر مورد تأکید قرار گیرد به شرح زیر است :
  - همیشه از خدای مهربان به خاطر نعمت‌های او تشکر می‌کنیم.
  - خدا آفریننده آسمان و زمین، ابر و باد، این جهان و آن جهان و همه چیزهاست.
  - از او می‌خواهیم که ما را به راه راست و انجام کارهای درست راهنمایی کند.

هفته چهارم بهمن ماه

۱- یادآوری و پرسش

جلسه درس را با گفت و گوی با دانش آموزان و اینکه آیا در هفته قبل هر روز مقداری قرآن خوانده اند و درس جلسه قبل را برای خانواده خود تعریف و تمرین کرده اند، آغاز کنید. آنگاه در حالی که لوحه سوره حمد را نصب کرده اید و قرائت آیات ۱ تا ۴ آن را از نوار پخش می کنید، از دانش آموزان بخواهید این آیات را به صورت دسته جمعی و نیز انفرادی بخوانند. خوب است حداقل یک بار شعر سوره را نیز همه باهم به صورت دسته جمعی بخوانند.

یادآوری مطالب جلسه قبل می تواند تا حدود ۱۰ دقیقه زمان آغاز کلاس را به خود اختصاص دهد. این یادآوری هم تمرین و هم ارزشیابی از توانایی دانش آموزان محسوب می شود و معلم باید با تشخیص نقاط ضعف دانش آموزان، در رفع آنها بکوشد.

۲- آموزش آیات ۵ تا ۷ سوره حمد

آیات ۵ تا ۷ سوره حمد کاملاً به روش آیات ۱ تا ۴ این سوره تدریس می شود. تدریس با پخش نوار، اشاره به زیر کلمات همراه با نوار، شنیدن آیات و هم خوانی دسته جمعی مطابق دستور نوار، خواندن دسته جمعی بدون نوار آغاز می شود و بالاخره با خواندن سوره به صورت انفرادی توسط افراد داوطلب به انجام می رسد.

۳- تدریس و تمرین لوحه‌های ۱۶ و ۱۷

تدریس این لوحه‌ها کاملاً به روش تدریس لوحه‌های قبل است. لوحه مربوط به ترکیب‌ها و کلمات این دو لوحه را نصب کرده و آنها را تدریس و چندین بار تمرین کنید. در تدریس لوحه‌های روخوانی به مطالب و تذکرات بیان شده در بخش کلیات کتاب و مطالب جلسات قبل به خوبی توجه کرده و به آنها عمل کنید.

در پایان این بخش از دانش‌آموزان بخواهید کتاب خود را باز کرده و هرکدام یکی دو ترکیب یا کلمه از این لوحه‌ها را از روی کتاب بخوانند.

در آخر جلسه نیز از دانش‌آموزان بخواهید سوره حمد و کلمات لوحه‌ها را تا هفته آینده، هرروز، یکی دو بار برای اعضای خانواده خود بخوانند.

در آخر جلسه نیز از دانش آموزان بخواهید سوره حمد و کلمات لوحه‌ها را تا هفته آینده، هر روز، یکی دو بار برای اعضای خانواده خود بخوانند.

۳- پیام قرآنی «وَنِيَابُكَ فَطَهِّرْ»

مراحل آموزش

- ۱- معلم دانش آموزان را برای شنیدن پیام قرآنی آماده کند.
- ۲- پیام قرآنی و ترجمه آن از طریق نوار پخش می‌شود و دانش آموزان با راهنمایی معلم آن را چند بار هم خوانی می‌کنند.
- ۳- جمع خوانی پیام قرآنی توسط معلم و دانش آموزان بدون نوار صوتی انجام می‌شود.
- ۴- معلم از دانش آموزان می‌خواهد که درباره پیام قرآنی و تصاویر آن با یکدیگر گفت‌وگو کنند.
- ۵- دانش آموزان داوطلب پیام قرآنی را همراه با معنای آن برای کلاس می‌خوانند.

این سوره که از زیباترین و جامع‌ترین سوره‌های قرآن کریم است از زبان بندگان نقل شده است. در این سوره خداوند چگونگی مناجات و سخن گفتن با خود را به بندگان آموخته است.

در این سوره با حمد خدا، هم او را می‌ستاییم و هم در برابر نعمت‌های بی‌پایان، از او سپاسگزاری می‌کنیم. بیان می‌داریم که فقط او را عبادت می‌کنیم و فقط از او یاری می‌جوییم. از او می‌خواهیم که ما را به راه راست هدایت کند. این مضامین جاودانه، هر روز بارها تکرار می‌شود تا ما را در مسیر بندگی که راه راست خداست، نگاه دارد.

نام دیگر این سوره، فاتحه الکتاب به معنای آغازگر کتاب (قرآن) است و پیرامون عظمت سوره حمد، حضرت علی علیه السلام از قول پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نقل می‌فرماید:

خداوند بزرگ برای نزول سوره حمد، به طور خاص بر من منت نهاده و آن را در برابر قرآن عظیم قرار داده است. همچنین در روایتی از حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام آمده است که سوره حمد با ارزش‌ترین ذخیره از گنج‌های عرش خداست.^۱

ب) ترجمه سوره حمد

۱- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۲- الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

سپاس و ستایش برای خداست که پروردگار جهانیان است،

۳- الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بخشنده مهربان،

۴- مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ

فرمانروای روز قیامت است.

۵- إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

فقط تو را عبادت می‌کنیم و فقط از تو یاری می‌خواهیم.

۶- اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

هدایت کن ما را به راه راست،

۷- صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ

راه کسانی که نعمت دادی به آنها

غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ

نه (آنان که) غضب شده بر آنها

وَلَا الضَّالِّينَ

و نه گمراهان

۲- لِلَّهِ = لِ + الله

۱- تفسیر نمونه: آیه الله مکارم شیرازی. ج ۱، ص ۵

ج) ترجمه لغات لوحه ۱۴

- ۱- اَمْرَى: کار من، فرمان من
 ۲- اُشْكُرُ: شکر کنم
 ۳- اَكْفُرُ: ناسپاسی کنم
 ۴- كَشَفَ: برطرف کرد
 ۵- كَاشَفَ: برطرف کننده
 ۳- مُسْرِفِينَ: اسراف کنندگان

د) ترجمه عبارات قرآنی لوحه ۱۷

- ۱- فُلْنَا لَا تَخَفْ
 گفتیم: نترس
 ۲- اِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ
 اگر یقین دارید.
 ۳- نَقْتَبِسُ مِنْ نَوْرِكُمْ
 بگیریم از نور شما
 ۴- اَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ يَخْلُقُ
 پس آیا کسی که خلق می کند مانند کسی است که خلق نمی کند؟!

ه) ترجمه عبارات قرآنی لوحه ۱۹

- ۱- نَجْزِي مَنْ شَكَرَ
 پاداش می دهیم به کسی که شکرگزار باشد.
 ۲- خَلَقْنِي فَهُوَ يَهْدِينِ
 مرا آفرید پس او هدایت می کند مرا.
 ۳- وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أُنَابَ
 و (خدا) هدایت می کند به سوی خودش کسی را که بازگشت و توبه می کند.
 ۴- لَهُمَا مَا كَسَبَتْ وَ لَكُمْ مَا كَسَبْتُمْ
 برای آنهاست آنچه به دست آورده اند و برای شماست آنچه به دست آوردید.
 قمر ۳۵
 شعراء ۷۸
 بقره ۱۳۴

و) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

* با استفاده از ترجمه آیات و عبارات قرآنی درس، معنای صحیح کلمات را علامت بزنید.

۱- عَالَمِينَ	☐ جهانیان	☐ جهان
۲- يَوْمَ	☐ شب	☐ روز
۳- صِرَاطَ	☐ راه	☐ راست
۴- مُسْتَقِيمَ	☐ راه	☐ راست
۵- خَلَقَ	☐ آفرینش	☐ آفرید

* عبارات قرآنی زیر را به کمک تمرین بالا و معنای کلمات داده شده، ترجمه کنید.

يُؤْمِنُونَ : ایمان دارند، ایمان می آورند   أَجْرٌ : پاداش   هَذَا : این

۱- يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
ایمان دارند ... و ... قیامت

۲- إِنَّ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ
نیست ... ..

۳- الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ
... .. است، ... .. و ... را

۴- إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ
... .. و ... است پس عبادت کنید او را، ... .. است.

۵- فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
پس ... .. است ... ، ... و ... ، ...

مدرسه ما

جلسه اول : هفته دوم اسفند ماه

- ۱- تصویر خوانی
- ۲- قرآن بخوانیم (لوحه ۲۰)

جلسه دوم : هفته سوم اسفند ماه

- ۱- سورة فلق (لوحه ۲۱)
- ۲- شعر سورة فلق
- ۳- قرآن بخوانیم (لوحه ۲۲)

جلسه سوم : هفته چهارم اسفند ماه

- ۱- تمرین سورة فلق
- ۲- پیام قرآنی (دعا و علم آموزی)
- ۳- قرآن بخوانیم (لوحه ۲۳)

جلسه چهارم : هفته سوم فروردین ماه

- ۱- تمرین سورة فلق
- ۲- تمرین پیام قرآنی
- ۳- قرآن بخوانیم (لوحه های ۲۴ و ۲۵)
- ۴- داستان (کلاس قرآن)

مدرسه ما

اهداف

- ۱- ایجاد فضای جذاب برای تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن و روخوانی آن
- ۲- توانایی خواندن برخی کلمات ساده قرآنی به صورت بخش بخش
- ۳- تقویت علاقه به شنیدن آیات سورة فَلَق از نوار آموزشی و به صورت دسته جمعی
- ۴- آشنایی با حروف ناخوانا در قرآن
- ۵- توانایی خواندن کلمات دارای تشدید به صورت بخش بخش
- ۶- آشنایی با پیام قرآنی درباره اهمیت و ارزش آموختن علم و دانش
- ۷- تقویت علاقه به دعا کردن و سخن گفتن با خدا
- ۸- آشنایی با ارزش آموختن قرآن از نظر امامان معصوم (ع)
- ۹- تقویت علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم

مواد و رسانه ها

کتاب درسی، نوار یا سی دی آموزشی و کتاب راهنمای معلم

راهبردها و روش های یاددهی - یادگیری

تصویرخوانی، پرسش و پاسخ، گوش دادن، همیاری و مشارکت، بحث و گفت و گو

فرایند یاددهی – یادگیری در هر جلسه

هفته دوم اسفند ماه

توصیه می‌شود آموخته‌های درس قبلی با جمع‌خوانی سوره حمد و پیام قرآنی آن در حداکثر ۵ دقیقه یادآوری شود.

۱- تصویرخوانی

اولین تصویر درس که حیاط یک مدرسه زیبای روستایی را نشان می‌دهد. مانند دروس قبل ابتدا از دانش‌آموزان بخواهید پس از دقت در تصویر، درباره آن با دوستان هم گروه خود گفت‌وگو کرده و آنگاه نظر خود را برای کلاس بگویند. در گفت‌وگوی در کلاس به عناصری چون نقش مدیر و معلم، قرآنی که در دست معلم است، پرچم ایران، نام مدرسه، دوستی بچه‌ها، کمک آنها به یکدیگر در تمیز نگه داشتن مدرسه توجه بیشتری شود.

۲- آموزش لوحه ۲۰

لوحه ۲۰ را در جای مناسب قرار داده و آن را به صورت زیر آموزش دهید :

الف) آموزش نماد حرف ناخوانا: کلمات «خواهر، خواندن و خواب» را یکی یکی روی تخته بنویسید، از دانش‌آموزان

بخواهید که آنها را بخوانند. سپس توجه دانش‌آموزان را به نخواندن «واو» در کلمات بالا جلب کنید و تلفظ هر کدام را روبه‌روی آنها بنویسید.

خواهر ← خاهر
خواب ← خاب
خواندن ← خاندن
خوا ← خا

آنگاه به دانش‌آموزان گفته می‌شود که در کلمات قرآن نیز برخی از حروف خوانده نمی‌شود. این حروف، به صورت حروف آبی (ا) نوشته می‌شود. هر وقت حرفی به شکل آبی بود، آن را نمی‌خوانیم.

ب) خواندن لوحه ۲۰ : دانش‌آموزان کلمات و عبارات این لوحه را مانند قبل با اشاره معلم به بخش‌های کلمات، به صورت دسته‌جمعی می‌خوانند. هرگاه به حرف ناخوانا رسیدید، از دانش‌آموزان این گونه سؤال کنید :

– آیا این حرف آبی را بخوانیم؟

– خیر!

– چرا این حرف را نخواندیم؟

– چون حرف آبی است.

تذکر مهم :

از بیان دلایل ناخوانا بودن این حروف جداً خودداری کرده و فقط به آموزش نمادین حروف آبی اکتفا کنید.

ج) با توجه به وقت باقیمانده، از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر را از روی کتاب درسی خود بخوانند، به این وسیله، توانایی آنها نیز ارزیابی می‌شود.

سپس لوحه شماره ۲۰ که مربوط به آموزش حروف ناخوانا است را نصب کرده و آن را تدریس و چندین بار تمرین کنید. در تدریس این لوحه به مطالب و تذکرات بیان شده در بخش کلیات کتاب و مطالب جلسات قبل به خوبی توجه کرده و به آنها عمل کنید. در پایان این بخش از دانش‌آموزان بخواهید کتاب خود را باز کرده و هر کدام یکی دو ترکیب یا کلمه از این لوحه را از روی کتاب بخوانند.

در آخر جلسه نیز از دانش‌آموزان بخواهید کلمات و عبارات این لوحه را تا جلسه آینده، هر روز یکی دوبار برای اعضای خانواده خود بخوانند.

هفته سوم اسفند ماه

۱- تدریس سوره فلق

سوره فلق نیز کاملاً به روش سوره‌های قبلی تدریس می‌شود. تدریس با پخش نوار، اشاره به زیر کلمات همراه با نوار، شنیدن آیات و هم‌خوانی دسته‌جمعی مطابق دستور نوار، خواندن دسته‌جمعی بدون نوار آغاز می‌شود و بالاخره با خواندن سوره به صورت انفرادی توسط افراد داوطلب به پایان می‌رسد.

۲- آموزش شعر سوره فلق

آموزش این سوره با پخش شعر مربوط به سوره فلق، شنیدن و هم‌خوانی آن همراه با نوار آموزشی و راهنمایی معلم انجام می‌شود. از دانش‌آموزان بخواهید برای این شعر نامی انتخاب کنند. همچنین با پرسش و پاسخ توجه ایشان را به مفاهیم مهم شعر مانند دعاکردن و درخواست از خدا برای انجام کارهای خوب، خدا یار و نگه‌دار ماست و نیز کمک از خدا برای دوری از انجام کارهای بد و شر شیطان، جلب کنید.

۳- تدریس و تمرین لوحه ۲۲

تدریس این لوحه به روش تدریس لوحه‌های قبل است. لوحه را در مکان مناسب نصب کرده و آن را چندین بار تمرین کنید. در تدریس لوحه‌های روخوانی به مطالب و تذکرات بیان شده در بخش کلیات کتاب و مطالب جلسات قبل به خوبی توجه کرده و به آنها عمل کنید. همانطور که توجه دارید حروف ناخوانا به رنگ آبی نوشته شده است. هنگام اشاره به بخش‌ها خوب است از دانش‌آموزان بپرسیم چرا این حروف را نمی‌خوانیم تا پاسخ دهند چون به رنگ آبی نوشته شده است. در پایان این بخش از دانش‌آموزان بخواهید کتاب خود را باز کرده و هر کدام یکی دو کلمه از این لوحه را از روی کتاب بخوانند. در آخر جلسه نیز از دانش‌آموزان بخواهید سوره فلق و کلمات لوحه ۲۲ را تا هفته آینده، هر روز، یکی دو بار برای اعضای خانواده خود بخوانند.

هفته چهارم اسفند ماه

۱- یادآوری و پرسش

جلسه درس را با گفت و گو با دانش آموزان و اینکه آیا در هفته قبل هر روز مقداری قرآن خوانده اند و درس جلسه قبل را برای خانواده خود تعریف و تمرین کرده اند، آغاز کنید. آنگاه در حالی که لوحه سورة فلق را نصب کرده اید و قرائت آن را از نوار پخش می کنید، از دانش آموزان بخواهید این سوره را به صورت دسته جمعی و نیز انفرادی بخوانند. خوب است حداقل یک بار شعر سورة فلق را نیز همه با هم به صورت دسته جمعی بخوانید. یادآوری مطالب جلسه قبل می تواند تا حدود ۱۰ دقیقه زمان آغاز کلاس را به خود اختصاص دهد. این یادآوری هم تمرین و هم ارزش یابی از توانایی دانش آموزان محسوب می شود و معلم باید با تشخیص نقاط ضعف دانش آموزان در رفع آنها بکوشد.

۲- پیام قرآنی «رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا»

مراحل آموزش

- ۱- معلم دانش آموزان را برای شنیدن پیام قرآنی آماده می کند.
  - ۲- پیام قرآنی و ترجمه آن از طریق نوار پخش می شود و دانش آموزان با راهنمایی معلم آن را چند بار هم خوانی می کنند.
  - ۳- معلم کلمات و لغاتی را که زیر پیام قرآنی نوشته شده است به دانش آموزان آموزش می دهد.
  - ۴- جمع خوانی پیام قرآنی توسط معلم و دانش آموزان بدون نوار صوتی انجام می شود.
- تصویر اول:** مربوط به مشاهده و دقت در آفریده های خدا در طبیعت است. با توجه به تعطیلات عید نوروز دانش آموزان را به دقت و توجه در طبیعت تشویق کنید.

تصویر دوم: ما با خواندن قرآن با سخنان خدا آشنا می شویم و چیزهای زیادی از آن می آموزیم.

تصویر سوم: با مطالعه کتاب های مختلف به علم و دانش خود می افزاییم.

- تصویر چهارم:** با پرسش از معلم و درست کردن کاردستی و کشیدن نقاشی با هنرهای مختلف آشنا می‌شویم.
- ۵- معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که دربارهٔ پیام قرآنی و تصاویر آن با یکدیگر گفت‌وگو کنند.
- ۶- دانش‌آموزان داوطلب پیام قرآنی را برای کلاس می‌خوانند.

۳- تدریس و تمرین لوحه ۲۳

آموزش لوحه تشدید: قبل از نصب لوحه تشدید، معلم ابتدا به شیوهٔ زیر چگونگی خواندن کلمات دارای تشدید را یادآوری می‌کند تا دانش‌آموزان به خوبی بیاموزند که حرف دارای تشدید دوبار خوانده می‌شود.

کلمهٔ «نَجَّار» را روی تخته می‌نویسیم و از دانش‌آموزان می‌خواهیم آن را بخوانند. سپس از آنها می‌پرسیم آیا کلمهٔ «نَجَّار» را اینگونه می‌نویسیم؟ خواهند گفت: نه! آنگاه شکل صحیح کلمه را جلوی آن می‌نویسیم: نَجَّار ←

معلم در حالی که به دو حرف «ج» در کلمهٔ «نَجَّار» اشاره می‌کند، از دانش‌آموزان می‌پرسد این کلمه چند «ج» دارد؟ دانش‌آموزان پاسخ خواهند داد: دو تا.

معلم در حالی که به کلمهٔ «نَجَّار» اشاره می‌کند، می‌پرسد، این کلمه چند «ج» دارد؟ دانش‌آموزان می‌گویند: یکی.

معلم در حالی که به تشدید اشاره می‌کند، می‌پرسد: به جای یکی از «ج» ها چه گذاشته‌ایم؟ دانش‌آموزان می‌گویند: تشدید.

معلم چند کلمهٔ دیگر تشدیددار مانند نقّاشی، قنّادی، تشکّر را مانند کلمهٔ «نَجَّار» به دو صورت بدون تشدید (با تکرار حرف) و با تشدید روی تخته می‌نویسد و از بچه‌ها می‌خواهد تا دو شکل هر یک از این کلمه‌ها را بخوانند.

معلم: بچه‌ها! پس هر وقت حرفی در یک کلمه، علامت تشدید داشته باشد آن حرف را چند بار می‌خوانیم؟ دانش‌آموزان: دوبار.

اگر گفتند «یکی» دو مرتبه به شکل‌های سمت راست اشاره می‌شود تا به خوبی دریابند که تشدید به جای یکی از آن حرف‌هاست. پس از آموزش بالا معلم می‌گوید :

۱- بچه‌ها! فهمیدیم حرفی که دارای تشدید است، دوبار خوانده می‌شود.

۲- این حرف، یک بار با حرف صدادار قبلش و بار دوم با حرکت خودش خوانده می‌شود. لوحه تشدید را نصب کرده و برای خواندن قسمت اول لوحه، اینگونه عمل می‌شود : در خواندن بخش اول کلمه «آما» ابتدا با اشاره از مصوت به صامت حرکت می‌کنیم (آم) و دانش‌آموزان آن را می‌خوانند. سپس برای خواندن بخش دوم از صامت به مصوت (ما) اشاره می‌شود و دانش‌آموزان می‌خوانند. آنگاه برای خواندن کلمه «آما» ابتدا از مصوت به تشدید اشاره کرده (آ مَ) تا دانش‌آموزان بخوانند «آم»، سپس بعد از مکث مختصری با اشاره معلم به بخش دوم کلمه (ما)، دانش‌آموزان آن را نیز می‌خوانند.

به همین ترتیب و با دقت کامل به تمام کلمات تشدیددار اشاره می‌کنیم تا دانش‌آموزان آنها را بخوانند. پس از خواندن هر کلمه از ایشان می‌پرسیم هر حرف تشدید دار چند بار خوانده می‌شود تا پاسخ دهند دوبار، سپس می‌پرسیم حرف تشدیددار را ابتدا با کدام حرکت می‌خوانیم تا بگویند با حرکت قبلش. بار دوم با چه حرکتی می‌خوانیم؟ با حرکت خودش. در تمام این پرسش و پاسخ‌ها معلم به حرکات و تشدید اشاره می‌کند.

پس از آموزش بخش اول این لوحه، بخش دوم نیز به روش دروس قبل آموزش داده می‌شود. به آموزش کلمات تشدیددار بیشتر توجه کنید.

در این جلسه، مانند سایر دروس آموخته‌های جلسه قبل نیز یادآوری و تمرین می‌شود. چون این درس برای دو جلسه در نظر گرفته شده، ارزش‌یابی هم در این جلسه انجام می‌گیرد. پس از یادآوری و تمرین مطالب جلسه قبل، معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که درباره تصاویر این درس با یکدیگر گفت و گو کنند و نظرشان را درباره آنها می‌پرسد. این تصاویر، مربوط به خواندن قرآن در خانه است که مادر با صدای بلند در حال خواندن قرآن است. مادر الگوی عملی فرزندان خود است. در تصویر دوم دختر کوچک خانواده به تقلید از مادر خود قرآن را برای برادرش با صدای بلند می‌خواند. ضمناً رعایت سکوت و ادب در زمانی که قرآن خوانده می‌شود، به کودکان آموزش داده می‌شود.

تذکر مهم : اولاً برای خواندن بخش دارای حرف مشدد، از حرکت کوتاه قبل به علامت تشدید (ـَـ) اشاره نمایید. ثانیاً پس از اشاره به بخش اول مکثی کوتاه داشته باشید و آنگاه با توجه به حرکت بخش دوم اشاره کنید. در پایان این بخش از دانش‌آموزان بخواهید کتاب خود را باز کرده و هر کدام یکی دو کلمه از این لوحه را از روی کتاب بخوانند.

از آنجا که این جلسه آخرین جلسه آموزش قبل از تعطیلات نوروز است، خوب است نکات زیر را به دانش‌آموزان یادآوری و توصیه کنید :

۱- سوره‌هایی را که یاد گرفته‌اند سعی کنند آنها را هر روز از حفظ بخوانند.

۲- در صورتی که نوار، سی‌دی یا نرم‌افزار کتاب آموزش قرآن را دارند، از آن استفاده کنند.

۳- تا آنجا که می‌توانند پیام‌های قرآنی را برای خود بخوانند و در کارهای روزانه خود به آن عمل کنند.

۴- هر روز چند دقیقه کلمات و عبارات لوحه‌های روخوانی را با صدای بلند برای یکی از اعضای خانواده خود بخوانند.

۵- داستان‌های کتاب را برای دوستان و اقوام خود تعریف کنند.

۶- می‌توانند برای هر یک از پیام‌های قرآنی که دوست دارند، یک نقاشی بکشند و یا کاردستی درست کنند.

هفته سوم فروردین ماه

۱- یادآوری و پرسش

با انجام تمرین ۱ و ۲ به روش جلسات قبل سورة فلق و پیام قرآنی درس را تمرین و یادآوری کنید.

۲- تدریس و تمرین لوحه های ۲۴ و ۲۵

تدریس این لوحه ها نیز به روش تدریس لوحه های قبلی است. لوحه مربوط به تمرین تشدید را در مکان مناسب نصب کرده و آن را چندین بار تمرین کنید. در تدریس لوحه های روخوانی به مطالب و تذکرات بیان شده در بخش کلیات کتاب و مطالب جلسات قبل به خوبی توجه کرده و به آنها عمل کنید.

در پایان این بخش از دانش آموزان بخواهید کتاب خود را باز کرده و هر کدام یکی دو کلمه از این لوحه را از روی کتاب بخوانند. در آخر جلسه نیز از دانش آموزان بخواهید سورة فلق و کلمات لوحه ۲۴ و ۲۵ را تا هفته آینده، هر روز، یکی دو بار برای اعضای خانواده خود بخوانند.

تذکر:

اولاً: هر گاه به علامت تشدید اشاره می کنید از دانش آموزان بپرسید این حرف چند بار خوانده می شود؟ پاسخ دانش آموزان موجب تثبیت این مفهوم است که حرف مشدد دوبار خوانده می شود.

ثانیاً: توجه دادن دانش آموزان به رعایت مکث بین دو بخش مشدد، باعث توجه بیشتر به صحیح خواندن کلمات دارای تشدید

می شود.

۳- تصویرخوانی و بیان داستان «کلاس قرآن»

از دانش‌آموزان بخواهید با دقت در تصویر مربوط به این داستان، هرچه از آن متوجه می‌شوند و یا حدس می‌زنند، ابتدا برای دوستان هم گروه خود و سپس برای کلاس بگویند. در زمان مناسب حدیثی را که از امام حسن مجتبی علیه السلام در زیر تصویر نوشته شده است، برای دانش‌آموزان بخوانید.

اجمال داستان «کلاس قرآن» به این شرح است :

دانش‌آموزان با علاقه فراوان مشغول یادگیری علم و دانش هستند و از معلم خود سؤال می‌پرسند و معلم هم با مهربانی پاسخ آنها را می‌دهد. در این وقت ناگهان صدای در شنیده می‌شود و سپس امام حسن مجتبی علیه السلام وارد کلاس درس شده و به همه آنها سلام می‌کنند. معلم و بچه‌ها با خوشحالی به سوی امام حسن می‌روند. امام به طرف معلم می‌آید و در کنار آنها می‌نشیند و سپس در حالی که کودکان را تشویق و نوازش می‌کند از آنها می‌خواهد که خوب درس بخوانند و قرآن بیاموزند تا در آینده از آن استفاده کنند و انسان‌های بزرگی شوند.

چه بسا با توجه به فضا و ویژگی‌های کلاس و نظرات دانش‌آموزان، مطالب جالب توجه و مهم دیگری نیز به هنگام بیان این داستان و تصویرخوانی آن، توسط دانش‌آموزان و خود شما بیان شود. همه این مطالب، ارزشمند و آموزنده است که باید به شیوه‌های عمدتاً غیرمستقیم و کاملاً طبیعی برای دانش‌آموزان مطرح شود.

دانش‌آموزان دریافت‌های خود را تا آنجا که می‌توانند از این تصاویر بیان می‌کنند و شما نیز مطالب آنها را کامل می‌کنید. اهداف ضمنی این داستان علاوه بر آنچه که در داستان «کلاس قرآن» بیان شد، می‌تواند امور زیر نیز باشد :

– تقویت علاقه به یادگیری علم و دانش
 – تفکر درباره نقش هر یک از افراد جامعه (مانند معلم و کودکان)
 – آشنایی بیشتر با امامان معصوم و کارهای خوب و پسندیده آنها
 – تقویت علاقه به خواندن قرآن، یادگیری و انس با قرآن کریم
 – آشنایی با برخی از آداب تلاوت کتاب خدا (نظم و پاکیزگی، قرار دادن قرآن روی رحل و ...) .
 – انجام کارهایی که خدا دوست دارد.
 – همکاری با سایر دانش آموزان در فعالیت های مشابه
 در آخر جلسه از ایشان بخواهید که در خانه، داستان «کلاس قرآن» را برای اعضای خانواده خود تعریف کرده و جدول، کلمات و عبارات لوحه های این درس را تا هفته آینده، هر روز، یکی دوبار برای آنها بخوانند.

دانشتنی های معلم

الف) ترجمه کلمات و عبارات لوحه ۲۰

* معنای کلمات :

قاموا : ایستادند	أَمَرُوا : امر شدند	أَسْلِمُوا : تسلیم شوید
۱- وَلَا تُسْرِفُوا : و اسراف نکنید.	اعراف ۳۱	
۲- قَالُوا لَا تَخَفْ : گفتند : مترس!	هود ۷۰	
۳- قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ : بگو : بیاورید دلایلتان را.	بقره ۱۱۱	
۴- وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ : و عیب نگیرید از یکدیگر.	حجرات ۱۱	

ب) محتوا و مفهوم کلی سوره فلق

با توجه به این که انسان همواره در معرض انواع خطر و آسیب قرار دارد و غالباً از زمان و مکان ورود آنها غافل و بی خبر است، باید از این امور به خدا پناه برد. در این سوره، به مراقبت انسان از دو خطر تکیه شده است : یکی وسوسه گرایی که خواه به عنوان سحر یا به عنوان القای فرهنگ مبتذل، در میان مردم ایجاد انحراف و نگرانی می کنند و دیگری از حسادت انسان حسود. این سوره ضمن آشنا کردن ما با اینگونه از آسیب ها، راه مصون ماندن از آنها را نیز می آموزد. خداوند در این سوره به پیامبر اکرم (ص) امر نموده است که از شر موجودات و انسان های مزاحم و از شرارت های نفس اماره به خداوند پناه ببرد.

ج) ترجمه سوره فلق

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ

بگو : پناه می برم به پروردگار سپیده دم

- ۲- مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ
از شر آنچه آفرید
- ۳- وَ مِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ
و از شر تاریکی هنگامی که فراگیر شود
- ۴- وَ مِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ
و از شر دمندهگان افسون در گره‌ها
- ۵- وَ مِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ
و از شر حسود هنگامی که حسد ورزد

د) ترجمه عبارات لوحه ۲۲

- ۱- قَالُوا يَا وَيْلَنَا
گفتند: ای وای بر ما.
- ۲- آمَنُوا بِآيَاتِنَا
ایمان آوردند به آیات ما.
- ۳- وَ هَاجَرُوا وَ جَاهَدُوا
و هجرت کردند و جهاد کردند.
- ۴- وَ أَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
و انفاق کردن از آنچه روزی دادیم به ایشان.
- ۵- وَ كَانُوا بِآيَاتِنَا يُوْقِنُونَ
و به آیات ما یقین داشتند.

هـ) ترجمه عبارات لوحه ۲۲

إِنَّا : قطعاً ما	أَمَّا : اما، ولی
رَبِّ : پروردگار	كُلَّ : همه، هر
إِنِّي : قطعاً من	إِنَّ : قطعاً
تَبَّتْ : بریده باد	صَلَّى : درود فرست
تَمَّتْ : تمام شد	فَبَشِّرْ : پس بشارت بده
مَدَّ : کشید	
جَنَّات : بهشت‌ها، باغ‌ها	
يَسَّرْنَا : آسان کردیم	

و) ترجمه عبارات لوحه ۲۵

- با توجه به آموخته‌های قبلی ترجمه عبارات قرآنی لوحه ۲۲ را کامل کنید.^۱
- ۱- قُلْ هُوَ رَبِّي
..... است.

۱- اگر معنای کلمه‌ای را فراموش کرده‌اید می‌توانید با استفاده از فهرست کلمات معنا شده که در آخر کتاب آمده است، معنای کلمه مورد نظر خود را بیابید.

بقره ۱۲۷

۲- رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا^۲

که ... قبول کن ...

طه ۲۶

۳- وَيَسِّرْ لِي^۳ أَمْرِي

که و آسان کن ... را

بقره ۱۳۹

۴- وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ

که و ... و ... است.

انفال ۶۳

۵- وَاللَّفِيفِينَ قُلُوبِهِمْ

که و الفت و پیوند داد میان ... آنها

۲- مِنَّا = مِنْ + نا

۳- لِي = لِ + سی

پیامبران خدا

جلسه اول : هفته چهارم فروردین ماه

- ۱- تصویر خوانی
  - ۲- قرآن بخوانیم (لوحه های ۲۶ و ۲۷)
- جلسه دوم : هفته اول اردیبهشت ماه

- ۱- سوره نصر (لوحه ۲۸)
- ۲- شعر سوره نصر
- ۳- داستان (کودکی حضرت موسی علیه السلام)

جلسه سوم : هفته دوم اردیبهشت ماه

- ۱- تمرین سوره نصر
- ۲- پیام قرآنی (محمد رسول الله) و (صلوات)
- ۳- قرآن بخوانیم (لوحه های ۲۹ و ۳۰)

جلسه چهارم : هفته سوم اردیبهشت ماه

- ۱- تمرین سوره نصر
- ۲- تمرین پیام قرآنی
- ۳- قرآن بخوانیم (لوحه های ۳۱ و ۳۲)

پیامبران خدا

اهداف

- ۱- آشنایی با پنج پیامبر بزرگ الهی
- ۲- ایجاد فضای جذاب برای تقویت انگیزه و علاقه به یادگیری قرآن و روخوانی آن
- ۳- توانایی خواندن برخی کلمات ساده قرآنی به صورت بخش بخش
- ۴- تقویت علاقه به شنیدن آیات سوره نصر از نوار آموزشی
- ۵- توانایی خواندن سوره نصر و شعر آن به صورت دسته جمعی
- ۶- آشنایی با ذکر صلوات و تقویت علاقه به گفتن آن
- ۷- تقویت علاقه به پیامبر اکرم و خاندان پاک او
- ۸- تقویت علاقه به خواندن روزانه قرآن کریم

مواد و رسانه‌ها

کتاب درسی، نوار یا سی دی آموزشی و کتاب راهنمای معلم

راهنم‌ها و روش‌های یاددهی - یادگیری

تصویرخوانی، پرسش و پاسخ، گوش دادن، همیاری و مشارکت، بحث و گفت‌وگو

فرایند یاددهی – یادگیری در هر جلسه

هفته چهارم فروردین ماه

توصیه می‌شود آموخته‌های درس قبل با جمع خوانی سوره فلق و پیام قرآنی آن حداکثر در مدت ۵ دقیقه یادآوری شود.

۱- تصویرخوانی

اولین تصویر درس به داستان فرازهایی از زندگی ۵ تن از پیامبران بزرگ خدا اختصاص دارد. مانند دروس قبل ابتدا از دانش‌آموزان بخواهید پس از دقت در این تصاویر، درباره آنها با دوستان هم گروه خود، گفت‌وگو کرده و آنگاه نظر خود را برای کلاس بگویند. در گفت‌وگوی دانش‌آموزان، به موضوعاتی چون مفهوم پیامبر به عنوان فرستاده خدا، کسانی که راه درست زندگی را برای نجات و خوشبختی همه ما نشان می‌دهند بیشتر توجه شود.

اجمال داستان تصاویر مربوط به پیامبران خدا به شرح زیر است :

تصویر شماره ۱: قرآن بهترین، کامل ترین و زیباترین و دلنشین ترین کتاب آسمانی است. خدای مهربان در قرآن کریم با ما سخن گفته است و حضرت محمد صلی الله علیه و آله پیامبر الهی است که قرآن را برای ما آورده است. تا با خواندن، فهمیدن و عمل کردن، به آن، در دنیا و آخرت سعادت مند و خوشبخت شویم. حضرت محمد و خانواده او کودکان را خیلی دوست داشتند. ما نیز پیامبر اسلام و خانواده او را خیلی دوست داریم. در قرآن کریم نیز یک سوره به نام حضرت محمد صلی الله علیه و آله آمده است.

تصویر شماره ۲: حضرت عیسی علیه السلام فرزند حضرت مریم سلام الله علیها بود. او وقتی به دنیا آمد و نوزادی بیش نبود به قدرت خدا در آغوش مادر مهربانش به مردم گفت: من بنده خدا و پیامبر او هستم. او پیامبری مهربان بود که به فقیران کمک می کرد و بیماران را شفا می داد. در قرآن کریم سوره ای به نام حضرت مریم سلام الله علیها آمده است.

تصویر شماره ۳: حضرت موسی علیه السلام یکی از پیامبران بزرگ خداست. او به فرمان خدا فرعون را که پادشاه ظالمی بود به عبادت خدا دعوت کرد؛ اما فرعون تصمیم گرفت او و یارانش را بکشد. حضرت موسی و یارانش در حالی که از دست فرعون فرار می کردند به رودخانه نیل رسیدند. حضرت موسی به دستور خدا عصایش را به آب زد و ناگهان آب رودخانه از حرکت ایستاد و رودخانه شکافته شد و موسی و یارانش از میان رودخانه عبور کردند. زمانی که فرعون و سربازانش به آنجا رسیدند تصمیم گرفتند که وارد رودخانه شوند. آنها وقتی به میان رودخانه رسیدند ناگهان آب رودخانه به حرکت درآمد و فرعون و یارانش را گرفتار کرد. آنها که آدم های بدی بودند و به همه ستم می کردند گرفتار عذاب الهی شده و در رودخانه غرق شدند. شما در این درس با داستان زیبای کودکی حضرت موسی علیه السلام آشنا خواهید شد.

تصویر شماره ۴: حضرت ابراهیم علیه السّلام پیامبری بزرگ بود. فرزند او اسماعیل نام داشت که بعدها او نیز از پیامبران الهی شد. آن دو به دستور خدا و با کمک هم خانه خدا – کعبه – را ساختند. مسلمانان هر روز رو به قبله یعنی خانه خدا نماز می خوانند. کعبه در شهر مکه قرار دارد. مسلمانان هر ساله در شهر مکه و اطراف آن مراسم پرشکوه حج را به جا می آورند. در قرآن کریم یک سوره به نام حضرت ابراهیم علیه السّلام آمده است.

تصویر شماره ۵ : حضرت نوح علیه السلام از پیامبران الهی است که عمر بسیار طولانی داشت. او به فرمان خدا یک کشتی بزرگ ساخت و همه کسانی را که به خدای یکتا ایمان آورده و مؤمن شده بودند سوار بر کشتی کرد و همچنین از حیوانات اهلی و وحشی نیز تعدادی را به کشتی آورد. وقتی طوفان شروع شد آنها نجات یافتند و آدم‌های کافر و ظالم غرق شدند. در قرآن کریم یک سوره به نام حضرت نوح علیه السلام آمده است.

۲- تمرین لوحه‌های ۲۶ و ۲۷

آموزش این لوحه‌ها نیز به دو روش آموزش لوحه‌های قبل است. لوحه را در مکان مناسب نصب کرده و آن را چندین بار تمرین کنید. در تدریس لوحه‌های روخوانی به مطالب و تذکرات بیان شده در بخش کلیات کتاب و مطالب جلسات قبل به خوبی توجه کرده و به آنها عمل کنید.

در پایان این بخش از دانش‌آموزان بخواهید کتاب خود را باز کرده و هر کدام یکی دو کلمه یا یک عبارت قرآنی از این لوحه را از روی کتاب بخوانند.

در آخر جلسه نیز از دانش‌آموزان بخواهید در مورد تصویر پیامبران، آنچه یاد گرفته‌اند برای اعضای خانواده خود تعریف کنند و لوحه‌های ۲۶ و ۲۷ را تا جلسه آینده، هر روز، یکی دو بار برای آنان خود بخوانند.

هفته اول اردیبهشت ماه

۱- تدریس سوره نصر

سوره نصر نیز به روش سوره‌های قبلی تدریس می‌شود. تدریس با پخش نوار، اشاره به زیر کلمات همراه با نوار، شنیدن آیات و هم‌خوانی دسته‌جمعی مطابق دستور نوار، خواندن دسته‌جمعی بدون نوار انجام می‌شود و بالاخره با خواندن سوره به صورت انفرادی توسط افراد داوطلب به پایان می‌رسد.

۲- آموزش شعر سوره نصر

آموزش این سوره با پخش شعر مربوط به سوره نصر، شنیدن و هم‌خوانی آن همراه با نوار آموزشی و راهنمایی معلم انجام می‌شود. از دانش‌آموزان بخواهید برای این شعر نامی انتخاب کنند. همچنین با پرسش و پاسخ توجه ایشان را به مضامین مهم شعر مانند یاری خدا با انجام کارهای خوب، در هر موقعیتی اول از خدا تشکر کنیم، جلب کنید.

۳- داستان «کودکی حضرت موسی علیه السلام»

از دانش‌آموزان بخواهید که کتاب خود را باز کنند و پس از دیدن تصویرهای مربوط به داستان کودکی حضرت موسی علیه‌السلام و گفت‌وگوی کوتاهی دربارهٔ تصویرها، از آنان بخواهید تا با هم گروه‌های خود، داستان تصاویر را کامل کنند و سپس داستان را برای سایر هم‌کلاسی‌های خود بگویند.

پس از این کار، به روش پرسش و پاسخ، نظر دانش‌آموزان را دربارهٔ آنچه از تصاویر فهمیده‌اند، جویا شوید. ایشان هر چه از تصاویر درک کرده باشند، می‌گویند. پاسخ‌های آنان را در صورت نیاز کامل کنید و یا با پرسش‌های هدایت‌گر آنها را به نکات مهم‌تر داستان توجه دهید.

کودکی حضرت موسی (ع)

هرگاه مادر بزرگ می‌آمد، بچه‌ها خیلی خوشحال می‌شدند. کنار مادر بزرگ می‌نشستند و او برای بچه‌ها قصه تعریف می‌کرد. این بار نیز مثل همیشه مادر بزرگ بافتنی‌اش را در دست گرفت و گفت: خوب! این طور که شما جلوی من نشسته‌اید، یعنی قصه می‌خواهید.

زهره گفت: بله مادر بزرگ، ولی این بار خودمان می‌خواهیم قصه را انتخاب کنیم.

مادر بزرگ با تعجب پرسید: چه قصه‌ای؟!

علی گفت: در جلسهٔ قرآن برای ما تعریف کرده‌اند که قرآن قصه‌های زیادی دارد. حالا می‌خواهیم یکی از آن قصه‌ها را برای ما تعریف کنید.

مادر بزرگ یکی از قصه‌های زیبای قرآن را اینگونه تعریف کرد:

در زمان‌های خیلی خیلی قدیم، در کشور مصر، پادشاه بسیار ظالم و ستمگری زندگی می‌کرد که اسمش «فرعون» بود. فرعون به مردم می‌گفت: من خدای شما هستم و باید مرا بپرستید و هرچه دستور دادم به آن عمل کنید.

بعضی از مردم نادان باور کرده بودند که فرعون واقعاً خداست و اگر به دستوراتش عمل نکنند، گناه کرده‌اند. اما خیلی از مردم او را دوست نداشتند ولی چون از او می‌ترسیدند، مجبور بودند هر کاری را که می‌گوید، انجام دهند. فرعون می‌دانست که گروهی از مردم اصلاً به او علاقه ندارند و حتی دشمن او هم هستند، به همین دلیل همیشه می‌ترسید که این گروه علیه او شورش کنند. او آنقدر از این مسئله می‌ترسید که بالاخره دستور داد برای ضعیف کردن این گروه، نوزادان پسر آنها را بکشند؛ تا این گروه برای قیام علیه فرعون و نابودی حکومت او، قدرت لازم را نداشته باشند.

در همان زمانی که فرعون این دستور را داده بود، مادر حضرت موسی (ع) تازه او را به دنیا آورده بود. وقتی این خبر را شنید، بسیار نگران شد و هر لحظه منتظر بود که مأموران برسند و فرزندش را بکشند ولی خداوند به دل او انداخت که پسرش را در صندوقی چوبی بگذارد و در رود «نیل» که رود بزرگ کشور مصر است، رها کند. او هم همین کار را کرد و با دلی غمگین پسرش را در صندوقی گذاشت و در رود نیل رها کرد.

شاخه‌ای از رود نیل از قصر بزرگ فرعون می‌گذشت. به فرمان خدا صندوق بر روی آب، وارد قصر فرعون شد. اتفاقاً آسیه همسر فرعون که مشغول تماشای رود نیل بود، صندوق را بر آب دید. او دستور داد تا صندوق را از آب بگیرند. وقتی صندوق را گرفتند و در آن را باز کردند، با تعجب دیدند که کودکی زیبا در آن است. فرعون که دستور داده بود نوزادان پسر را بکشند، تصمیم گرفت این نوزاد را هم بکشد. اما همسر فرعون که زن نیکوکاری بود با اصرار از فرعون خواست تا این کار را نکند و به او گفت: ما که فرزندی نداریم، بگذار این نوزاد را به جای فرزند خودمان بزرگ کنیم.

خواهر حضرت موسی (ع) به دستور مادرش صندوق را دنبال می‌کرد تا ببیند کودک به چه سرنوشتی دچار می‌شود. او دید که آب، صندوق را به داخل قصر فرعون برد؛ با دیدن این صحنه با عجله به خانه نزد مادرش برگشت و موضوع را برای او تعریف کرد. مادر موسی (ع) با ناراحتی گفت: ای وای! پسر من به دست دشمن افتاد، حتماً او را می‌کشند. خواهر حضرت موسی (ع) به دستور مادرش به قصر رفت تا متوجه شود که با برادرش چه کرده‌اند.

چون او به قصر رسید با تعجب دید که قرار است کودک در دامن آسیه بزرگ شود. اما کودک از گرسنگی بی‌تابی می‌کرد. هر دایه‌ای را که آوردند کودک از او شیر نمی‌خورد، همه به خصوص آسیه خیلی ناراحت و پریشان بودند.

خواهر حضرت موسی (ع) که این وضع را دید، خودش را به آسیه رساند و گفت: من زنی را می‌شناسم که حتماً می‌تواند به این کودک شیر دهد. اجازه می‌دهید او را بیاورم؟

آسیه گفت: هر چه زودتر این کار را بکن، معطل چه هستی!

خواهر حضرت موسی (ع)، دوان دوان به خانه برگشت و این خبر خوش را به مادرش داد و همراه او به قصر بازگشت. آسیه کودک گرسنه و گریان را به مادرش داد و در مقابل تعجب همه، این بار کودک آرام گشت و با شدت هر چه بیشتر مشغول شیر خوردن شد.

خداوند اینگونه پیامبر خود، یعنی حضرت موسی (ع) را که فرعون قصد کشتن او را داشت، در قصر و زیر نظر فرعون، در آغوش مادر واقعی‌اش بزرگ کرد. وقتی حضرت موسی (ع) به پیامبری انتخاب شد قوم خود را از ظلم و ستم فرعون نجات داد و فرعون و اطرافیان به خواست خدا در رود نیل غرق شده و از بین رفتند.

قصه که به این جا رسید، علی و زهرا، مادر بزرگ را بوسیدند و از او تشکر کردند.

هفته دوم اردیبهشت ماه

۱- یادآوری و پرسش

جلسه درس را با گفت‌وگو با دانش‌آموزان و اینکه آیا در هفته قبل هر روز مقداری قرآن خوانده‌اند و درس جلسه قبل را برای خانواده خود تعریف و تمرین کرده‌اند، آغاز کنید. آنگاه در حالی که لوحه سوره نصر را نصب کرده‌اید و قرائت آن را از نوار پخش می‌کنید، از دانش‌آموزان بخواهید این سوره را به صورت دسته‌جمعی و نیز انفرادی بخوانند. خوب است حداقل یک بار شعر سوره نصر را نیز همه با هم به صورت دسته‌جمعی بخوانند.

یادآوری مطالب جلسه قبل می‌تواند تا حدود ۱۰ دقیقه زمان آغاز کلاس را به خود اختصاص دهد. این یادآوری هم تمرین و هم ارزش‌یابی از توانایی دانش‌آموزان محسوب می‌شود و معلم باید با تشخیص نقاط ضعف دانش‌آموزان در رفع آنها بکوشد.

۲- پیام قرآنی «مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ»

مراحل آموزش

۱- معلم دانش‌آموزان را برای شنیدن پیام قرآنی آماده می‌کند.

۲- پیام قرآنی و ترجمه آن از طریق نوار پخش می‌شود و دانش‌آموزان با راهنمایی معلم آن را چند بار هم خوانی

می‌کنند.

۳- معلم کلمات و لغاتی را که زیر پیام قرآنی نوشته شده است را به دانش‌آموزان آموزش می‌دهد.

۴- معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد که درباره پیام قرآنی و تصاویر آن با یکدیگر گفت‌وگو کنند و در صورتی که نام این مکان‌ها را می‌دانند برای دوستان خود بگویند. همانطور که می‌دانید تصویر کنار پیام قرآنی، بارگاه ملکوتی مسجد النبی در شهر مدینه منوره و تصویر پایین پیام، بارگاه ملکوتی حضرت امام رضا علیه السلام در مشهد مقدس را نشان می‌دهد.

۵- ذکر صلوات از طریق نوار پخش می‌شود و دانش‌آموزان با راهنمایی معلم آن را چند بار هم خوانی می‌کنند.

۶- این بار جمع خوانی پیام قرآنی و ذکر صلوات توسط معلم و دانش‌آموزان بدون نوار صوتی انجام می‌شود.

۷- پرسش پیام قرآنی و ذکر صلوات از دانش‌آموزان داوطلب انجام می‌گیرد.

۳- تدریس و تمرین لوحه‌های ۲۹ و ۳۰

تدریس و تمرین این لوحه‌ها، به روش تدریس لوحه‌های قبلی است. لوحه را در مکان مناسب نصب کرده و آن را چندین بار تمرین کنید. در تدریس لوحه‌های روخوانی به مطالب و تذکرات بیان شده در بخش کلیات و مطالب جلسات قبل، به خوبی توجه کرده و به آنها عمل کنید.

در پایان این بخش از دانش‌آموزان بخواهید کتب خود را باز کرده و هر کدام یکی دو کلمه یا یک عبارت قرآنی را از روی کتاب بخوانند.

در آخر جلسه نیز از دانش‌آموزان بخواهید سوره نصر و کلمات و عبارات لوحه‌های ۲۹ و ۳۰ را تا جلسه آینده، هر روز، یکی دو بار برای اعضای خانواده خود بخوانند.

الف) ترجمه کلمات و عبارات لوحه ۲۷

- عَمَّ عَنِ+ ما : از چه
هَمَّ : اهتمام و اقدام کرد
۱- وَ اَنَا لَصَادِقُونَ
و قطعاً ما راستگویان هستیم.
۲- اِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ
اگر راستگو هستید (راست می‌گویید).
۳- لَا اَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ
عبادت نمی‌کنم آنچه را شما عبادت می‌کنید.
۴- وَ مَا رَمَيْتَ اِذْ رَمَيْتَ
و تو تیر نینداختی هنگامی که تیر انداختی (بلکه خدا تو را کمک و هدایت کرد که کجا و چگونه تیر اندازی).
۵- لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ
چرا می‌گویید آنچه را که عمل نمی‌کنید؟!

ب) محتوا و مفهوم کلی سوره نصر

مشکل اساسی پیشرفت اسلام، مقاومت و مزاحمت‌های مشرکان مکه بود که با فتح مکه در سال هشتم هجری، فصل جدیدی در تاریخ اسلام به وجود آمد و بساط شرک و توطئه آنها برچیده شد. پیامبر اسلام (ص) تمام شرایط برچیدن این کانون بت پرستی و نفاق را فراهم نمود و به فرمان خدا، با نزول سوره نصر، ماده حرکت به سوی مکه شد. پیامبر (ص) سرتاسر جاده مکه و مدینه را قرق کرد که خبر لشکرکشی اسلام به گوش اهل مکه نرسد تا آنها را غافلگیر کنند و بدون خونریزی مکه فتح گردد و چنین هم شد. مشرکان خیال می‌کردند با آن همه ظلم و آزار و اذیتی که نسبت به پیامبر (ص) و مسلمانان روا داشته اند، پیامبر (ص) پس از فتح مکه همه آنها را ازین خواهد برد. در حالی که چنین نشد و پیامبر روز پیروزی را روز رحمت نامید و همه آنها را بخشید. این رفتار پیامبر (ص) یک بار دیگر نشان داد که اولاً، همانطور که قرآن می‌فرماید پیامبر اکرم (ص)، رحمت خدا بر همه جهانیان است و ثانیاً، اسلام دین رحمت و حقیقت است و جز برای دفاع از حق و رفع ظلم و ستم دست به شمشیر نمی‌برد.

ج) ترجمه سوره نصر

- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
۱- اِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ
هنگامی که آمد یاری خدا و پیروزی
۲- وَ رَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ
و دیدی مردم را که داخل می‌شوند

فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا

در دین خدا گروه گروه

۳- فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ

پس با ستایش پروردگارت (او را) به پاکی یاد کن

وَأَسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا

و از او آمرزش بخواه که قطعاً او بسیار توبه پذیر است.

د) گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

* با استفاده از ترجمه آیات درس، معنای صحیح کلمات را علامت بزنید.

۱- جاء	☐ آمد	☐ رفت
۲- نصر	☐ پیروزی	☐ یاری
۳- فتح	☐ پیروزی	☐ یاری
۴- هـ	☐ ست، تو	☐ شش، او، آن
۵- كان	☐ گفت	☐ است، بود

* عبارات قرآنی زیر را به کمک دانسته های قبلی خود و تمرین بالا ترجمه کنید.

۱- وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ

و ... ..

۲- نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ

و ... .. نزدیک

۳- أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ

آگاه باشید قطعاً ... .. است

۴- إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا

و ... ..

۵- قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَ كُمُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ

ای مردم قطعاً ... برای ... سوی ...

هـ) ترجمه عبارات لوحه ۳۰

- ۱- وَ أَحْسِنُوا
و نیکی کنید (کارهای خوب انجام دهید).
- ۲- وَ مَا ضَعُفُوا
و ضعیف نشدند
- ۳- وَ رَضُوا عَنْهُ
و راضی و خشنود شدند از او (از خدای بزرگ)
- ۴- وَ ثَبَّتْ أَقْدَامَنَا
و محکم و استوار دار گام‌ها و قدم‌های ما را
- ۵- ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ
سپس (خداوند) بازگشت (و توجه کرد) بر آنها

و) ترجمه عبارات لوحه ۳۱

- ۱- رَبَّنَا لَا تُرْغِ قُلُوبَنَا
پروردگارا نلغزان دل‌های ما را.
- ۲- لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا
تا بیامرزد برای (از) ما خطاهای ما را.
- ۳- وَ كُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ
و بودیم (هستیم) برای آنها نگهبانان.
- ۴- وَ يُدْهِبْ غَيْظَ قُلُوبِهِمْ
و ببرد خشم دل‌های ایشان را.

یادآوری ۲

هفته چهارم اردیبهشت ماه

در این هفته به یادآوری کلی محتوای هفت درس کتاب می پردازیم. در این جلسه مطالب دروس قبل خلاصه و جمع بندی شده است. این فعالیت ها موجب افزایش توانایی دانش آموزان در یادگیری قرآن، فراهم آوردن فرصت بیشتر تمرین در کلاس درس و نیز تثبیت مطالب دروس قبل می شود. فعالیت های این دو صفحه در یک جلسه کامل توسط دانش آموزان و با راهنمایی آموزگار انجام می شود.

فعالیت ۱- ابتدا به هفت گروه تقسیم شوید و آنگاه هر گروه، یک سوره از هفت سوره کتاب را به صورت دسته جمعی برای هم کلاسی های خود بخوانید.

دانش آموزان از آغاز سال تاکنون با هفت سوره توحید، کوثر، عصر، ناس، حمد، فلق و نصر آشنا شده اند. دانش آموزان این سوره ها را در گروه های دو یا سه نفره تمرین می کنند. بهتر است برای انجام این گونه تمرین ها از روش گروهی بهره گرفته شود، ابتدا دانش آموزان این سوره ها را به صورت دسته جمعی خوانده و سپس افراد داوطلب یکی از سوره ها را که حفظ هستند برای کلاس می خوانند.

فعالیت ۲- با کشیدن خط نشان دهید صندوقی که حضرت موسی علیه السلام در آن قرار داشت، به کجا رسید؟ این تمرین ضمن یادآوری داستان کودکی حضرت موسی علیه السلام، سعی در ایجاد ارتباط بین درس آموزش قرآن و سایر مفاهیم و اهداف ضمنی از جمله مفهوم بالا، وسط و پایین، در درس ریاضی و نیز درس هنر را نیز برعهده دارد. ابتدا این تمرین را برای دانش‌آموزان توضیح دهید و آنگاه از آنان بخواهید با مرور داستان در ذهن خود و همچنین مشورت با هم گروهی‌های خود فعالیت درخواست شده در تمرین را با استفاده از مداد انجام دهند. معلم نیز بر کار دانش‌آموزان نظارت می‌کند. بدیهی است جواب صحیح کشیدن اتصال تصویر صندوق به آخرین تصویر است.

فعالیت ۳- کدام تصویر، کدام پیام؟ با کشیدن خط، تصویر مناسب را به پیام قرآنی مربوط به آن وصل کنید. ابتدا دانش‌آموزان را تشویق کنید تا این چهار پیام قرآنی را هم خوانی کنند. سپس از آنان بخواهید به تصاویر نگاه کنند و با دقت در هر تصویر بگویند که آن عکس به کدام پیام قرآنی ارتباط دارد. آنگاه به وسیله مداد و با کشیدن خط، آن تصویر و پیام قرآنی را به هم وصل کنند. معلم می‌تواند این تمرین را به صورت مسابقه گروهی برگزار کند و گروهی را که زودتر از سایر گروه‌ها کار را تمام کرده برنده اعلام کند.

پیام اول به تصویر دوم، پیام دوم به تصویر آخر، پیام سوم به تصویر اول و پیام چهارم به تصویر سوم مربوط است.

فَعَالِيَّت ۴- یکی از پیام‌های قرآنی درس‌های پنجم تا هفتم را به صورت گروهی نمایش دهید.

دانش‌آموزان در این سال با نه پیام قرآنی آشنا شده‌اند. چه خوب است ابتدا دانش‌آموزان پیام‌های قرآنی را که تاکنون آموخته‌اند به ترتیب هم‌خوانی کنند. برخی از کلمات ساده این پیام‌ها را که برای ایشان معنا شده است، از ایشان سؤال کنید تا مجدداً یادآوری شود. آنگاه با راهنمایی معلم هرگروه یکی از پیام‌های قرآنی درس‌های پنجم تا هفتم را برای ارائه به صورت نمایش انتخاب می‌کنند. معلم ضمن راهنمایی بچه‌ها از آنها می‌خواهد تا مفهوم پیام قرآنی را به صورت نمایش اجرا کنند. این روش، زمینه خوبی برای تثبیت آموزه پیام‌های قرآنی برای دانش‌آموزان است.

فَعَالِيَّت ۵- این عبارت‌های قرآنی را بخش‌بخش بخوانید.

این تمرین مانند یادآوری ۱ است و دانش‌آموزان باید کلمات و عبارات قرآنی را از روی کتاب درسی به صورت بخش‌بخش بخوانند. ابتدا معلم به دانش‌آموزان فرصت می‌دهد تا به صورت انفرادی و سپس گروهی کلمات و عبارات قرآنی را بخش‌بخش بخوانند و سپس تعدادی از آنان با انتخاب معلم، کلمات و عبارات قرآنی را برای کلاس، بلند می‌خوانند. لطفاً به چند تذکر مهمی که در تمرین مشابه یادآوری ۱ آمده بود توجه کنید.

دانش‌تنی‌های معلّم

ترجمه کلمات و عبارات تمرین ۵

جَنّاتُ : بهشت‌ها، باغ‌ها هُدوا : هدایت شدند	خَفَّتْ : سبک شد، سبک بود يُقيموا : (که) بر پا دارند طه ۲۶	تَمَّتْ : تمام شد فَبَشِّرْ : پس بشارت بده ۱- وَ يُسِّرْ لِي أَمْرِي و آسان کن برای من کار مرا.
	طه ۱۳۰	۲- وَ سَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ و تسبیح کن (خدا را) با سپاس و ستایش پروردگارت.
	صف ۱۴	۳- فَاصْبِرْ حَتَّى يَأْتِيَكَ بِشَارُكَ پس شصند پیروز و چیره
	بقره ۴۰	۴- وَ اَوْفُوا بِعَهْدِكُمْ و وفا کنید به عهد و پیمان من
	بقره ۴۰	۵- اَوْفِ بِعَهْدِكُمْ (تا) وفا کنید به عهد و پیمان شما

در تابستان نیز قرآن بخوانیم

اهداف

شیوه آموزش

ترجمه آیات

فهرست کلمات قرآنی

در تابستان نیز قرآن بخوانیم

یکی از لوازم مهم یادگیری قرآن، استمرار خواندن آن حتی در فصل تابستان است؛ از این رو در کتاب‌های آموزش قرآن دوره ابتدایی بخشی با عنوان «درس آخر» قرآن در تابستان آورده شده است.

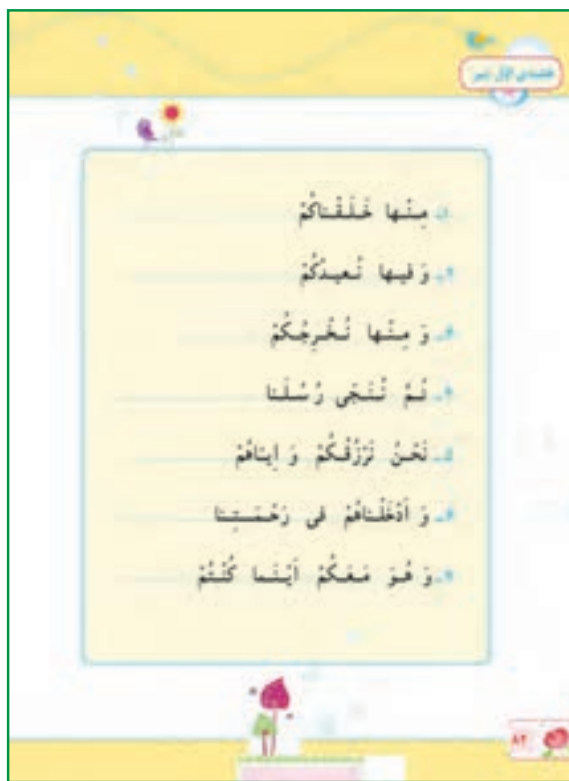
اهداف

- ۱- تشویق دانش‌آموزان به خواندن مستمر قرآن کریم
- ۲- تلاش برای ایجاد فرهنگ خواندن روزانه قرآن در جامعه

روش آموزش

- ۱- تعدادی از دانش‌آموزان متن درس آخر را بخوانند.
- ۲- دانش‌آموزان درباره مطالب ارائه شده گفت‌وگو کنند و نظرات خود را برای دانش‌آموزان دیگر بیان کنند.
- ۳- معلم ضمن ارائه توضیحات لازم، دانش‌آموزان را به خواندن آیات سورة بقره در فصل تابستان تشویق کند.
- ۴- دانش‌آموزان را به حفظ و نگهداری و احترام به کتاب درسی قرآن خود تشویق کنید و از آنها بخواهید که این کتاب را در قفسه کتاب‌های خود به خوبی نگهداری کنند و یا آن را به مدرسه یا مسجد محله خود تحویل دهند.

«در تابستان نیز قرآن بفوانیم»

در این قسمت با توجه به آنچه تاکنون آموخته‌اید، ترجمه عبارات قرآنی را کامل کنید. اگر معنای کلمه‌ای را فراموش کرده‌اید می‌توانید به فهرست کلمات پایان کتاب مراجعه کنید.

هفته اول تیرماه

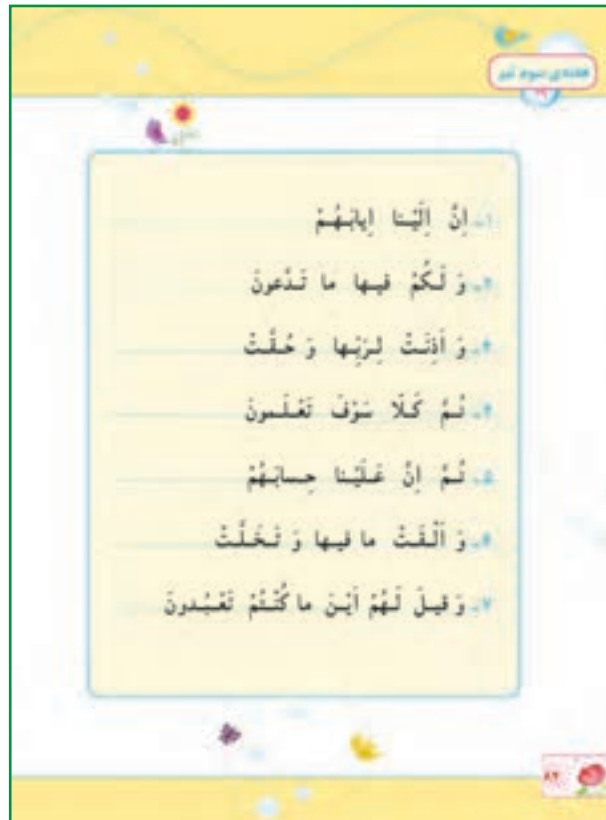
طه ۵۵	۱- مِنْهَا * خَلَقْنَاهُمْ ... آن آفریدیم ... را،
طه ۵۵	۲- وَ فِيهَا * نُعِيدُكُمْ ... و ... آن برمی گردانیم ... را،
طه ۵۵	۳- وَ مِنْهَا * نُخْرِجُكُمْ ... و ... آن خارج می کنیم ... را.
یونس ۱۰۳	۴- ثُمَّ نُنْجِي رُسُلَنَا سپس نجات می دهیم پیامبران مان را.
انعام ۱۵۱	۵- نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَ اِيَاهُمْ ما روزی می دهیم به ... و آنها.
انبیاء ۸۶	۶- وَ ادْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا و داخل کردیم ... را ... رحمت مان.
حدید ۴	۷- وَ هُوَ مَعَكُمْ اَيْنَمَا كُنْتُمْ و ... است هرجا که ...

* کلمه «ها» ضمیر و به معنای «آن» است و منظور از آن در این سه عبارت، «زمین» است. این سه عبارت به دنبال هم در آیه ۵۵ سوره طه آمده‌اند.

هفته دوم تیرماه

- ۱- وَ أَنْتُمْ دَاخِرُونَ
 صافات ۱۸
 که درحالی که ... خوار هستید.
- ۲- فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ
 نحل ۷۵
 که ... انفاق می کند ... آن.
- ۳- مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ
 نحل ۹۶
 که ... نزد ... است، از بین می رود.
- ۴- إِنْ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ
 شعرا ۲۴
 که ... اهل یقین.
- ۵- قَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ
 عنکبوت ۳۳
 که گفتند ترس و اندوهگین نباش.
- ۶- وَ نَادَيْنَاهُ أَنْ يَا إِبْرَاهِيمُ
 صافات ۱۰۴
 که و ندا دادیم که ... و ...
- ۷- قَدْ آجَيْنَاكَ مِنْ عَدُوِّكَمْ
 طه ۸۰
 که ... نجات دادیم ... را ... (دست) دشمن ...

هفته سوم تیرماه

- ۱- اِنَّ الْيَنَّا اِيَابَهُمْ
 که ... به سوی ... است بازگشت ... غاشیه ۲۵
- ۲- وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ
 که و ... است ... آن، ... بخواهید. فُصِّلَتْ ۳۱
- ۳- وَادْنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ
 که و فرمان برد ... ش و همین طور سزاوار است. انشفاق ۲
- ۴- ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ
 که پس نه چنین است، به زودی خواهید دانست. تکاثر ۴
- ۵- ثُمَّ اِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ
 که سپس ... بر عهده ... است حساب ... غاشیه ۲۶
- ۶- وَالْقَتَّ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ
 که و بیرون اندازد ... آن است و خالی شود. انشفاق ۴
- ۷- وَقِيلَ لَهُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ
 که و گفته شد به ... کجاست ... می پرستیدید. شعراء ۹۲

هفته چهارم تیرماه

- ۱- فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ
پس ... شکرگزار هستید؟
انبیاء ۸۰
- ۲- وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا
هو ... اطاعت کنید از ... هدایت می شوید.
نور ۵۴
- ۳- وَ أَكْثَرُهُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ
و بیشتر ... از حقیقت خوششان نمی آید.
مؤمنون ۷۰
- ۴- قَالَ لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمَا
... : ترسید ... شما (دو نفر) هستم.
طه ۴۶
- ۵- أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ
و آیا تفکر نکردند ... خودشان؟!
روم ۸
- ۶- قَالَ أَخْرِقْتُهَا لِيُتُّرَّقَ أَهْلُهَا
... آیا سوراخ کردی آن (کشتی) را تا غرق کنی سرنشینان آن را.
کهف ۷۱
- ۷- قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي
گفت : ... ظلم کردم به خودم.
نمل ۴۴

۱- إِنِّي = إِنِّي + ی

۲- رَبِّ = رَبِّ + ی : (ای) پروردگار من، پروردگارا

هفته اول مرداد ماه

- ۱- وَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ
... می ترسند از ...
رعد ۲۱
- ۲- فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ
... چگونه ... کیفر من؟
رعد ۳۲
- ۳- وَ جَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ
... قرار داد ... آن (زمین) کوه ها را.
رعد ۳
- ۴- وَ أَنْفَقُوا مِنْهَا رَزَقْنَاهُمْ
... و انفاق کردند ... روزی دادیم به ...
رعد ۲۲
- ۵- وَ يُهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ
... و هدایت می کند ... خودش هر که را که توبه کند.
سوری ۱۳
- ۶- عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَ إِلَيْهِ مَتَابِ
... توکل کردم و به سوی ... است بازگشت من.
رعد ۳۰
- ۷- يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ مَا خَلْفَهُمْ
... را در پیش دارند و ... را پشت سر گذاشته اند.
طه ۱۱۰

۱- مِنَّا = مِنْ + ما

۲- إِلَيْهِ = إِلَى + ه

هفته دوم مرداد ماه

- ۱- مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ
شما را چه شده (چرا) سخن نمی گوید؟
صافات ۹۲
- ۲- وَإِذَا ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ
و هنگامی که پند داده شوند، عبرت نمی گیرند!
صافات ۱۳
- ۳- إِنَّا* مَعَكُمْ مُسْتَمِعُونَ
... .. شنونده ایم.
شعراء ۱۵
- ۴- وَلَا تَحْزِنَنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ
و رسوایم نکن در آن ... که [مردم] برانگیخته می شوند.
شعراء ۸۷
- ۵- قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْجِتُونَ
... : آیا ... را می تراشید؟
صافات ۹۵
- ۶- بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ
بلکه تعجب می کنی و آنها مسخره می کنند.
صافات ۱۲
- ۷- وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ
و می دانم ... را آشکار می کنید و ... را پنهان می کردید.
بقره ۳۳

* إِنَّا = اِنَّا + نا

هفته سوم مرداد ماه

- ۱- بِمَا غَفَرَ لِي رَبِّي
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ...
بِس ۲۷
- ۲- فَلَعَرَفْتَهُمْ بِسِمَاهُمْ
... قطعاً می‌شناختی ... را با چهره (ی حقیقی) شان
محمّد ۳۰
- ۳- مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ
... شما را چه شده است ؟ چگونه داوری می‌کنید؟
صافات ۱۵۴
- ۴- قَالَ يَا أَيَّتُهَا قَوْمِي يَعْلَمُونَ
... ای کاش، قوم ... می‌دانستند.
بِس ۲۶
- ۵- وَأَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ
... و بنگر ... را که خواهند دید.
صافات ۱۷۵
- ۶- سَيَهْدِيهِمْ وَيُضِلُّهُمُ بِالْهَمِّ
... به زودی راهنمایی می‌کند ... را و نیکو می‌گرداند حال ... را
محمّد ۵
- ۷- وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ
... و حال آن که قطعاً فرستادیم در میان ... هشداردهندگان
صافات ۷۲

هفته چهارم مرداد ماه

- ۱- يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ
هفتا درست کند ... .. را، احزاب ۷۱
- ۲- وَيَغْفِرَ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ
هو ببخشايد ... .. گناهان ... را، احزاب ۷۱
- ۳- وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ
هو ... .. به ... انفاق می کنند، بقره ۴
- ۴- وَمَا يَسْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ
هو نمی دانند کی برانگیخته خواهند شد؟ نحل ۲۱
- ۵- إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ
هف فقط مجازات می شوید به اندازه ... انجام می دادید، طور ۱۶
- ۶- وَلَنَا أَعْمَالُنَا وَلكُمْ أَعْمَالُكُمْ
هو برای ... .. است و برای ... .. است، بقره ۱۳۹
- ۷- نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ
هو ... آفریدیم ... را ... چرا تصدیق نمی کنید؟! واقعه ۵۷

هفته اول شهریور ماه

- ۱- وَ أَطِيعُوا أَمْرِي طه ۹۰
و اطاعت کنید از ...
- ۲- ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا توبه ۱۱۸
و سپس (خدا) توجه کرد ... ، تا توبه کنند.
- ۳- وَ نَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ واقعه ۸۵
و ... نزدیک تریم به آن (فردی که در حال مرگ است) ...
- ۴- فَلَوْلَا إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ واقعه ۸۶
و پس اگر جزا داده نمی شوید (و حساب و کتابی در کار نیست)
- ۵- تَرْجِعُونَهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ واقعه ۸۷
و آن (روح) را برگردانید، ...
- ۶- وَقِيلَ لَهُمْ آيِنَمَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ شعراء ۹۲
و گفته شد به ... کجاست آنچه می پرستیدید؟!
- ۷- وَ ضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ انعام ۲۴
و گم شد ... به دروغ می یافتند.

هفته دوم شهریور ماه

- ۱- ثُمَّ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرًا
که سپس فرستادیم ... بی دری.
- ۲- وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ
که و بردارد از دوش ایشان بارهای سنگین (و تکالیف دشوار) شان را.
- ۳- وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ
که و هنگامی که مریض شوم ... شفایم می دهد.
- ۴- قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ
که ... می دانیم ... را مقرر کرده ایم ...
- ۵- يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ
که دعوت می کند ... را تا بیامرزد ... گناهان ...
- ۶- قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ
که ... : ... می ترسم که مرا تکذیب کنند.
- ۷- قَالُوا سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ
که گفتند : پاک و بی عیب است ... ؛ ... ستمکاران.

مؤمنون ۴۴

اعراف ۱۵۷

شعراء ۸۰

احزاب ۵۰

ابراهيم ۱۰

شعراء ۱۲

قلم ۲۹

هفته سوم شهریور ماه

- ۱- إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ
 که به سوی ... است بازگشت ...
 انعام ۶۰
- ۲- وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ
 که ... نزدیک تریم به آن (فردی که در حال مرگ است) ...
 واقعه ۸۵
- ۳- وَيَرْزُقُهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ
 که روزی می دهد به ... جایی که حساب نمی کند.
 طلاق ۳
- ۴- وَيُخْرِجُهُمْ وَيَنْصُرُكُمْ عَلَيْهِمْ
 که خوار کند ... را و پیروزی بخشد ... را ...
 توبه ۱۴
- ۵- قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّي
 که ... : به زودی آمرزش خواهم خواست ... از ...
 یوسف ۹۸
- ۶- قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَنْ بَعَثَنَا مِنْ مَرْقَدِنَا
 که ... : ای وای بر ما، چه کسی برانگیخت ما را ... آرامگاهمان؟!
 یس ۵۲
- ۷- ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا
 که سپس ... اعلام کردم به ... و در نهان نیز به آنها گفتم.
 نوح ۹

هفته چهارم شهریور ماه

- ۱- قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ
... : ... می دانم ... را ...
بقره ۲۰
- ۲- ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ
... سپس برانگیختیم ... را ... مرگ ...
بقره ۵۶
- ۳- وَ مَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ يُنِيبُ
... و پند نمی گیرد ... کسی که (به سوی خدا) باز می گردد.
غافر ۱۳
- ۴- قَالَ رَبِّي أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ
... : ... داناتر است ... انجام می دهید.
شعراء ۱۸۸
- ۵- كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِنْ مِمَّا يَعْلَمُونَ
... هرگز چنین نیست؛ ... آفریدیم ... را ... می دانند.
معارج ۳۹
- ۶- رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ
... داناتر است ... دل های خود دارید.
اسراء ۲۵
- ۷- إِنَّ رُسُلَنَا يَكْتُوبُونَ مَا تَمْكُرُونَ
... فرستادگان ... می نویسند ... را نیرنگ می کنید.
یونس ۲۱

۱- مِنْ بَعْدِ: بعد از، پس از

۲- مِمَّا: از آنچه

فهرست کلمات قرآنی

الف

أَ	۱۱*	آیا
أَمَنُوا	۳	ایمان آوردند
آیات	۱۲	نشانه‌ها، آیات
أَجْرٌ	۸	پاداش
إِذْ	۱۱	هنگامی که
أَرْضُ	۳	زمین
اسْمُ	۲	اسم، نام
أَعْبُدُوا	۸	عبادت کنید، پرستش کنید
أَعُوذُ	۶	پناه می‌برم
إِلَّا	۲	مگر، جز
الَّذِي	۶	کسی که، که، چیزی که
الَّذِينَ	۳	کسانی که
اللَّهُ	۲	الله، خدای یگانه، خداوند
إِلَهُ	۲	خدا، معبود
أَمْرٌ	۷	فرمان، کار
إِنْ	۷	اگر
إِنَّ	۴	قطعاً
أَنْتُمْ	۷	شما
أَنْزَلْنَا	۱۲	نازل کردیم

ب، ت

بِ	۲	به
بَصِيرٌ	۷	بینا
تَعْلَمُونَ	۷	می‌دانید
تَعْبُدُونَ	۱۱	عبادت می‌کنید
تَقُولُونَ	۱۱	می‌گویید

ج، ح، خ

جاءَ	۵	آمد
جَنَّةٌ	۳	باغ، بهشت
حَمْدٌ	۲	سپاس و ستایش
حَقٌّ	۳	حق، درست
خَلَقَ	۸	خلق کرد، آفرید
خَيْرٌ	۱۱	بهتر، خوب

د، ذ، ر، ز

ذات	۶	درون، خود
رَبٌّ	۲	پروردگار
رَحْمَنٌ	۳	بخشنده
رَحِيمٌ	۲	مهربان
رَزَقَ	۱۲	روزی
رَزَقْنَا	۱۲	روزی دادیم
رَسُولٌ	۶	پیامبر

س، ش، ص، ض، ط

سَمَوات	۳	آسمان‌ها
صَادِقُونَ،		
صَادِقِينَ	۱۱	راستگویان
صَالِحَات	۳	کارهای خوب
صَبْرٌ	۳	صبر، شکیبایی
صُدُور	۶	سینه‌ها
صراط	۸	راه
طَيِّبَات	۱۲	غذاهای پاک

* شمارهٔ اولین درسی که این کلمه در آن به کار رفته است.

ع، غ

عَالَمِينَ	۸	جهانیان، مردم
عِبَاد	۷	بندگان
غَفُورٌ	۴	بسیار آمرزنده
عَلَى	۶	بر
عَلِيمٌ	۷	دانا
عَمِلُوا	۳	عمل کردند، انجام دادند
عَنْ	۱۲	از

ف، ق

فَ	۴	پس، و
فَتَحَ	۵	پیروزی
فِي	۳	در
قَالَ	۱۱	گفت
قَدْ	۶	قطعاً
قُلْ	۲	بگو

ك، ل

كَ	۴	تو
كَانَ	۵	بود، است
كَثِيرٌ	۱۲	بسیار
كُلُوا	۱۲	بخورید
كُمُ	۴	شما، تان
كُنَّا	۱۲	بودیم
كُنْتُمْ	۷	بودید، هستید
لِ	۴	برای

لا

لَا	۲	نه، نیست
لَيْلٌ، لَيْلَةٌ	۱۲	شب

م، ن

مَا	۱۱	آنچه، نه
مُؤْمِنِينَ	۷	مؤمنان، افراد با ایمان
مُسْتَقِيمٌ	۸	راست
مَعَ	۱۱	با
مِنْ	۴	از
نَا	۴	ما، همان
نَاسٌ	۶	مردم
نَحْنُ	۲	ما

و، هـ

وَعْدٌ	۳	وعده
وَلِيٌّ	۳	سرپرست، اوست
هـ	۵	او، آن، ش
هُمْ، هُمْ	۱۲	آن‌ها، ایشان
هُوَ	۲	او

ی

يَ	۷	من، م
يَا، يَا أَيُّهَا	۶	ای
يُؤْمِنُونَ	۸	ایمان می‌آورند
يَعْلَمُ	۷	می‌داند
يَوْمٌ	۸	روز

معلمین محترم و صاحب نظران گرامی می توانند نظر اصلاحی خود را در باره مطالب این کتاب از طریق نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۱۵۸۵۵/۳۶۳ - گروه درسی مربوط و یا پیام نگار (Email) talif@talif.sch.ir ارسال نمایند.

دفتر نامه ریزی دبایف کتاب های درسی